

2022/23 MP

Агробізнес України

інфографічний довідник

TOP
LEAD

 **LATIFUNDIST.COM**
головний сайт про агробізнес

EU4Business



EFSE
DEVELOPMENT FACILITY

 **CRÉDIT
AGRICOLE**



АГРОБІЗНЕС У 2022/23 МР

Війна та агробізнес: основні зміни та проблеми	4
Втрати українського АПК під час війни	5
Як змінилась роль агробізнесу в економіці України	6
Як змінилась роль агробізнесу в економіці світу	7
Виробництво основних видів агропродукції	8
Агроспеціалізація областей України	9
Експорт продукції АПК у 2022 р.	10
Проблеми логістики після повномасштабного вторгнення	11
Земельний фонд України	12

РОСЛИННИЦТВО

Посівна під час війни	14
Основні зернові культури	15
Основні олійні культури	16
Овочі та картопля	17
Плоди, ягоди та баштанні	18
Зміни в регіональному виробництві продукції рослинництва	19

ТВАРИННИЦТВО

Тваринництво	21
Птахівництво	22
Виробництво м'яса	23
Рибне господарство	24
Бджільництво	25

ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Переробна промисловість в умовах війни	27
Олійна промисловість	28
Цукрова промисловість	29
Молочна промисловість	30

ІНФРАСТРУКТУРА

Зрошення с/г земель в умовах війни	32
Зернохословища	33
Насіння та сільгосптехніка	34
Добрива та ЗЗР	35
Агрохімічні технології — один з найбільших українських брендів ЗЗР	36

ФІНАНСИ ТА РЕСУРСИ

Інструменти залучення коштів, державна та грантова підтримка	38
Потреби у відновленні, інвестування	39
Кредитування	40
Євроінтеграція агросектору	41

СТАЛЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Що спричиняє трансформацію агросектору	43
Технології та практики сталого с/г	44
Біоенергетика	45

ЯК ЧИТАТИ ЦЕЙ ДОВІДНИК?

Повномасштабна війна боляче вдарила по українському агросектору, але він встояв і залишається найбільшою індустрією економіки. Цього року ми показуємо, як агробізнес втримався на плаву в буремні часи.

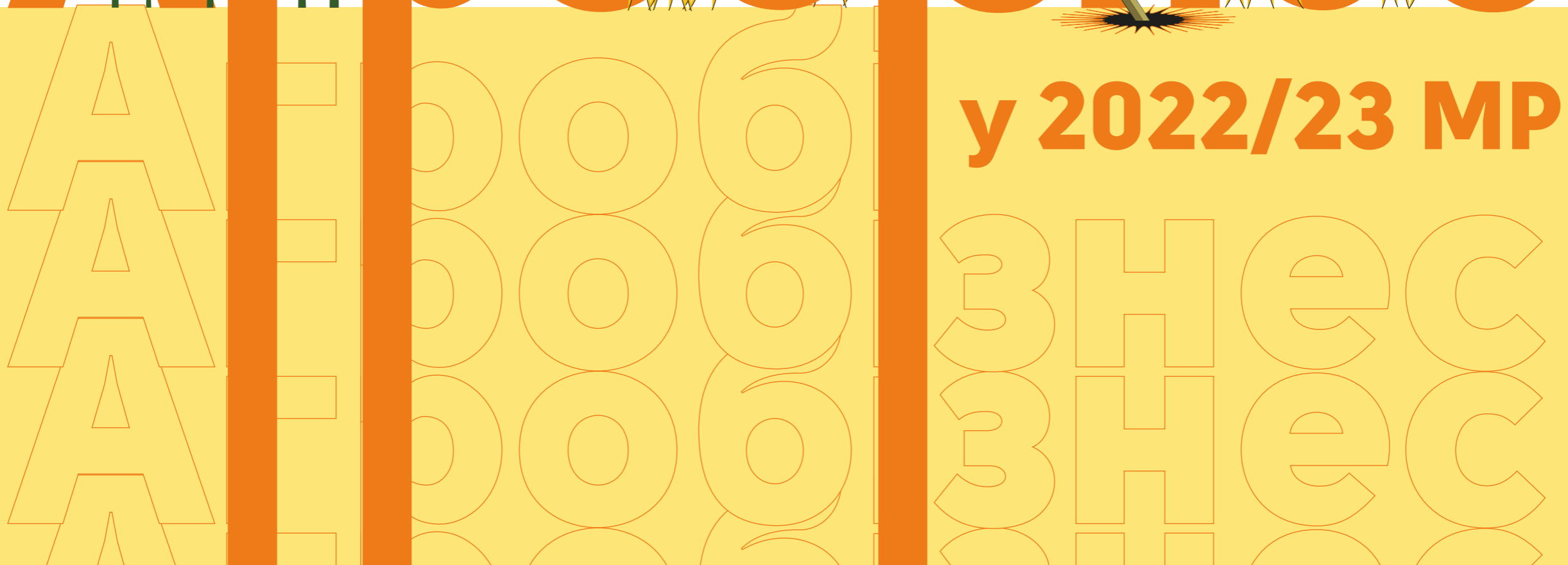
У ДОВІДНИКУ ВИКОРИСТАНІ ДАНІ

- Aggeek.net
- Credit Agricole Bank
- DeepStateMap
- Ecosap
- EnergyMap
- Food and Agriculture Organization (FAO)
- Group DF
- Kyiv School of Economics (KSE)
- Latifundist Media (Latifundist.com, Elevatorist.com, SuperAgronom.com)
- LNZ Group
- MilkUA.info
- Ryder
- Statista
- TradeMap
- UkrAgroConsult
- United States Department of Agriculture (USDA)
- USAID Agro
- Біоенергетична асоціація України (UABIO)
- Генеральний штаб ЗСУ
- Громадський простір
- Державна митна служба України (Держмитслужба)
- Державна служба статистики України (Держстат)
- Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС)
- Держгеокадастр
- Міністерство аграрної політики та продовольства України (МінАПП)
- Міністерство закордонних справ України (МЗС)
- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
- Національна академія аграрних наук України (НААН)
- Національний банк України (НБУ)
- Опендатабот
- Організація Об'єднаних Націй (ООН)
- Офіс ООН з координації гуманітарних питань
- Спілка молочних підприємств України
- Українська аграрна конфедерація
- Український клуб аграрного бізнесу (УКАБ)
- Укроліяпром
- Укрцукор
- Центральна геофізична обсерваторія (ЦГО)
- Дані ЗМІ (AgroPortal, AgroRTK, AgroStartup, AgroTimes.ua, Forbes, Healthy Soil, Landlord, АгроЕліта, АПК-Інформ, АрміяІнформ, Українська правда, Укрінформ)

Агрообізнаність



у 2022/23 МР



ВІЙНА ТА АГРОБІЗНЕС: ОСНОВНІ ЗМІНИ ТА ПРОБЛЕМИ

Етапи повномасштабної війни та їх вплив на розвиток агробізнесу України

ЕТАП

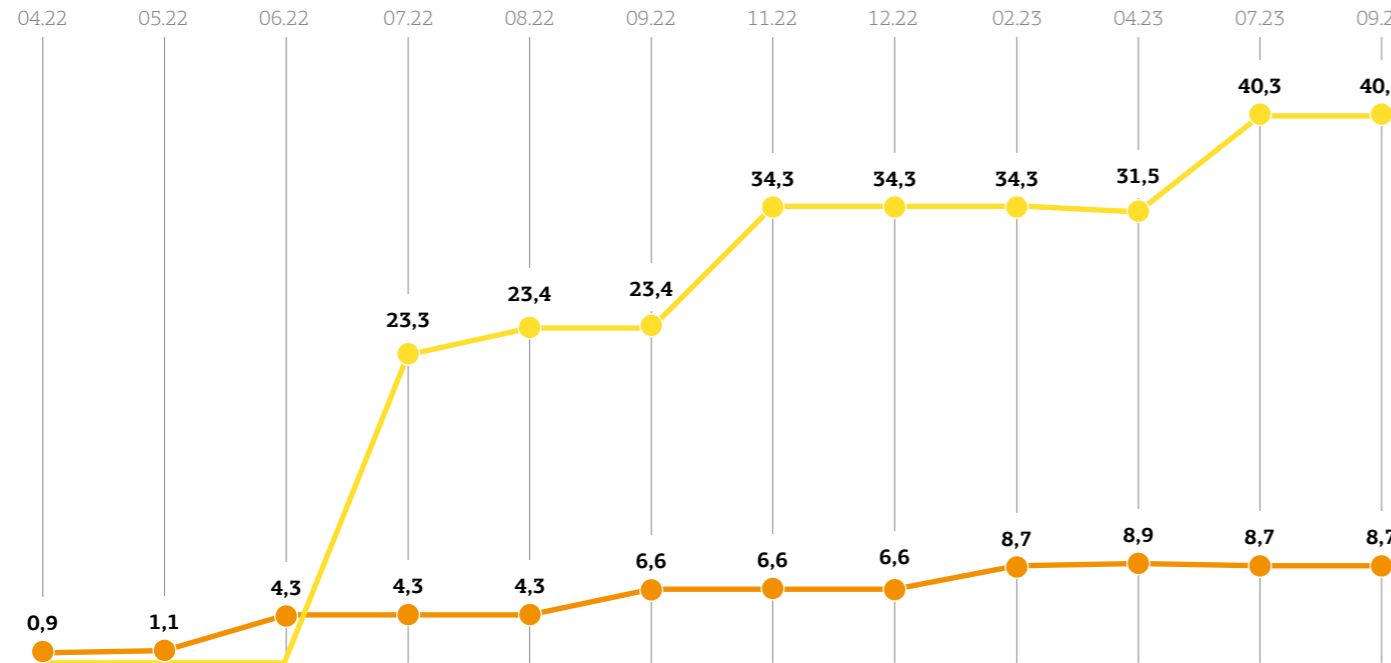
ОСНОВНІ ПОДІЇ ВІЙНИ

ОСНОВНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЛИ НА АГРОБІЗНЕС

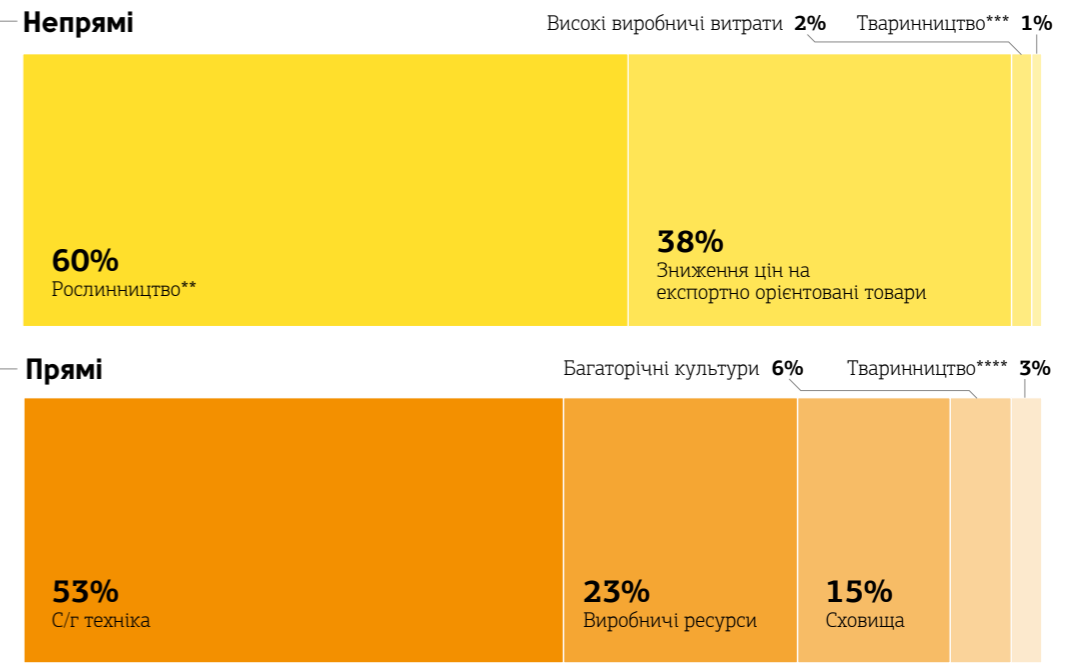
<p>1</p>	<p>Перша стратегічна оборонна операція 24.02.2022 — квітень 2022 р.</p>	<p>Початок повномасштабної війни, росія окупувала 25% території України. У результаті битв на півночі України росія відступила з Київської, Чернігівської та Сумської областей.</p>	<p> Окупація та знищення підприємств, мародерство на ТОТ*</p>	<p> Окупація та блокада портів, що спричинило зупинку експорту</p>
<p>2</p>	<p>Друга стратегічна оборонна операція Травень — серпень 2022 р.</p>	<p>Бойові дії перенеслися здебільшого на схід та південь України, зросло використання артилерії, що шкодить українським ґрунтам. Звільнено о. Зміїний, що дало змогу розблокувати порти й у серпні розпочати роботу «Зернової ініціативи».</p>	<p> Зміна логістичних маршрутів, зростання вартості логістики</p>	<p> Початок роботи «Зернової ініціативи», що дало змогу наростити експорт</p>
<p>3</p>	<p>Стратегічна наступальна операція Вересень — грудень 2022 р.</p>	<p>За літо вдалось накопичити сили та засоби для проведення наступальних дій на Харківщині та Херсонщині — звільнено понад 17 тис. км² та до 710 населених пунктів. З жовтня росія розпочала активно нищити українську енергоінфраструктуру.</p>	<p> Мінування територій, що перешкоджає посівній озимих культур</p>	<p> Перебої з електроенергією, що вплинули на діяльність аграріїв</p>
<p>4</p>	<p>Третя стратегічна оборонна операція Січень — травень 2023 р.</p>	<p>Росія посилила тиск на позиції Сил оборони України на сході, відбувались тривалі бої за Бахмут, Вугледар та низку інших населених пунктів. рф продовжувала завдавати ударів по енергооб'єктах, по всій Україні відбувались тривалі вимкнення електроенергії.</p>	<p> Скорочення площ для сівби внаслідок окупації та мінування територій</p>	<p> Ускладнення логістики, блокування «Зернової ініціативи»</p>
<p>5</p>	<p>Друга стратегічна наступальна операція Червень 2023 р. — вересень 2023 р.</p>	<p>Кілька хвиль контрнаступу Сил оборони України на півдні та сході України. Проте вони не були такими блискавичними, як попередні, через хорошу підготовку росіян. рф обстрілювала українську інфраструктуру та вийшла із «Зернової ініціативи».</p>	<p> Зупинка роботи «Зернової ініціативи»</p>	<p> Запуск альтернативного коридору для експорту агропродукції</p>
			<p> Заборона імпорту с/г продукції з боку європейських країн</p>	<p> Обстріли та руйнування портової інфраструктури Одеси та портів Дунаю</p>

ВТРАТИ УКРАЇНСЬКОГО АПК ПІД ЧАС ВІЙНИ

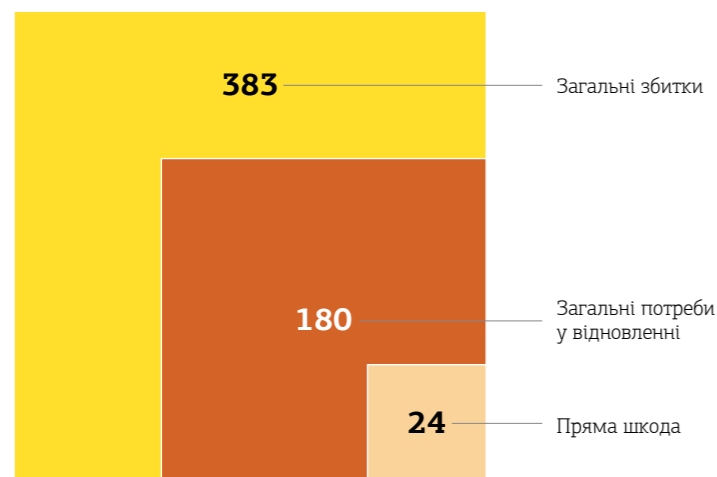
Оцінка непрямих та прямих втрат АПК та земельних ресурсів*, млрд дол. США



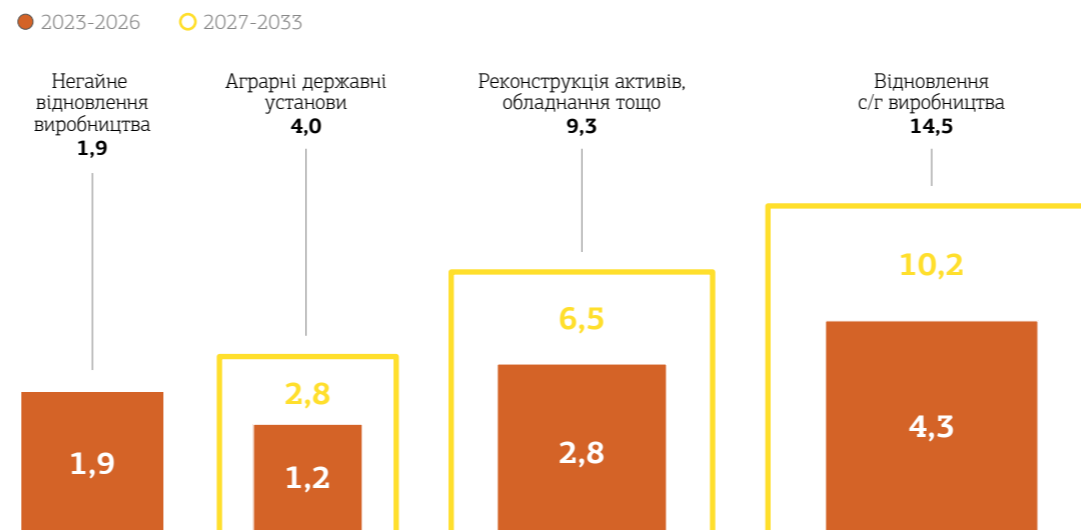
Структура прямих та непрямих втрат, %



Збитки та потреби на відновлення с/г внаслідок підриву Каховської ГЕС, млн дол. США



Потреби на відновлення та реконструкцію, млрд дол. США



Українське сільське господарство втратило значні обсяги ресурсів та інфраструктури внаслідок повномасштабного вторгнення. Істотні втрати стосуються елеваторних потужностей, адже чимала кількість була знищена, пошкоджена або окупована.

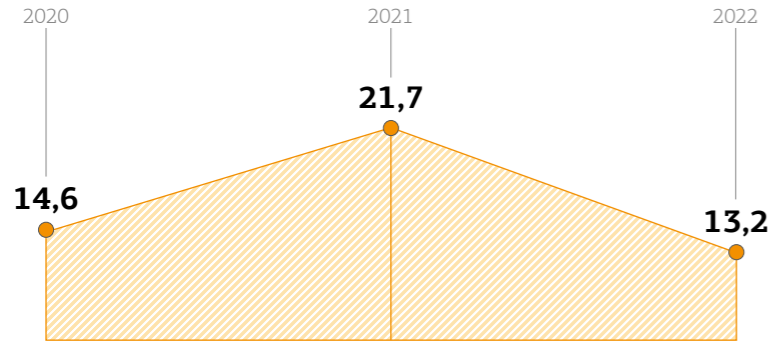
Відновлення українського АПК — тривалий процес, який залежить від багатьох чинників, зокрема від залучення інвестицій та фінансування, стабільності роботи експортних шляхів, запровадження нових прогресивних практик ведення сільського господарства.

Відновлення українського сільського господарства може стати рушієм для впровадження сучасних агротехнологій, що сприятиме ефективному використанню ресурсів, підвищенню конкурентоспроможності тощо.

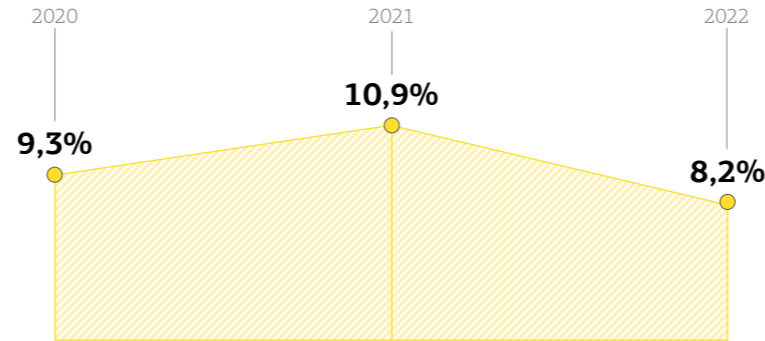
*вказані лише ті місяці, де є дані про втрати
 **зниження виробництва продукції
 ***скорочення виробництва
 ****загибель тварин та їх забій внаслідок неможливості утримання

ЯК ЗМІНИЛАСЬ РОЛЬ АГРОБІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

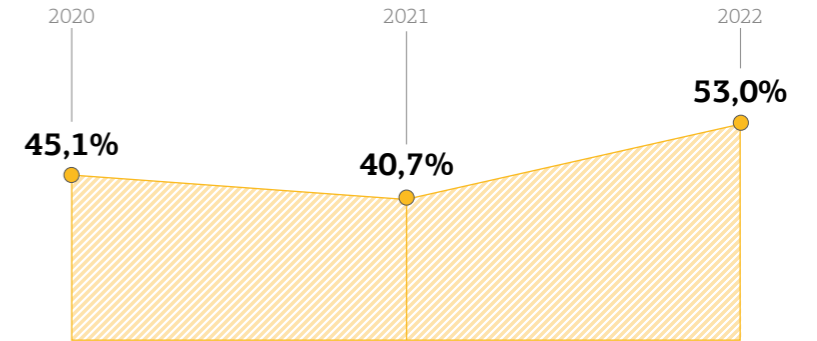
Виробництво с/г продукції, млрд дол. США



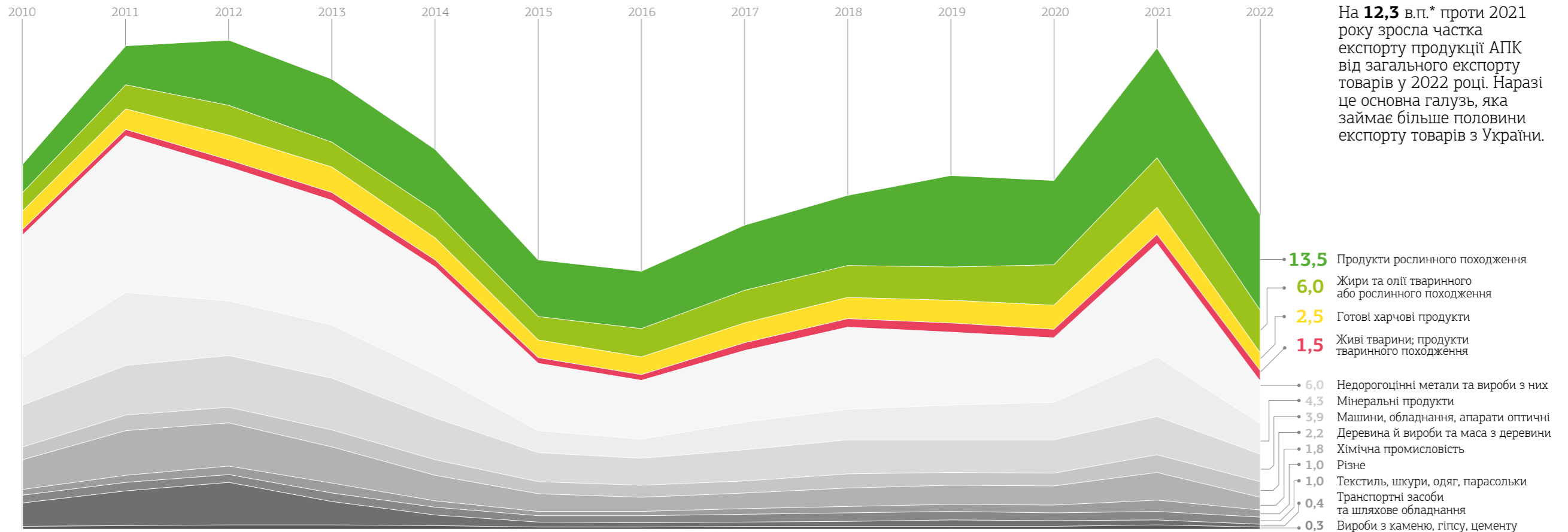
Виробництво с/г продукції, % від ВВП



Експорт продукції АПК, % від загального експорту товарів

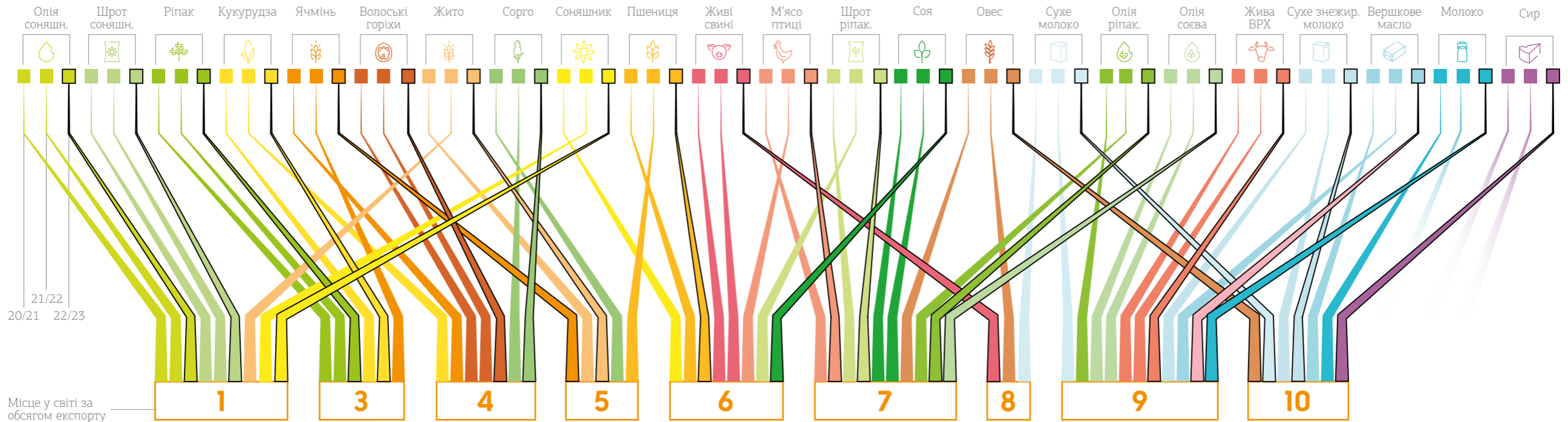


Динаміка експорту товарів, млрд дол. США

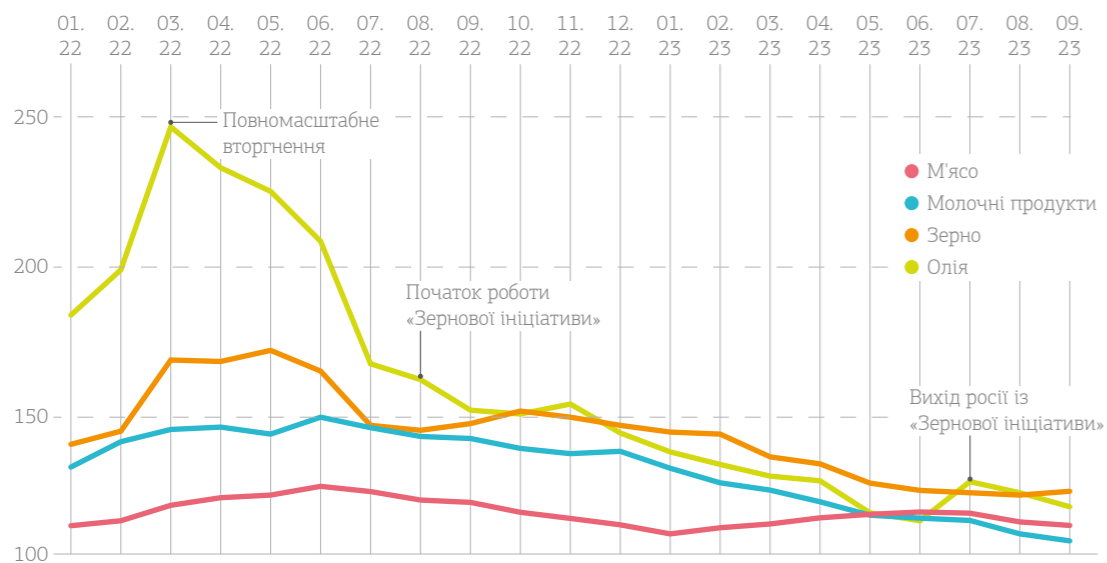


ЯК ЗМІНИЛАСЬ РОЛЬ АГРОБІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ СВІТУ

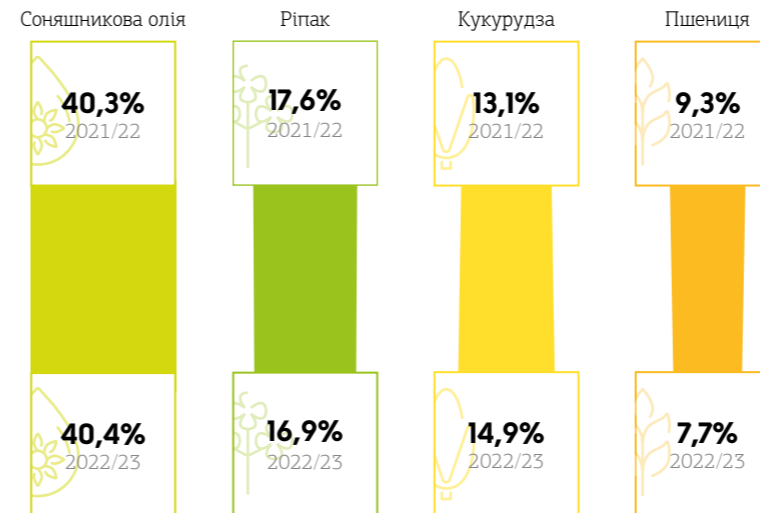
Зміна місця України у світовому експорті продукції АПК



Індекс продовольчих цін FAO у світі*



Частка України у світовому експорті продукції АПК, %



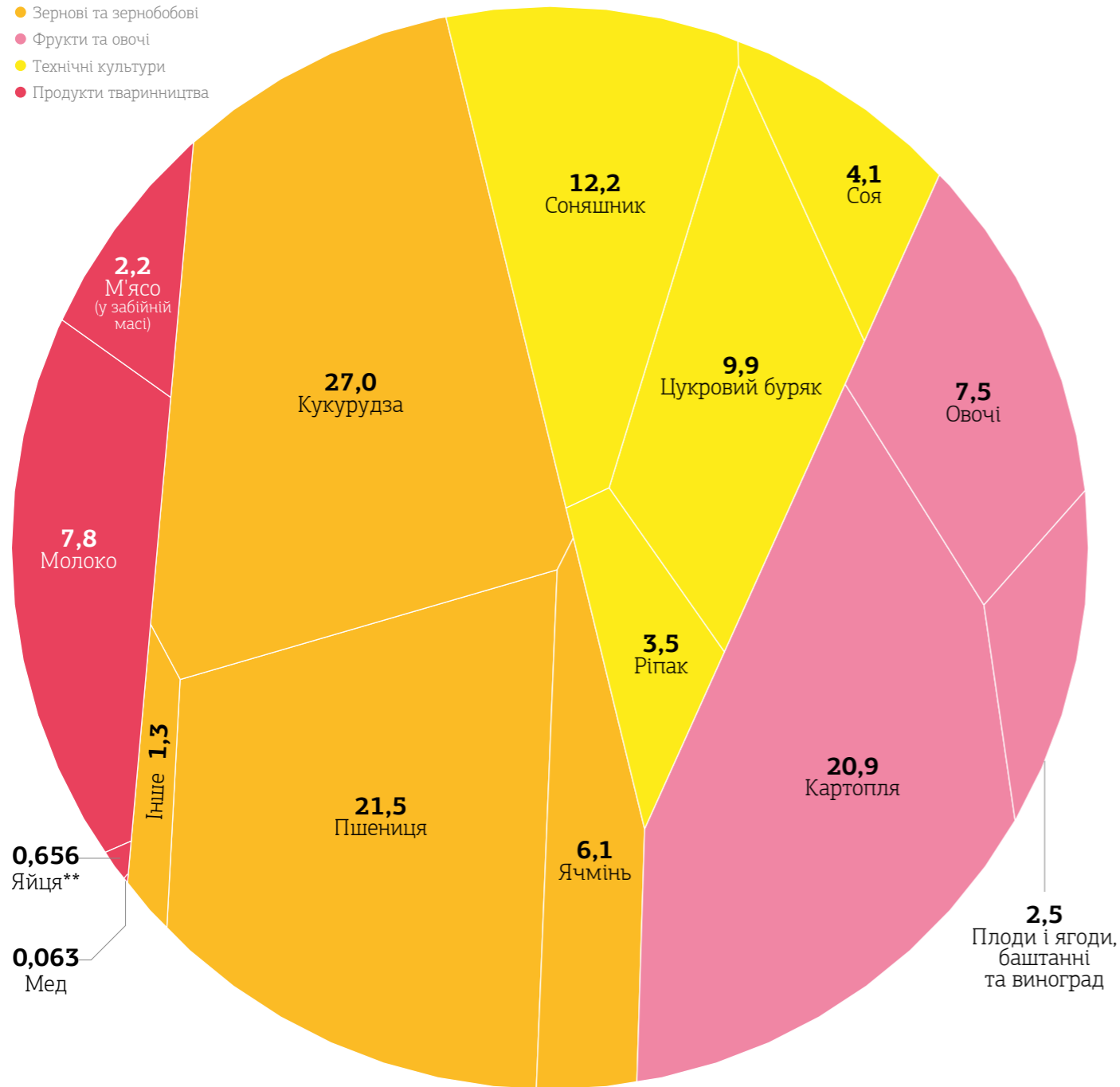
Після повномасштабного вторгнення позиції України на світовому ринку зазнали змін.

Частина продукції втратила свої позиції у світовому експорті продукції АПК. **Але Україні вдалося здебільшого зберегти їх, а в деяких випадках поліпшити становище.**

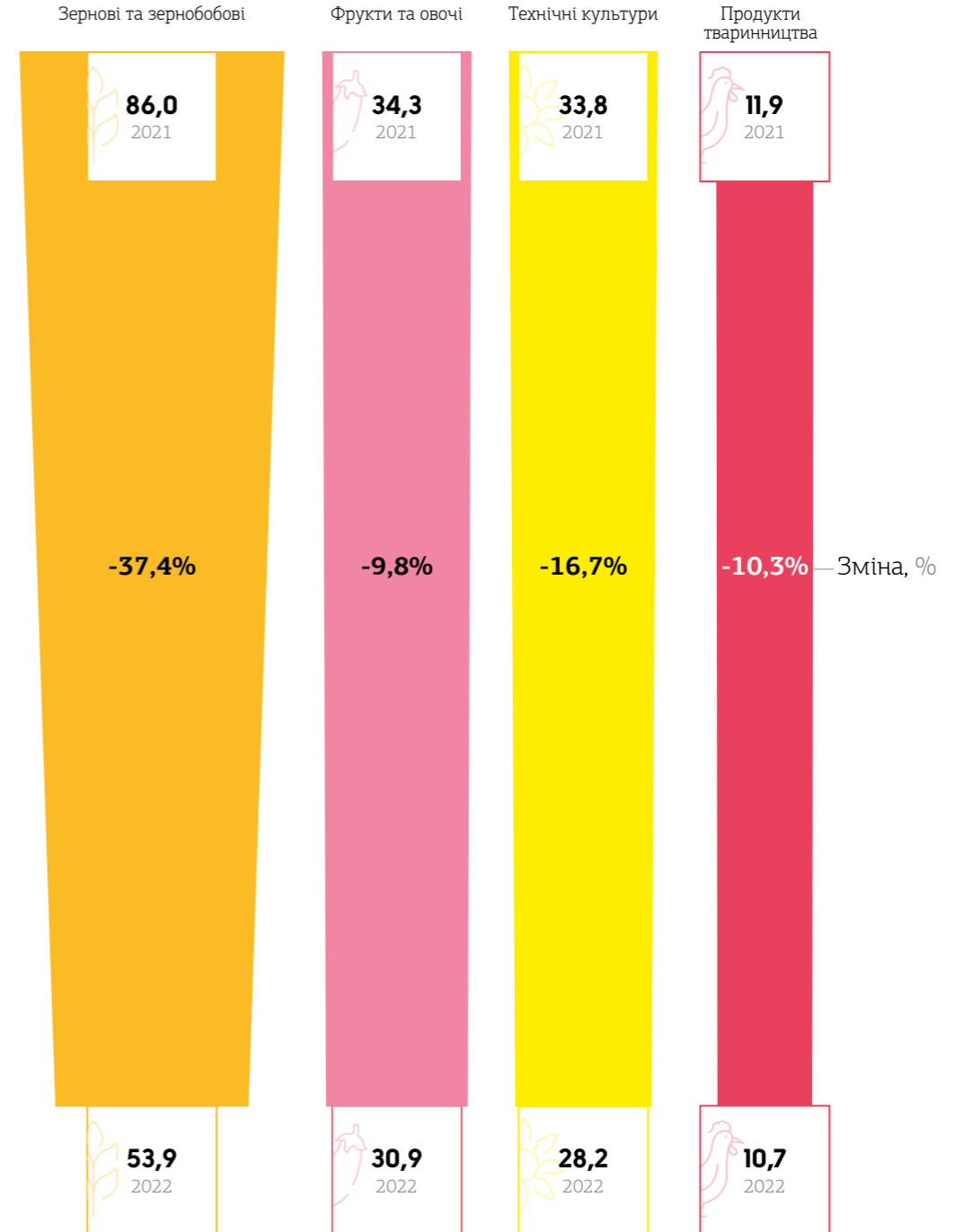
Позитивна зміна позицій України по окремій продукції здебільшого була спричинена відновленням виробництва та експорту, а також поліпшенням доступу деяких товарів на європейський ринок.

ВИРОБНИЦТВО ОСНОВНИХ ВИДІВ АГРОПРОДУКЦІЇ

Виробництво основних видів с/г продукції у 2022 р.*, млн т



Зміни у виробництві основних видів с/г продукції, млн т

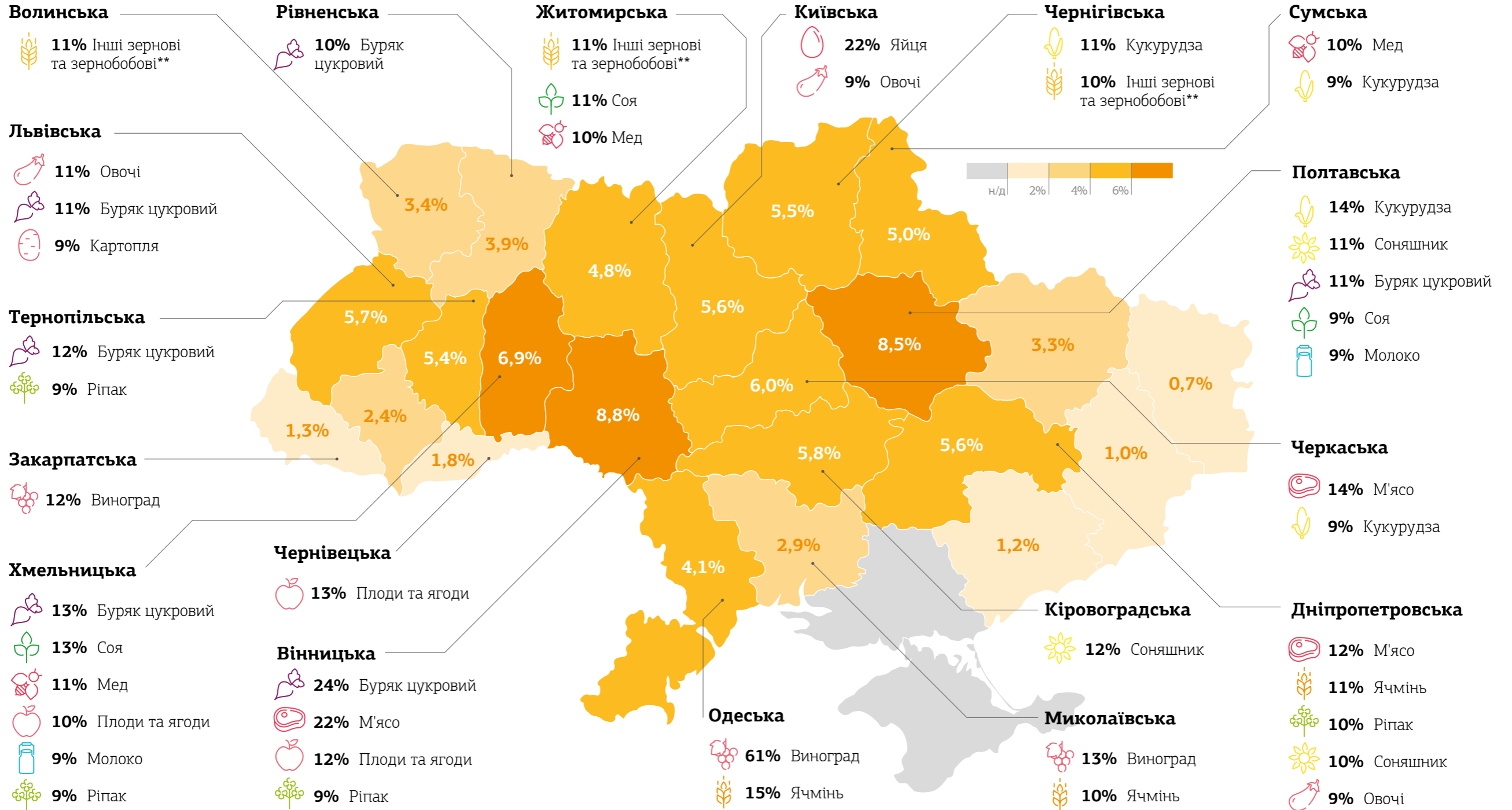


Джерела: Держстат, USDA

*для олійних, зернових та зернобобових культур — 2022/23 МР
 **для перерахунку взято середню вагу одного яйця — 55 г

АГРОСПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Частка областей у виробництві с/г продукції країни у 2022 р.*, % (натуральне вираження)



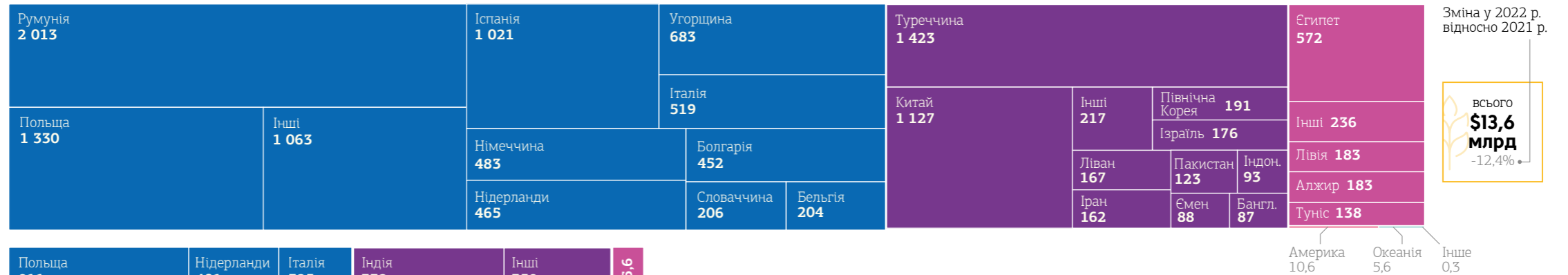
Джерело: Держстат

*зазначені показники, що дорівнюють 9% і вище від загального виробництва в Україні
 **рис, просо, сорго, гречка, овес, тритакле, жито

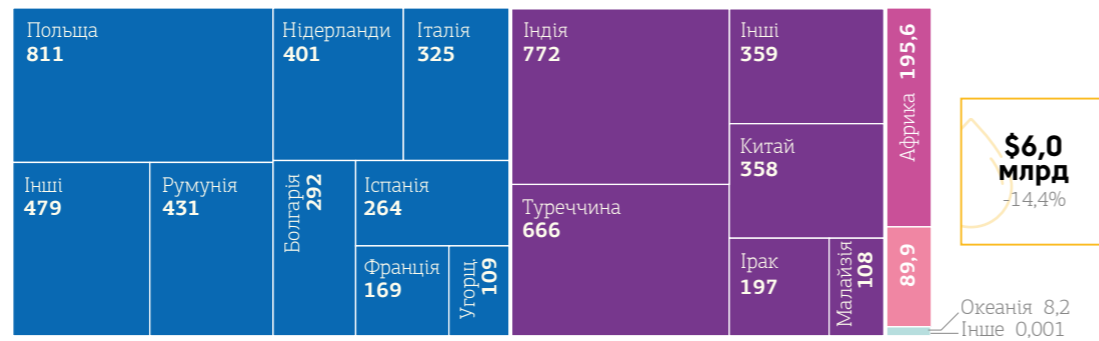
ЕКСПОРТ ПРОДУКЦІЇ АПК У 2022 Р., МЛН ДОЛ. США

● Європа ● Азія ● Африка ● Америка ● Океанія ● Інше

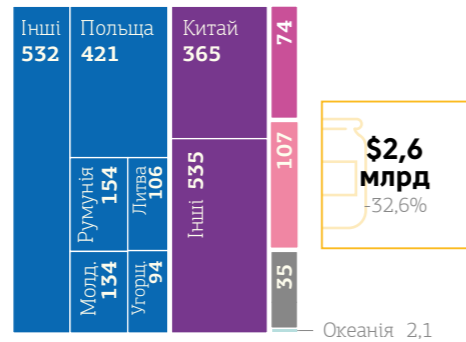
Продукти рослинного походження



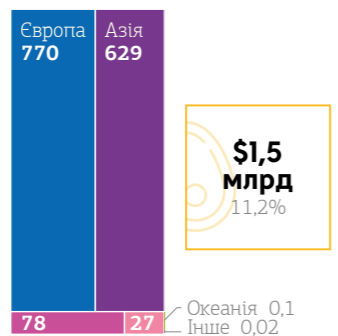
Жири та олії тваринного й рослинного походження



Готові харчові продукти



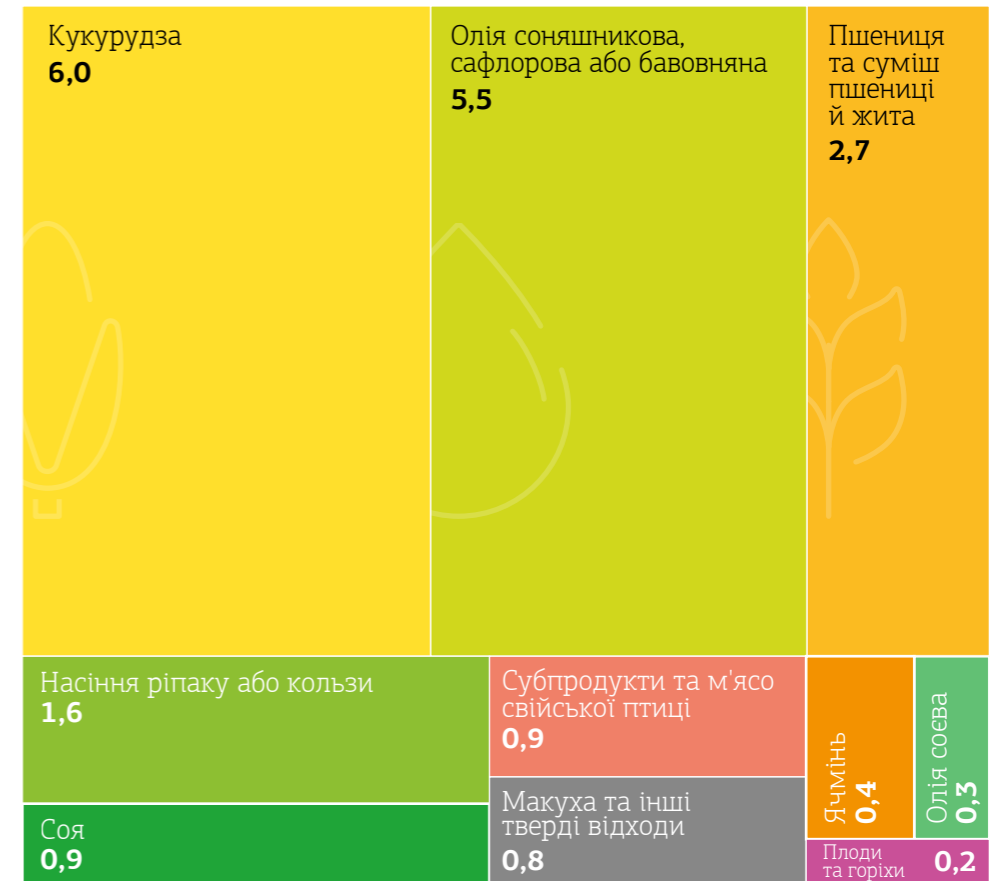
Живі тварини та продукція тваринництва



У 2022 р. ціни на світовому ринку на більшість продукції АПК були доволі високими, тому падіння експорту у грошовому вимірі було менш істотним, ніж у натуральному. **Зросла частка європейських країн у структурі експорту агропродукції, що зумовлено:**

- блокадою портів та зміною логістичних маршрутів, внаслідок чого продукція спершу експортується до сусідніх країн, а не до кінцевого споживача напряму;
- зняттям торгових бар'єрів з боку ЄС.

Топ товарів експорту у 2022 р., млрд дол. США

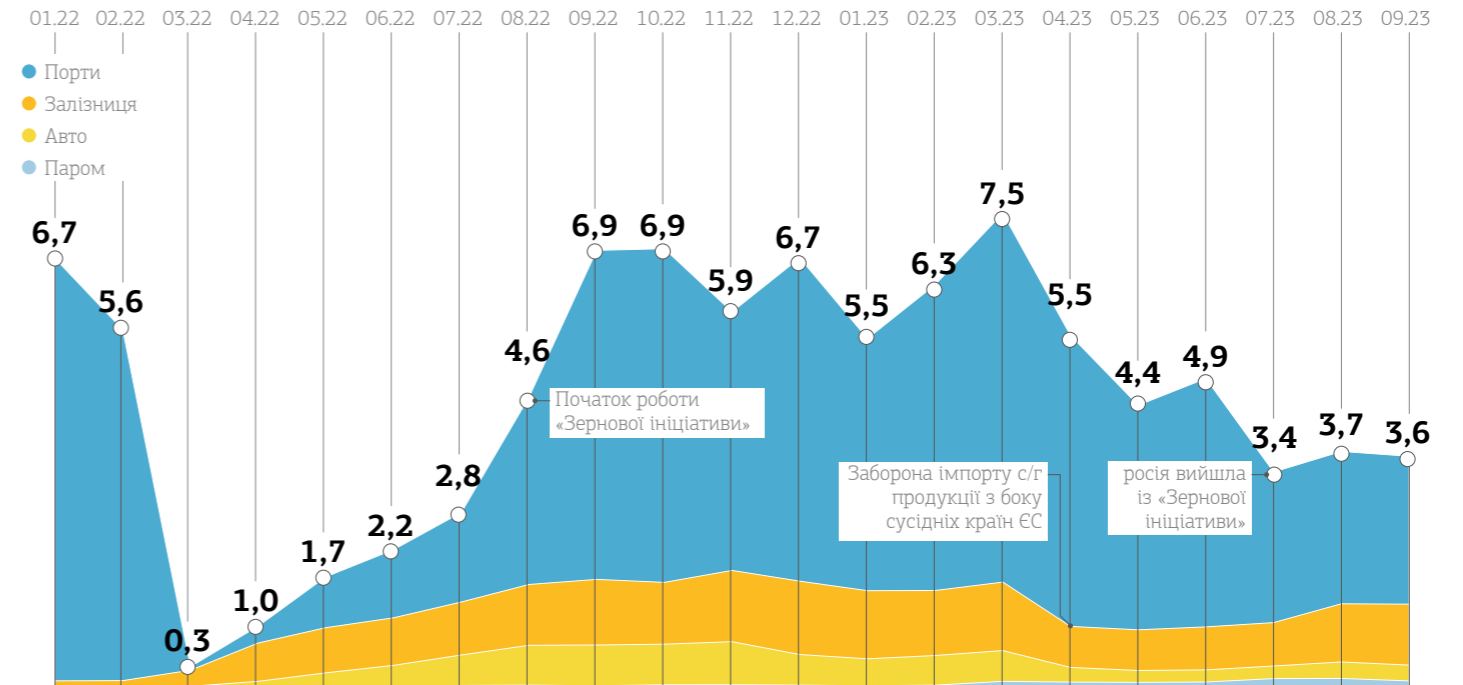


ПРОБЛЕМИ ЛОГІСТИКИ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Шляхи експорту агропродукції



Експорт продукції АПК за видами транспорту, млн т

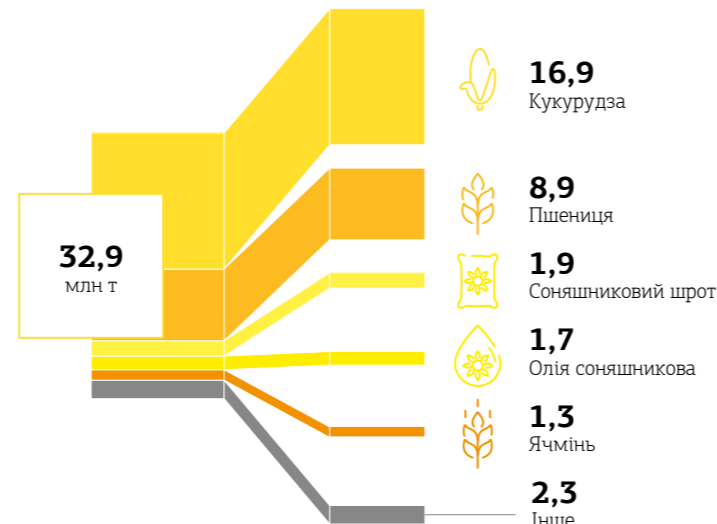


Морські перевезення були основою для українських аграріїв, тому блокування більшості портів завдало потужного удару по економіці.

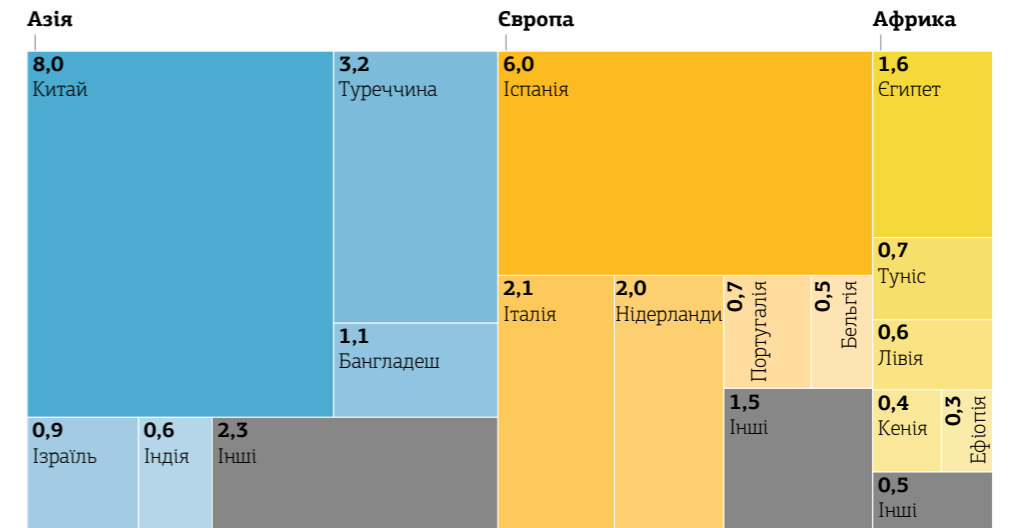
Початок роботи «Зернової ініціативи» у серпні 2022 р. був критично важливим, адже завдяки цьому Україна змогла експортувати понад 30 млн т продукції, поки росія не вийшла з угоди у липні 2023 р. Частково компенсувати удар по морській логістиці змогли наземні транспортні шляхи, проте акцент залишався на портовій інфраструктурі.

Після виходу РФ із «Зернової ініціативи» зростає частка відвантажень через порти Дунаю та наземні транспортні шляхи. Незважаючи на адаптацію ринку до нових реалій, аграрії досі стикаються зі значними проблемами зі збутом через постійні обстріли портової інфраструктури та обмеження на експорт, що вводять сусідні країни.

Топ-5 товарів експорту за час дії «Зернової ініціативи», млн т

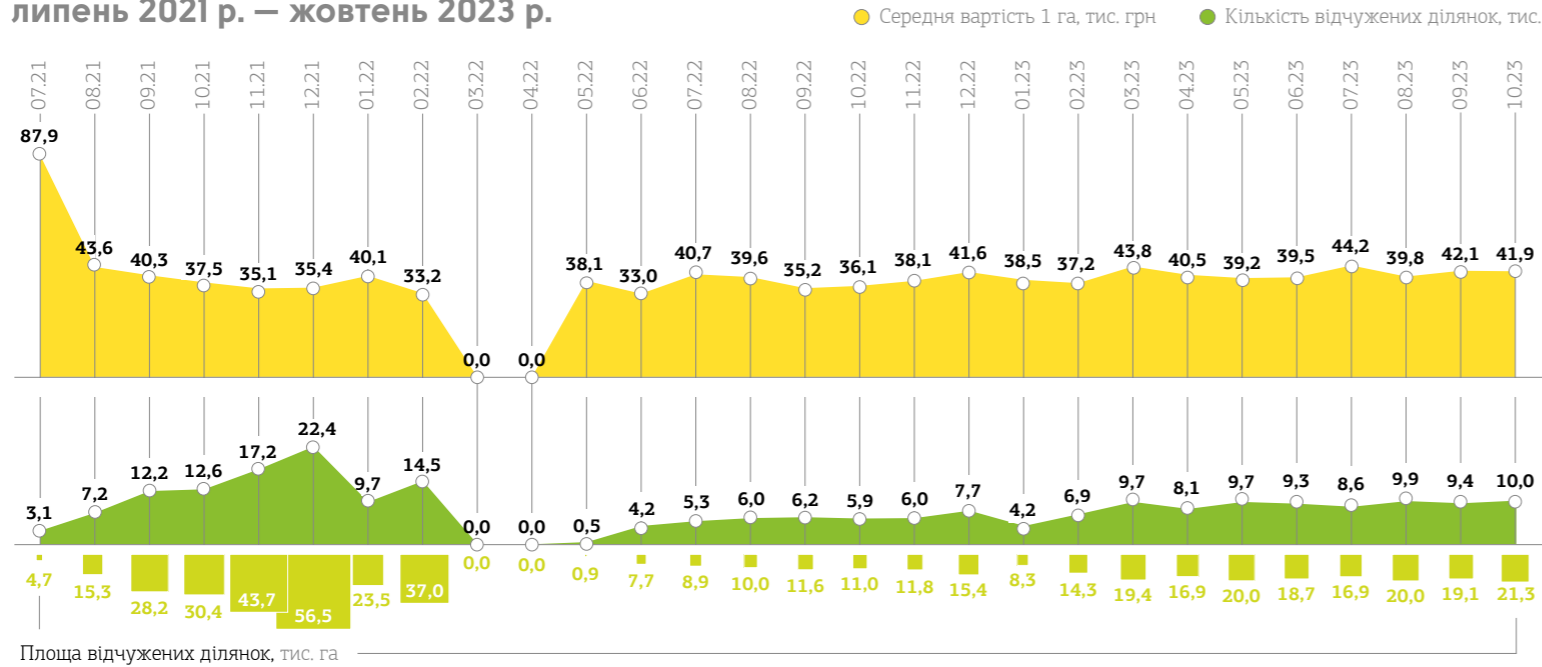


Напрями експорту за час дії «Зернової ініціативи», млн т

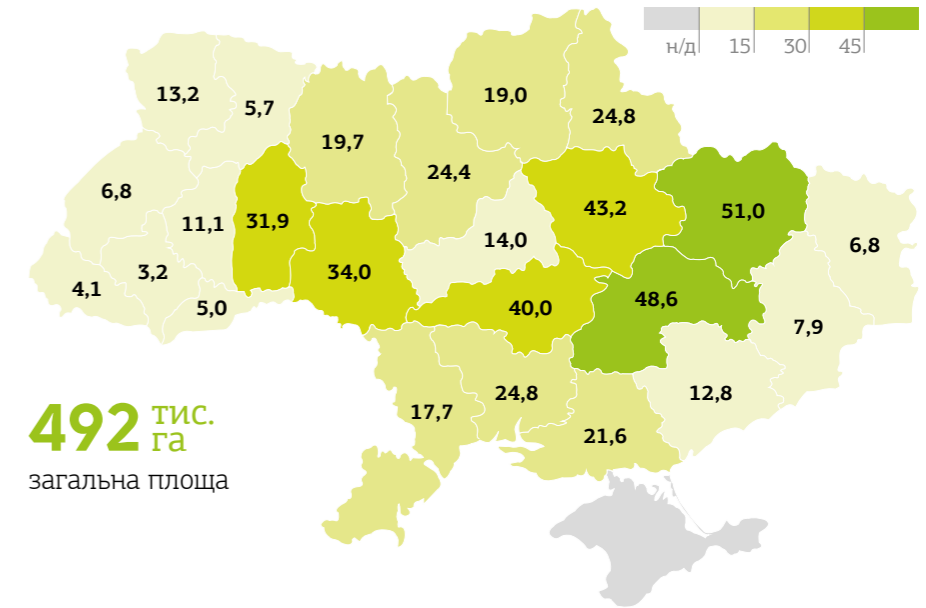


ЗЕМЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНИ

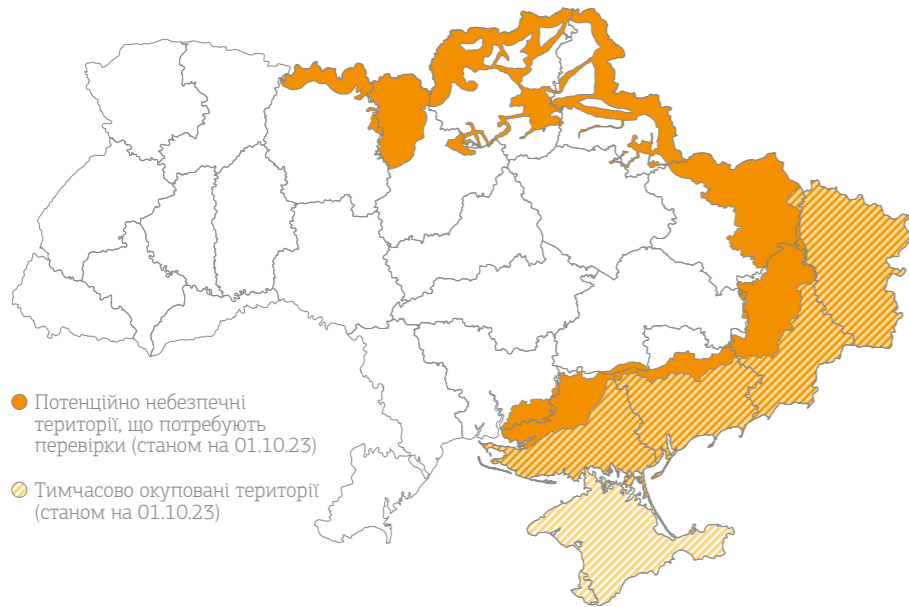
Результати роботи ринку землі в Україні, липень 2021 р. – жовтень 2023 р.



Загальна площа відчужених ділянок, за регіонами станом на 31.10.2023 р., тис. га



Заміновані та окуповані території України



Потреби на розмінування полів

Площа потенційно небезпечних с/г земель



\$1,8 тис.

вартість повного розмінування за 1 га

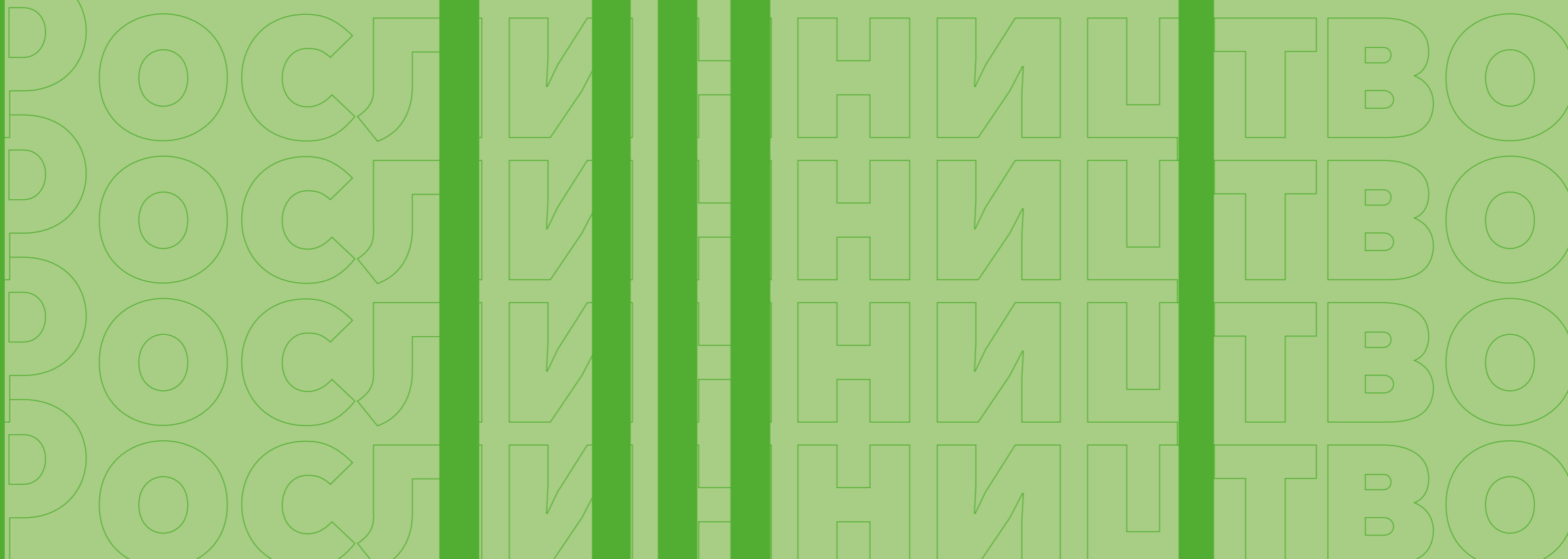
\$250 млн

необхідні кошти на повне розмінування с/г земель малих фермерів

Наслідки мінування для АПК

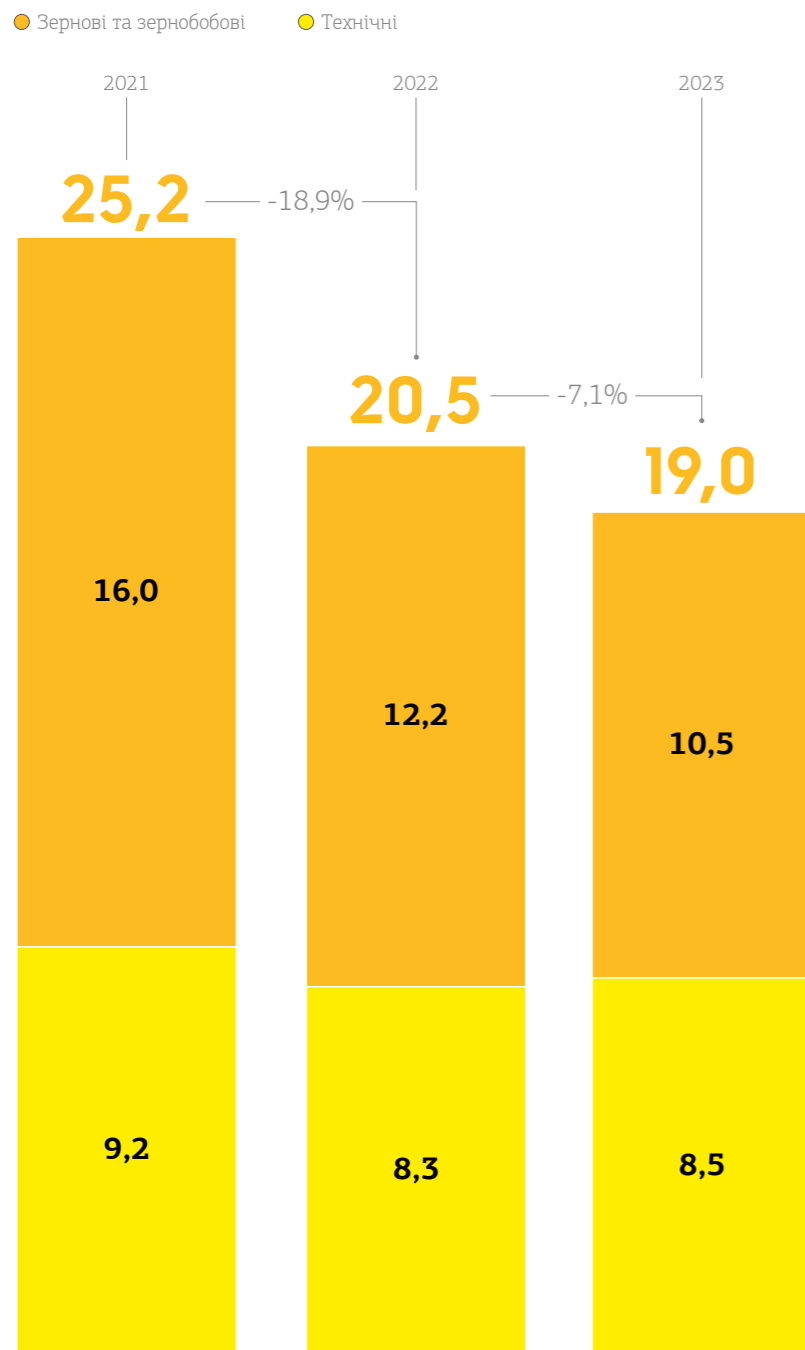
- **Втрати врожаю.** Заміновані території неможливо обробляти і збирати з них урожай. Це призводить до зменшення виробництва та економічних наслідків.
- **Втрата с/г техніки.** Фінансові витрати на купівлю або ремонт обладнання, яке постраждало на замінованій території.
- **Безпека працівників.** Заміновані території створюють серйозну загрозу безпеці працівників, які мають працювати на замінованих землях.
- **Екологічні наслідки.** Мінування може призвести до забруднення ґрунтів та водних ресурсів хімічними речовинами, що матиме негативний вплив на середовище та екосистему.
- **Поширення інвазивних видів.** Пошкоджені екосистеми можуть стати більш вразливими перед поширенням інвазивних видів рослин, які витіснятимуть місцеві види та загострять екологічну ситуацію.
- **Зниження інвестицій.** Ситуація з мінуванням може вплинути на інвестиції в агросектор та інфраструктуру, оскільки інвестори можуть утримуватися від вкладань у нестабільний регіон.

РОСЛИННИЦТВО

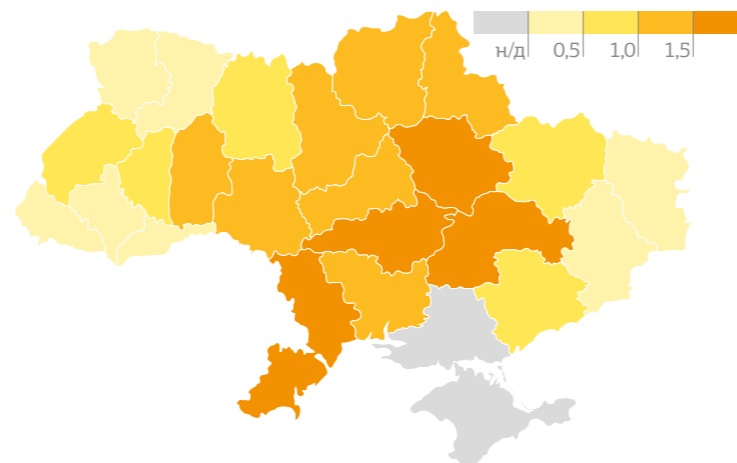


ПОСІВНА ПІД ЧАС ВІЙНИ

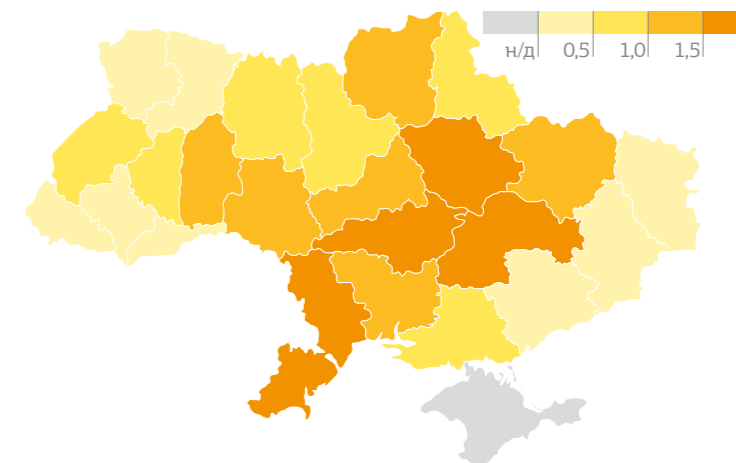
Зміна посівних площ основних культур під урожай 2021, 2022 та 2023 рр.*, млн га



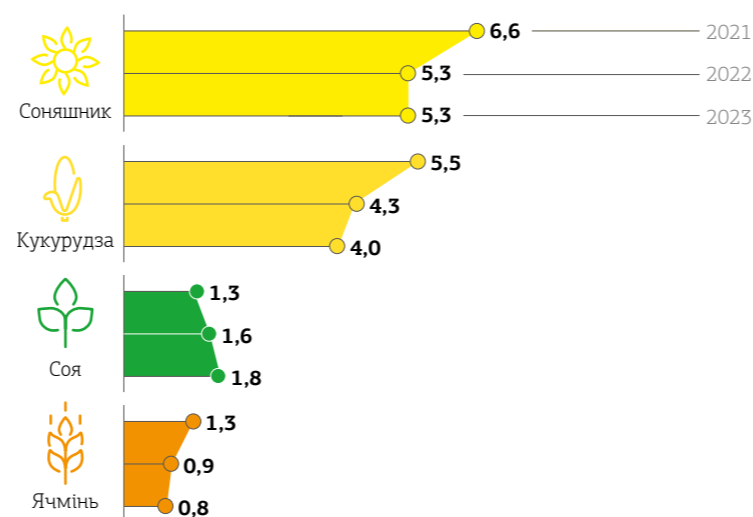
Посівні площі основних культур під урожай 2022 р., млн га



Посівні площі основних культур під урожай 2023 р., млн га

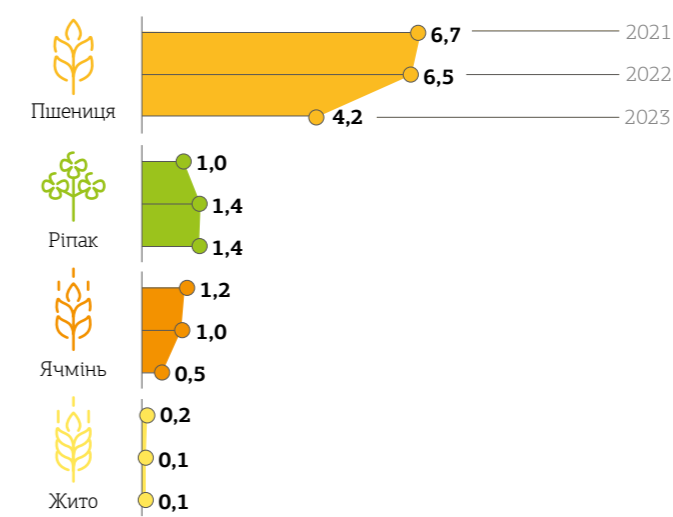


Посівні площі основних ярих культур під урожай відповідного року, млн га



Посівна кампанія ярих культур у 2023 р. відбувалася доволі активно, але була не менш стресовою, ніж минулорічна. Ключовими тенденціями були: зменшення площі під кукурудзу, натомість зростання площі під олійні та деякі технічні культури; мінування полів на деокупованих територіях; високі ціни на добрива; проблеми із «Зерновою ініціативою», які змусили деяких аграріїв змінити сівозміну.

Посівні площі основних озимих культур під урожай відповідного року, млн га



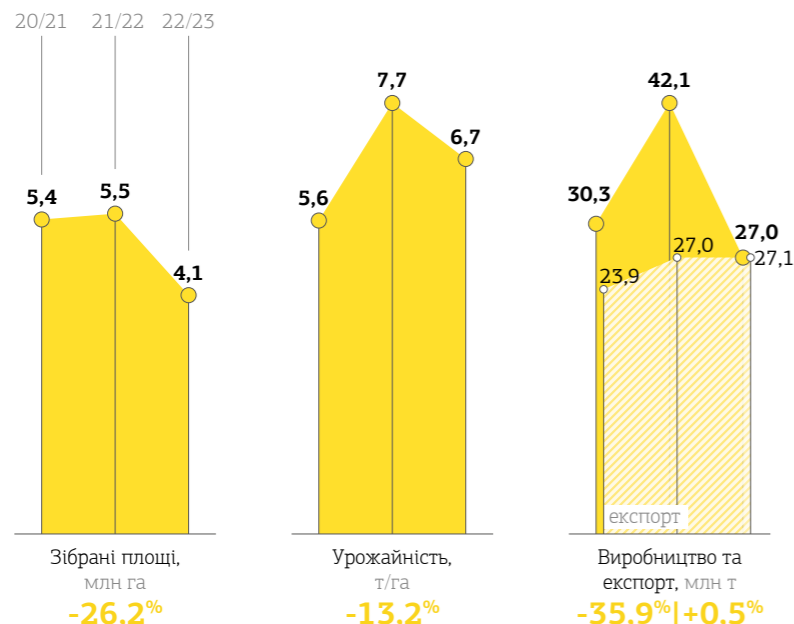
З-поміж основних озимих культур найістотніше знизилась посівна площа пшениці та ячменю, що було зумовлено окупацією південно-східних регіонів. Водночас площі посіву ріпака попри війну залишаються рекордно високими.

ОСНОВНІ ЗЕРНОВІ КУЛЬТУРИ



Кукурудза

Зібрані площі у 2022/23 МР зменшилися на 25,5%, а виробництво — на 35,9%. Проте експорт зріс на 3,7% завдяки високим перехідним запасам зерна, роботі «Зернової ініціативи», а також високому попиту з Китаю та неврожаю у Європі.

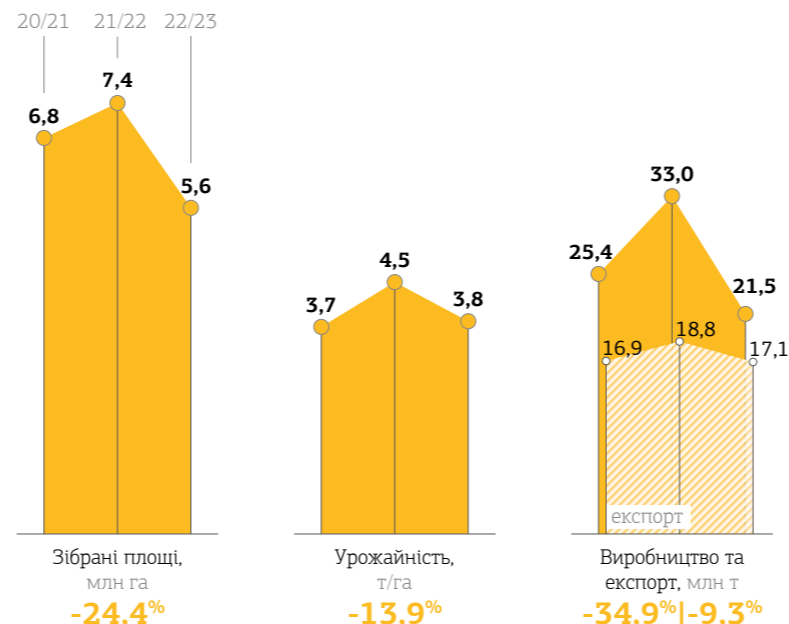


Зміна за останній рік



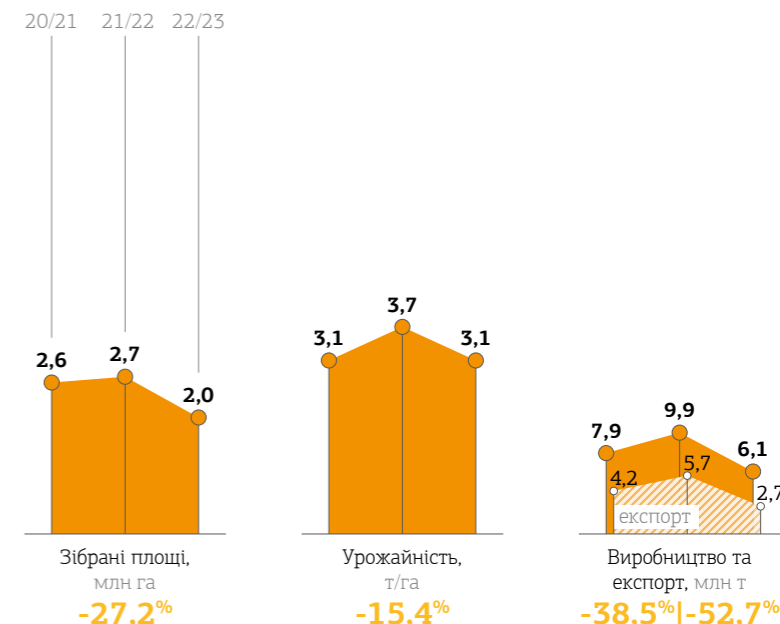
Пшениця

Зібрані площі у 2022/23 МР зменшилися на 24,3%, а виробництво — на 34,8%. На тлі такого падіння експорт знизився менш істотно (-9%) завдяки високим перехідним запасам.

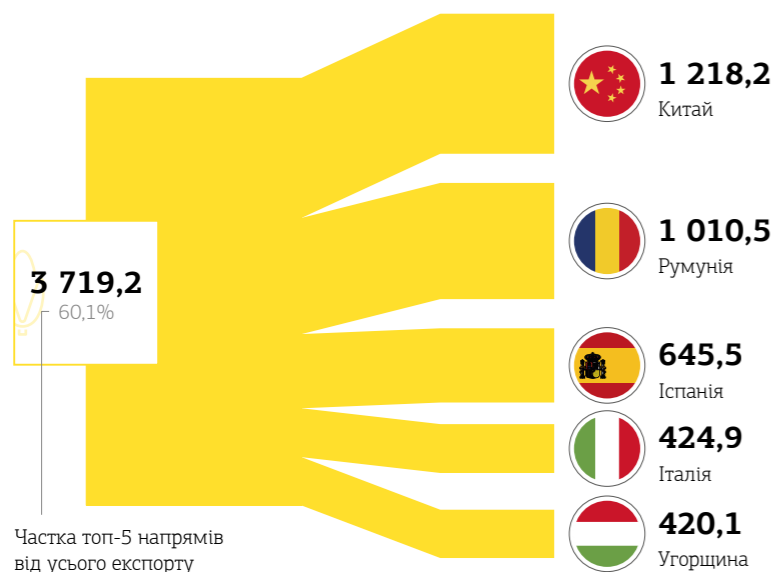


Ячмінь

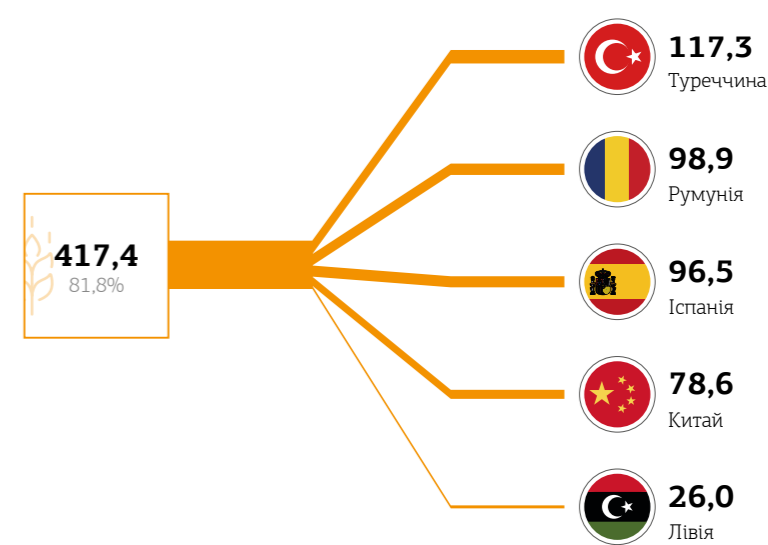
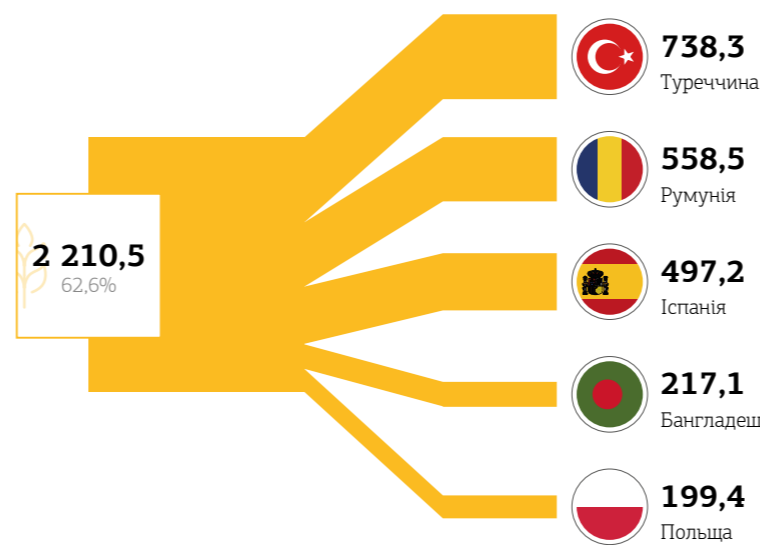
Зібрані площі у 2022/23 МР зменшилися на 25,9%, виробництво — на 38,4%. Експорт знизився на 52,6% внаслідок падіння виробництва.



Топ-5 напрямів експорту основних зернових культур у 2022/2023 МР, млн дол. США



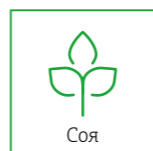
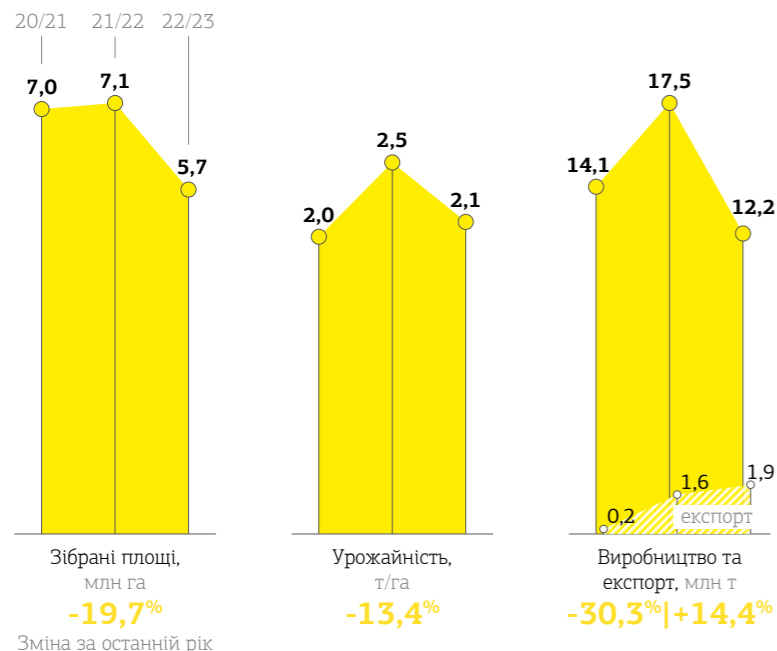
Частка топ-5 напрямів від усього експорту



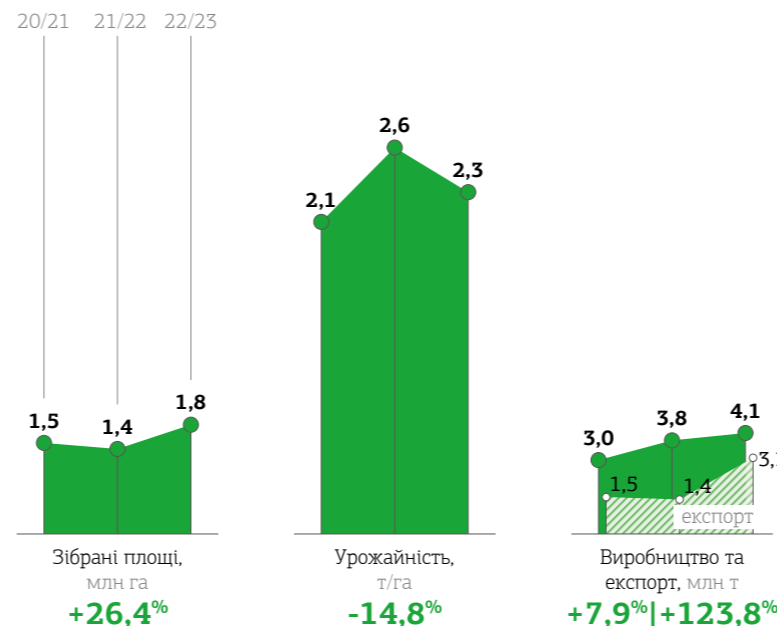
ОСНОВНІ ОЛІЙНІ КУЛЬТУРИ



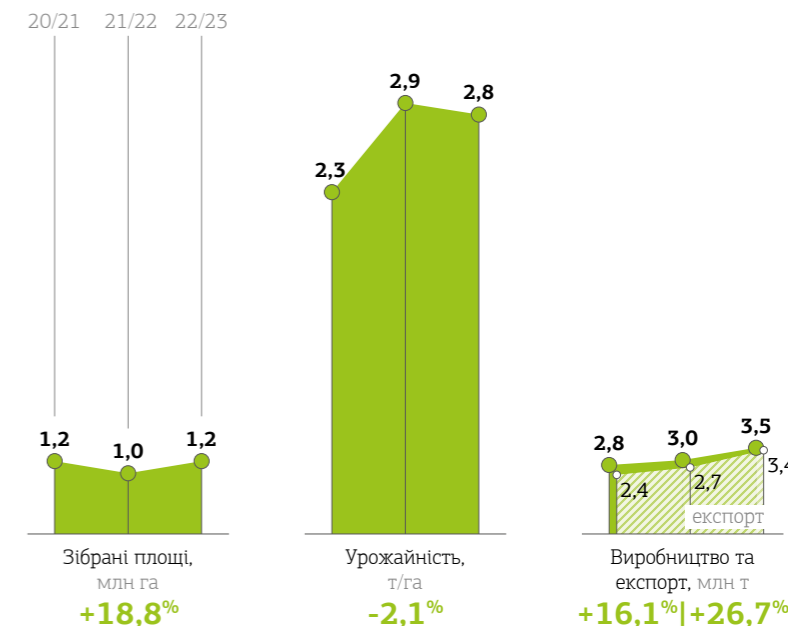
Зібрані площі у 2022/23 МР зменшились на 19,7%, а виробництво — на 30,3%. Натомість експорт зріс на 25% та сягнув історичного максимуму внаслідок зниження внутрішньої переробки насіння у попередньому сезоні.



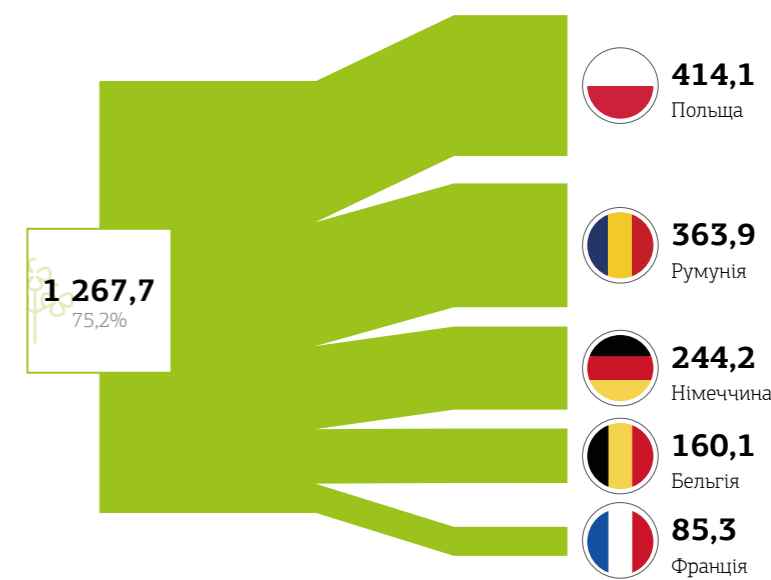
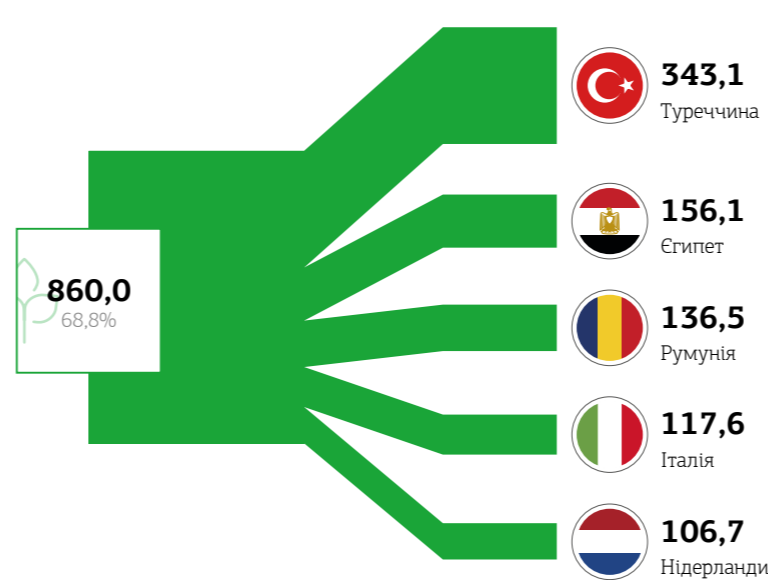
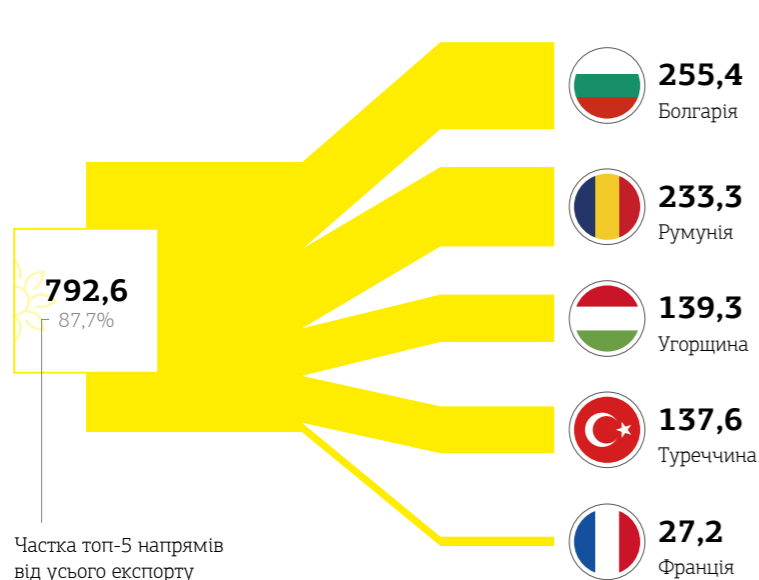
Одна з небагатьох культур, чії посівні площі та виробництво у 2022/23 МР зросли. Експорт зріс більш ніж удвічі через збільшення виробництва у 2022 р. та великі залишки сої із врожаю 2021 р., які вдалось реалізувати.



Експорт вдалося збільшити, а його географічна структура традиційно була представлена країнами ЄС. Збільшення часток Польщі та Румунії відбулося внаслідок зміни логістичних шляхів.

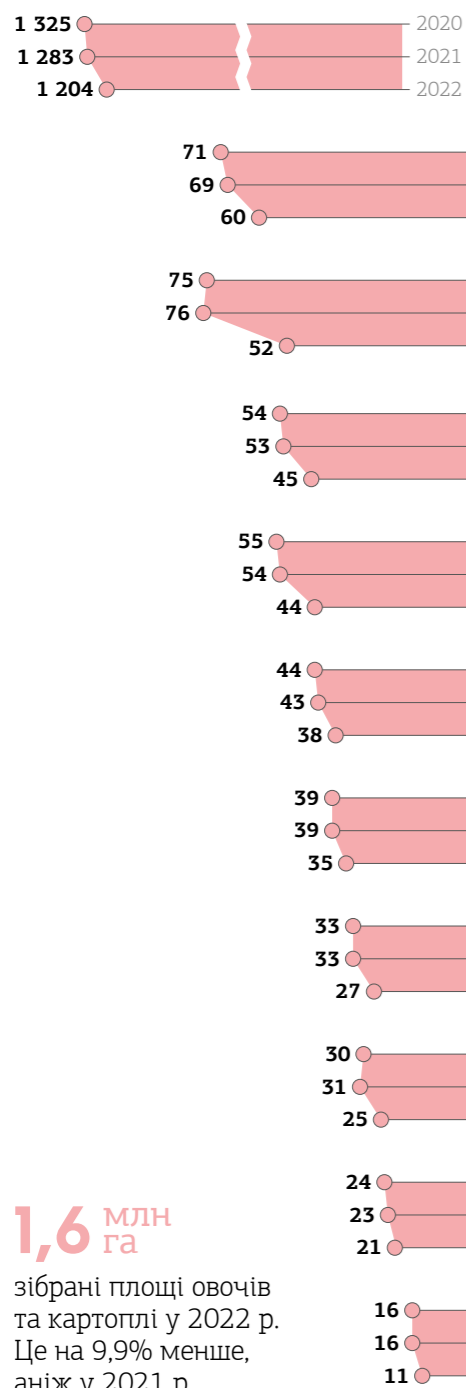


Топ-5 напрямів експорту основних олійних культур у 2022/2023 МР, млн дол. США

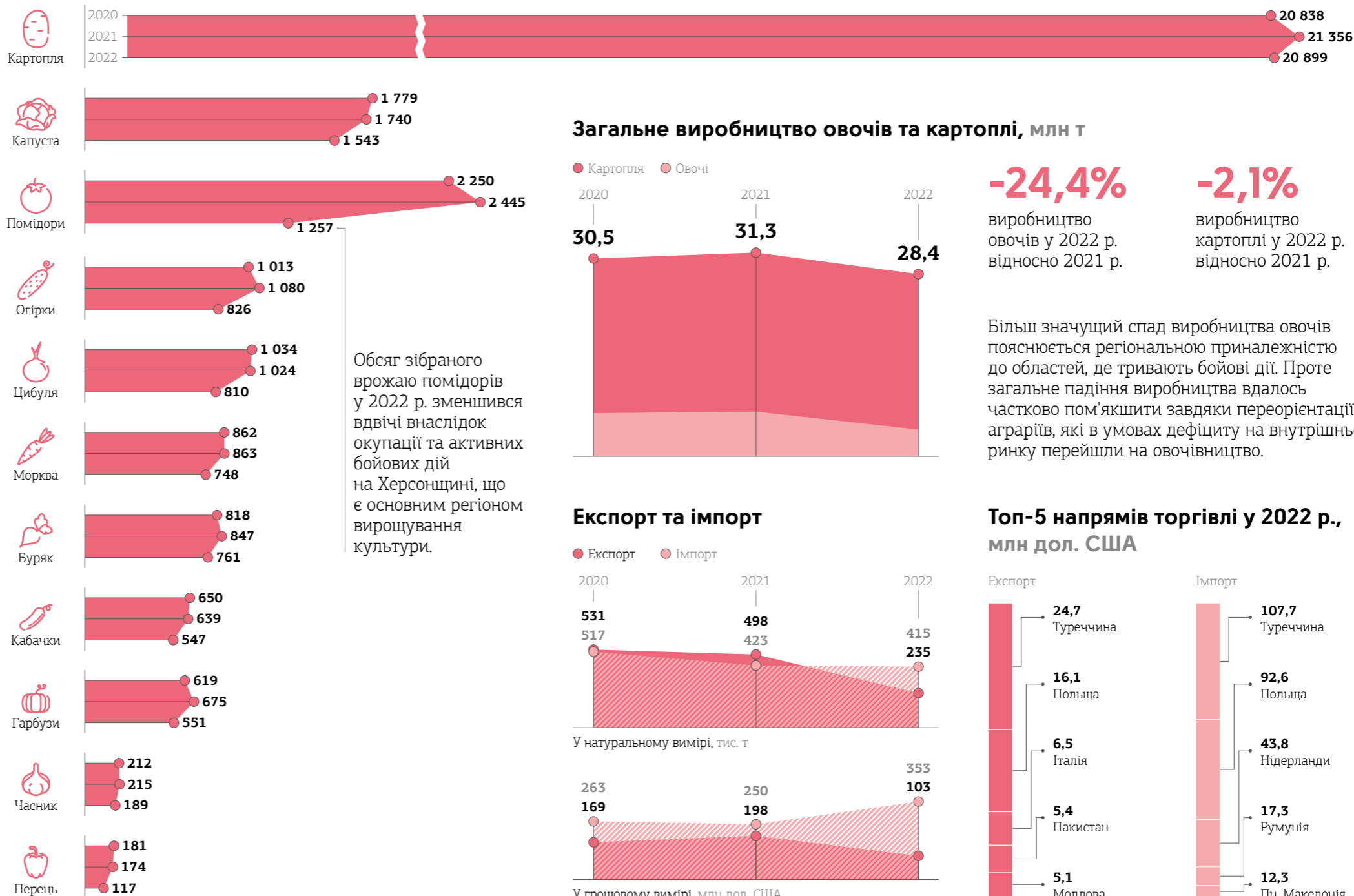


ОВОЧІ ТА КАРТОПЛЯ

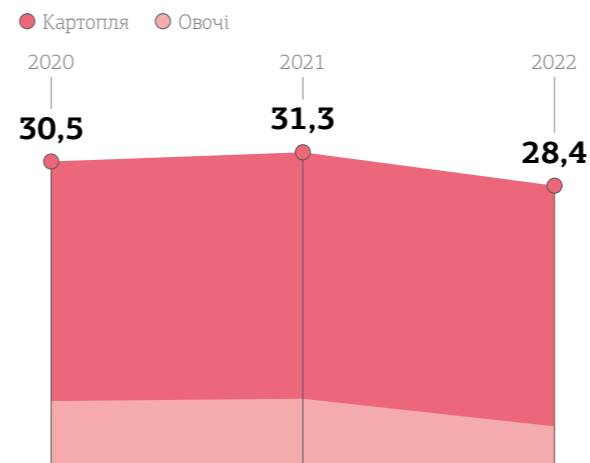
Площа насаджень, тис. га



Виробництво, тис. т



Загальне виробництво овочів та картоплі, млн т



-24,4%

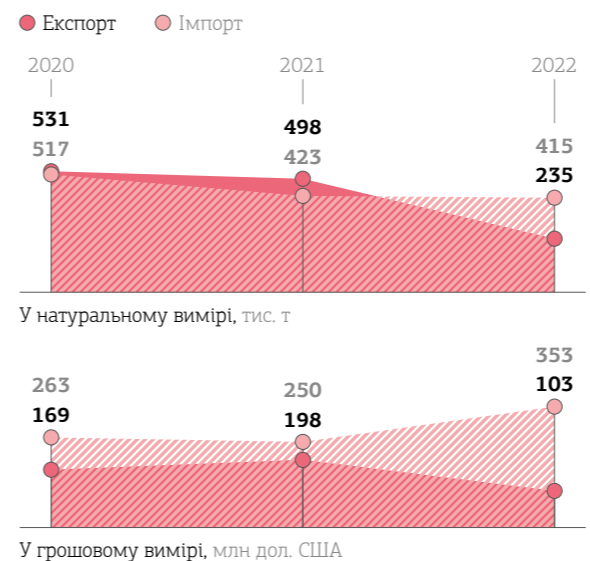
виробництво овочів у 2022 р. відносно 2021 р.

-2,1%

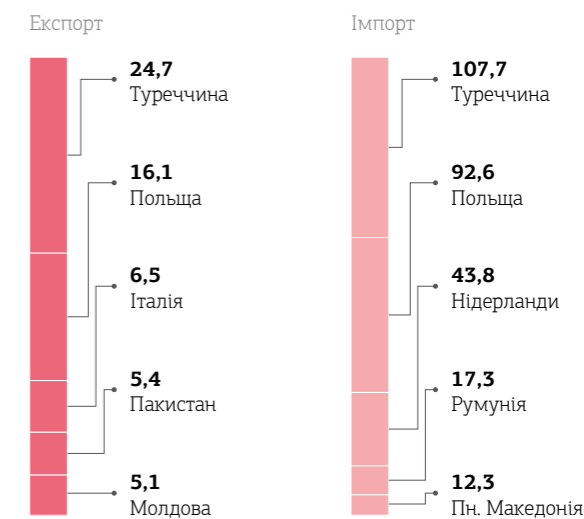
виробництво картоплі у 2022 р. відносно 2021 р.

Більш значущий спад виробництва овочів пояснюється регіональною приналежністю до областей, де тривають бойові дії. Проте загальне падіння виробництва вдалось частково пом'якшити завдяки переорієнтації аграріїв, які в умовах дефіциту на внутрішньому ринку перейшли на овочівництво.

Експорт та імпорт

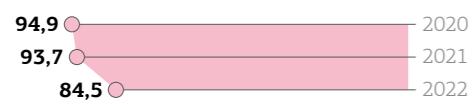


Топ-5 напрямів торгівлі у 2022 р., млн дол. США

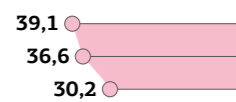


ПЛОДИ, ЯГОДИ ТА БАШТАННІ

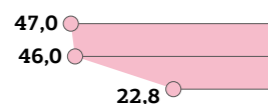
Площа насаджень, тис. га



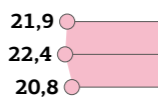
Яблука



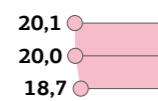
Виноград



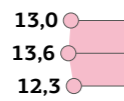
Кавуни



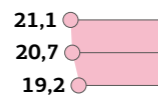
Вишні



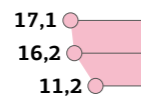
Сливи



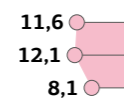
Груші



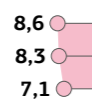
Горіхи



Дині



Черешні

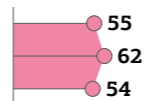
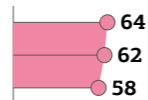
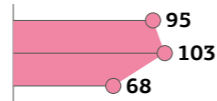
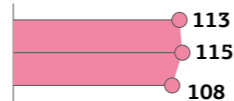
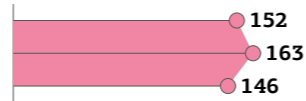
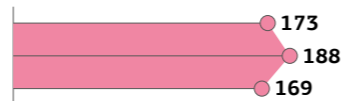
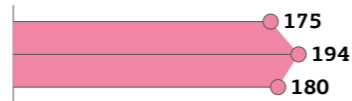
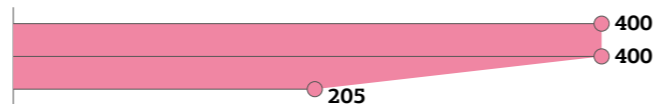
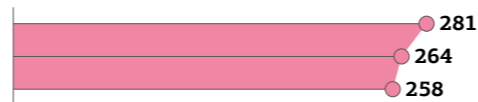
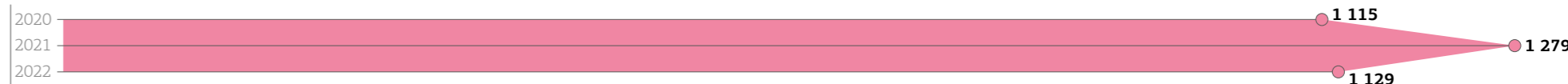


Суниця та полуниця

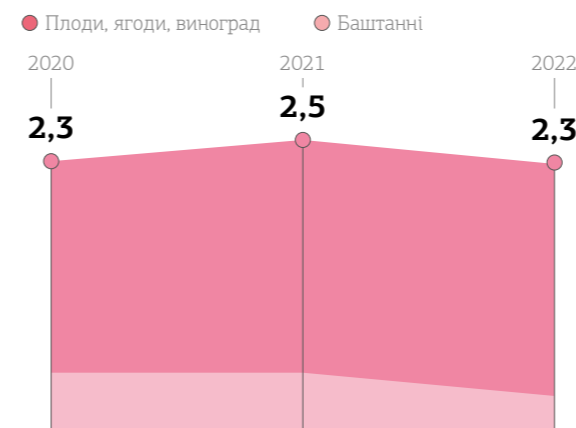
257,6 тис. га

площа насаджень плодових, ягідних, баштанних культур і винограду. Це на 18,5% менше, аніж у 2021 р.

Виробництво, тис. т



Загальне виробництво плодових, ягідних і баштанних культур, а також винограду, млн т



-9,9%

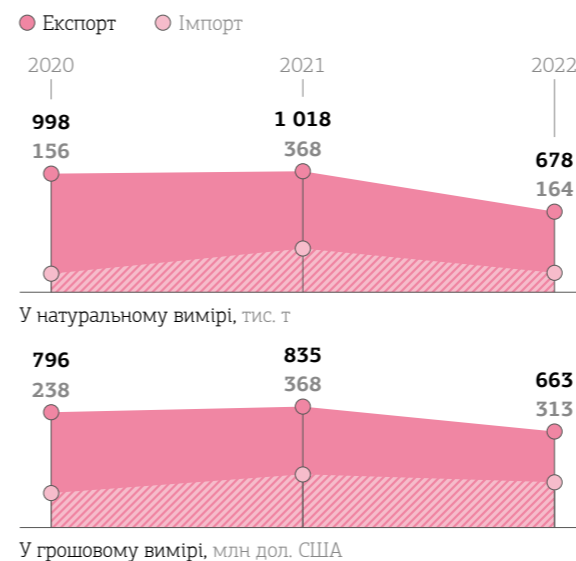
виробництво плодів, ягід та винограду у 2022 р. відносно 2021 р.

-45,9%

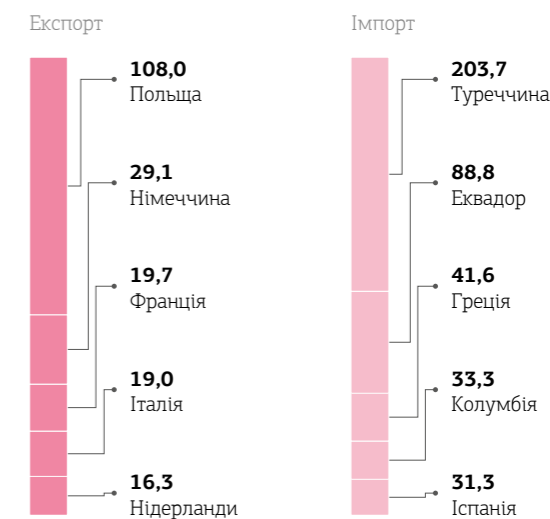
виробництво баштанних у 2022 р. відносно 2021 р.

Ситуація на ринку ягід та фруктів була складною, виробники зіткнулися з дефіцитом та здорожчанням добрив, хімії та пакування. Експорт знизився через зупинку продажів у Білорусь та блокування морських шляхів, якими продукцію постачали на ринки Близького Сходу та Азії.

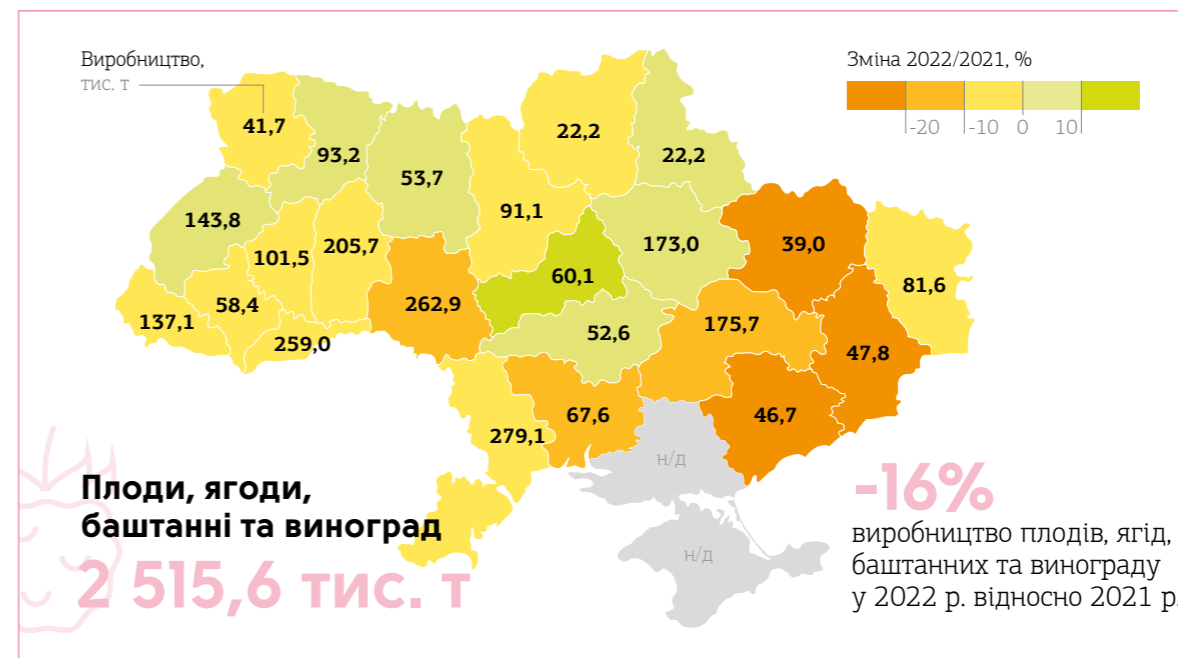
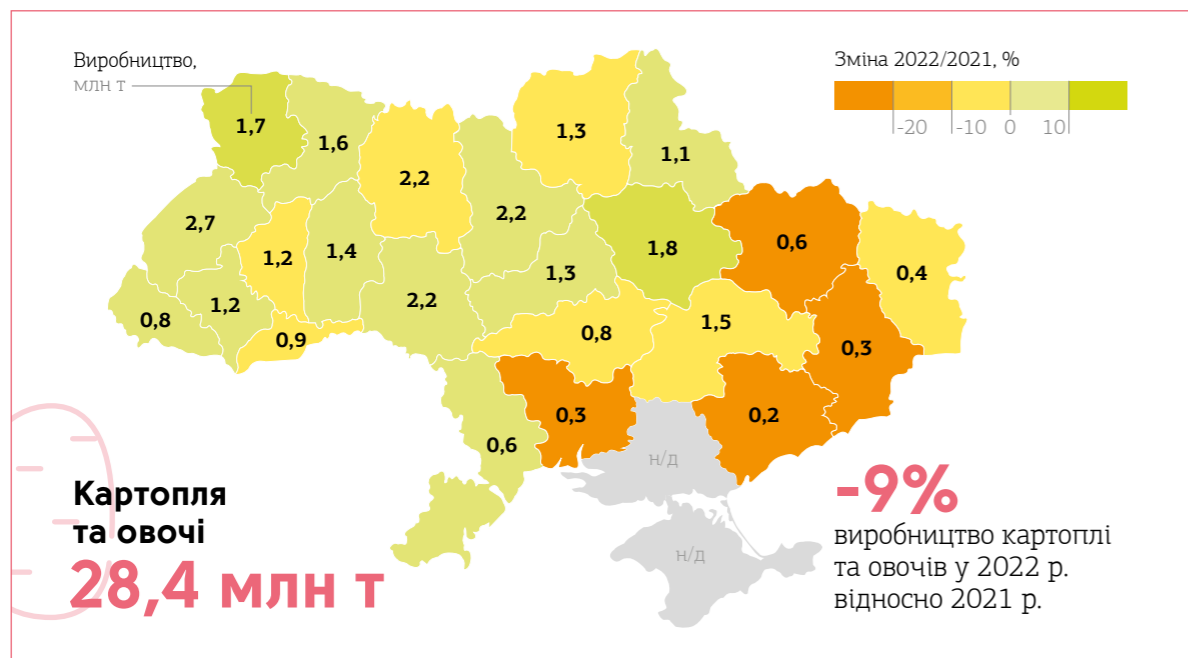
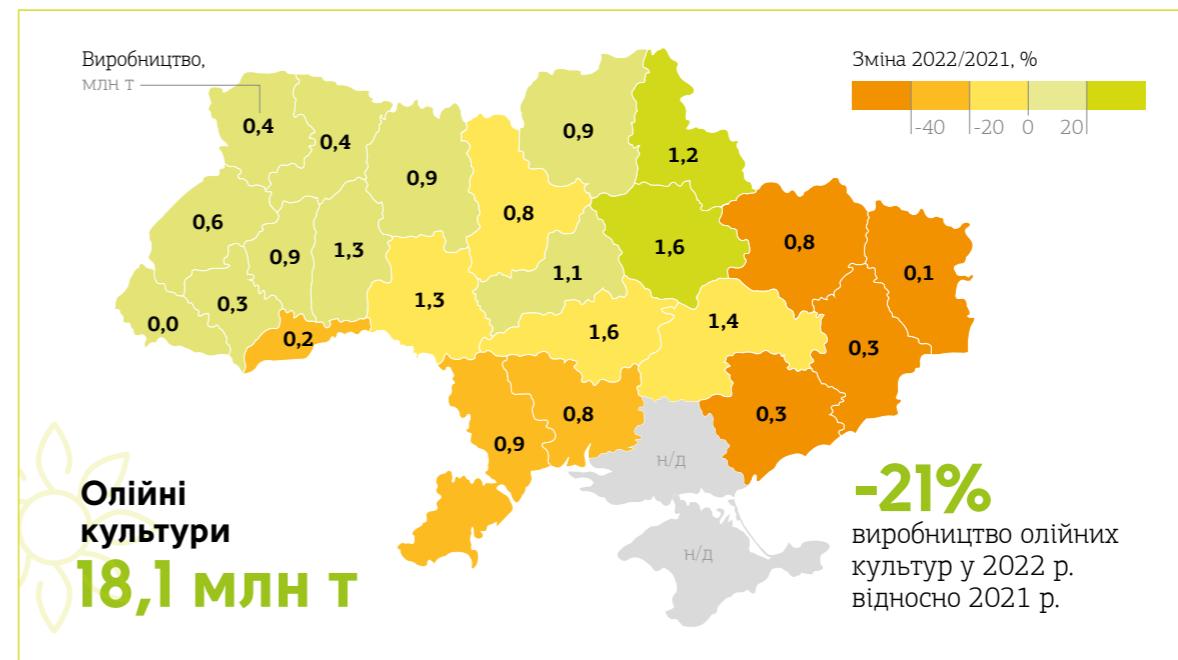
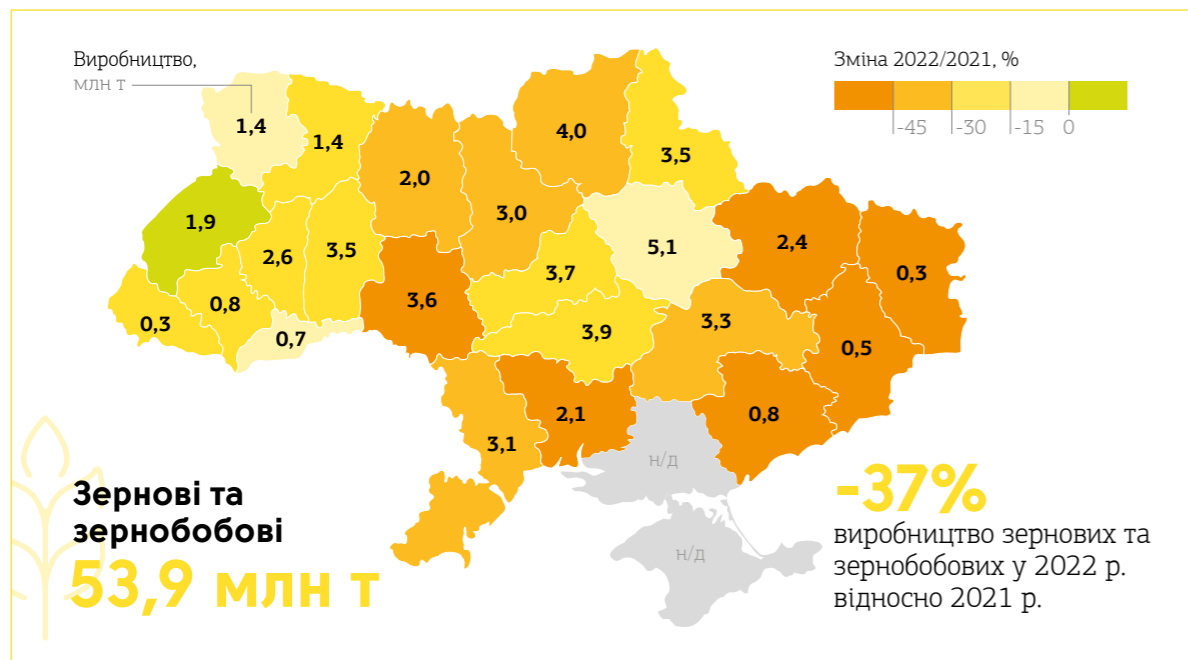
Експорт та імпорт



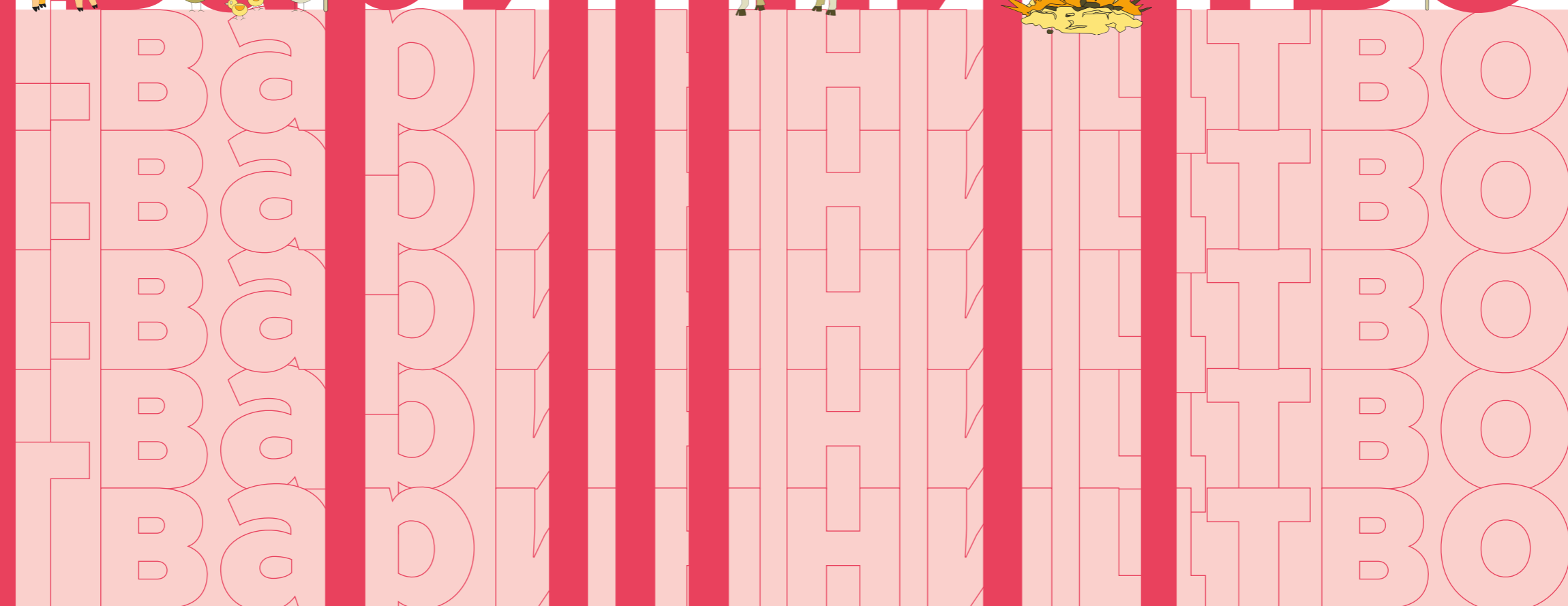
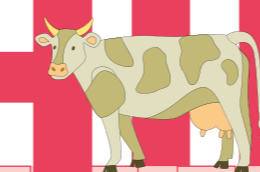
Топ-5 напрямів торгівлі у 2022 р., млн дол. США



ЗМІНИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИРОБНИЦТВІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА У 2022 Р.

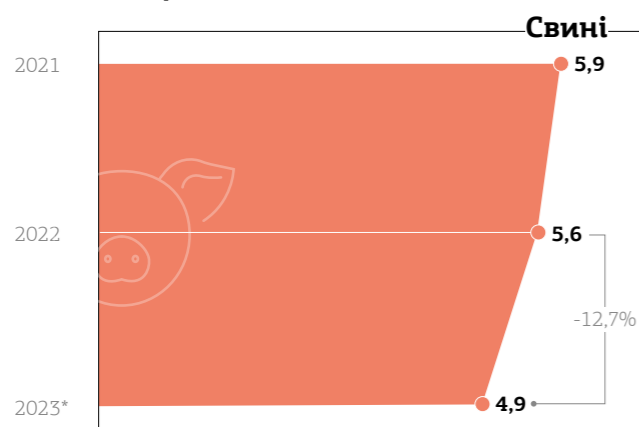


Тварини і штво

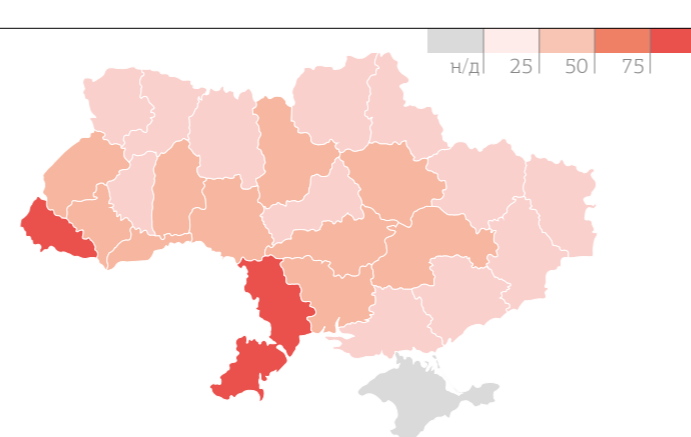
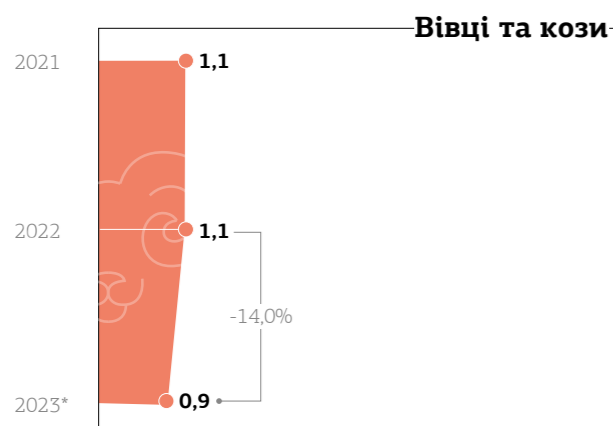
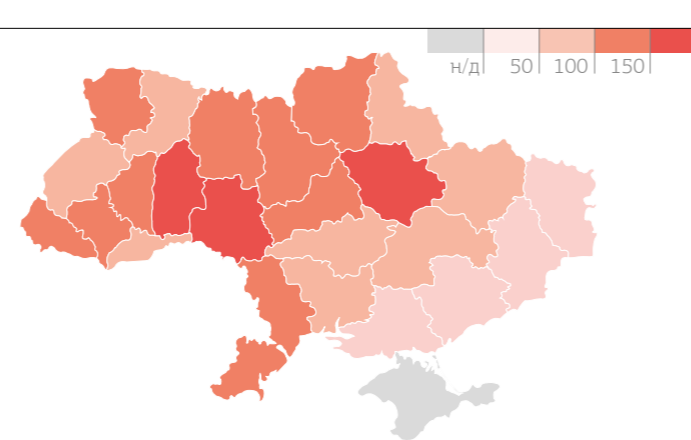
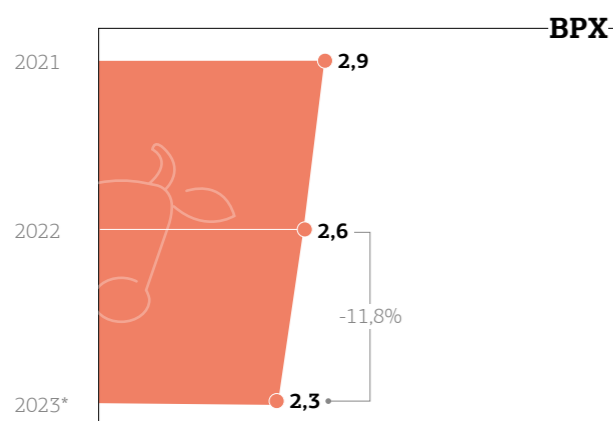
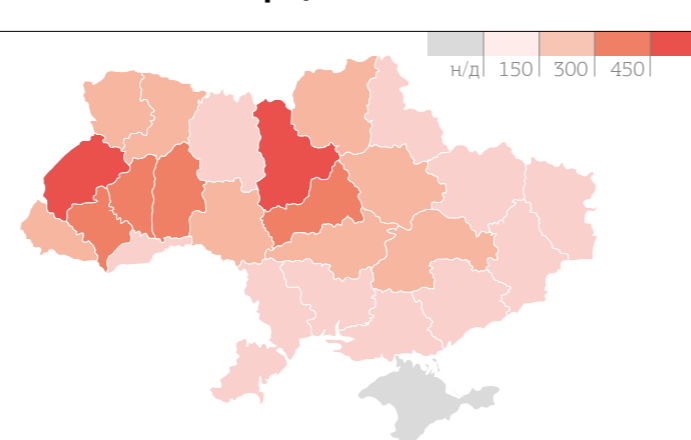


ТВАРИННИЦТВО

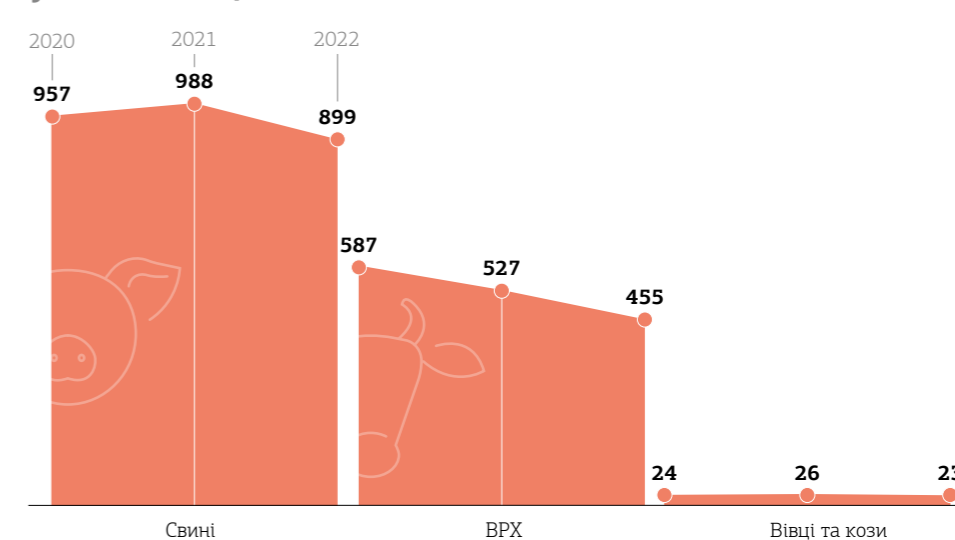
Поголів'я с/г тварин станом на 1 січня, млн голів



Поголів'я с/г тварин станом на 1 січня 2023 р.*, тис. голів



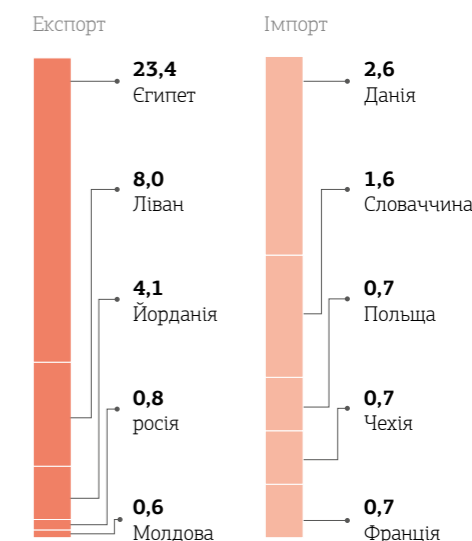
Реалізація с/г тварин на забій, у живій масі, тис. т



Експорт та імпорт с/г тварин**



Топ-5 напрямів торгівлі, у 2022 р., млн дол. США



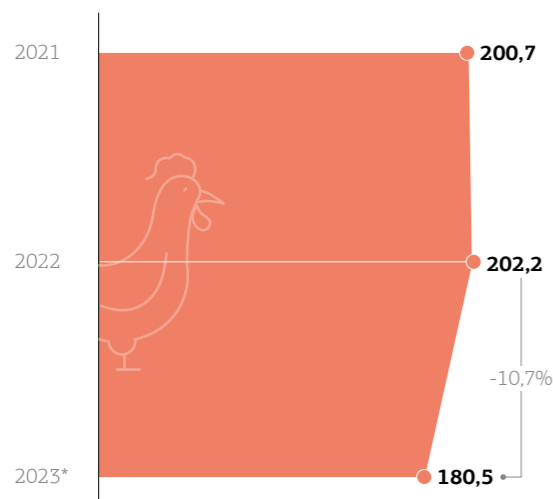
Через повномасштабне вторгнення поголів'я с/г тварин істотно знизилось. Це відбулося внаслідок окупації частини територій та руйнування тваринницьких ферм. Незважаючи на падіння в грошовому вимірі, експорт тварин у натуральному вимірі дещо зріс.

Джерела: Держстат, Держмитслужба

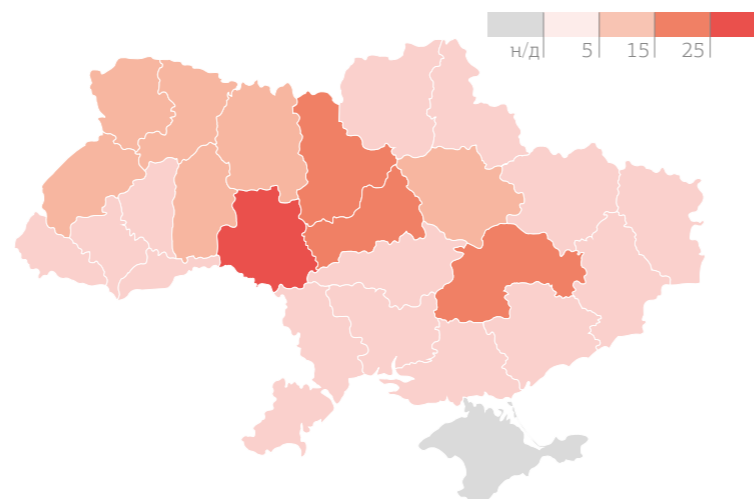
*на основі звітності 88% підприємств та проведених дооцінок показників
**за винятком птиці

ПТАХІВНИЦТВО

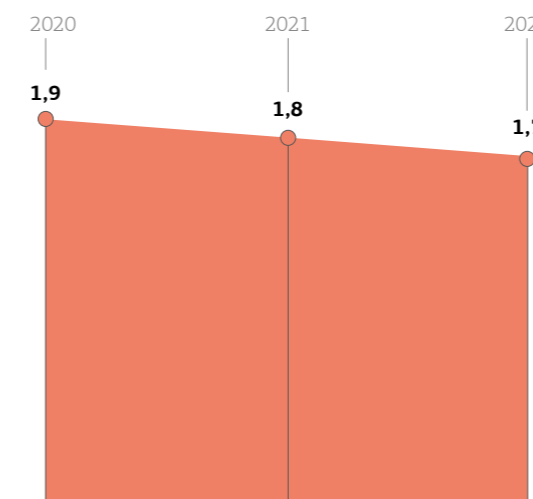
Поголів'я птиці станом на 1 січня, млн голів



Поголів'я птиці станом на 1 січня 2023 р.*, млн голів



Реалізація птиці на забій, у живій масі, млн т

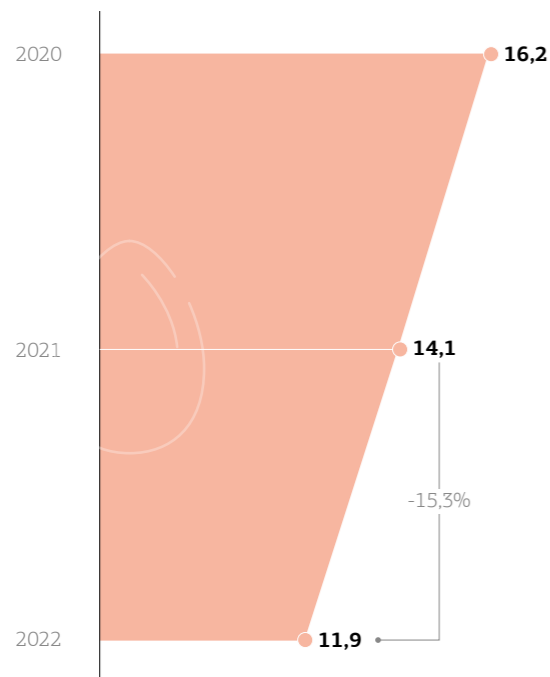


Значна частина поголів'я птиці була втрачена через окупацію та бойові дії у східних та південних областях України.

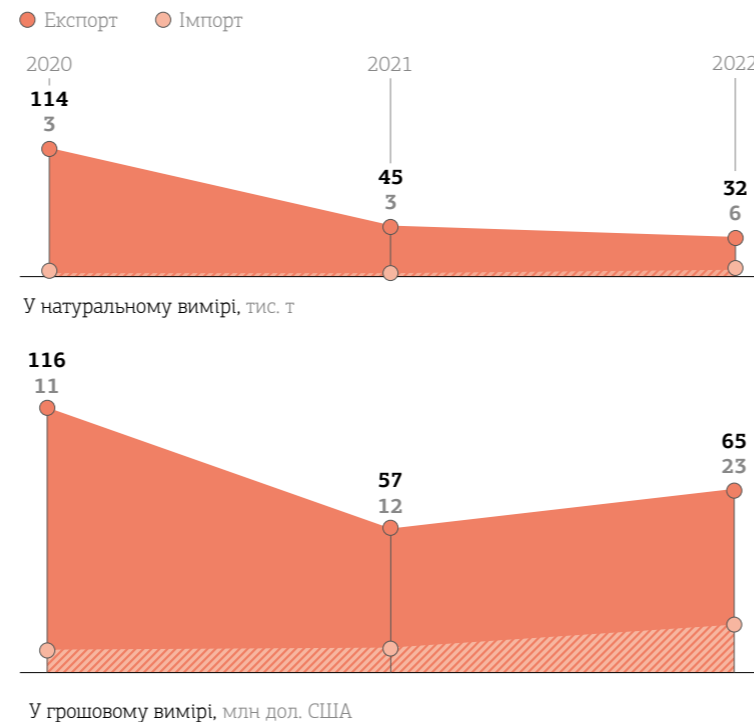
Більшість птахофабрик із числа тих, що не постраждали внаслідок бойових дій, нарощували поголів'я та налагоджували нові логістичні шляхи для експорту.

Позитивним чинником для галузі птахівництва було поліпшення доступу на ринок країн ЄС, що дало змогу уникнути перевантаження ринку продукцією та сповільнити зростання внутрішніх цін.

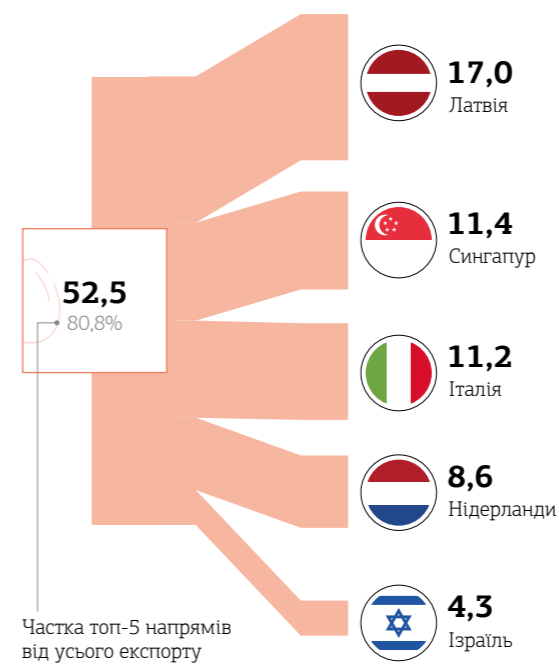
Виробництво яєць, млрд шт.



Експорт та імпорт яєць та яєчної продукції



Топ-5 напрямів експорту яєць та яєчної продукції у 2022 р., млн дол. США



-15,3% виробництво яєць у 2022 р. відносно 2021 р.

Незважаючи на зменшення виробництва, Україна змогла збільшити експорт яєчної продукції та яєць у грошовому вимірі на 14,6%.

У 2022 р. змінилася географія експорту, ЄС став основним ринком збуту, раніше це були країни Близького Сходу.

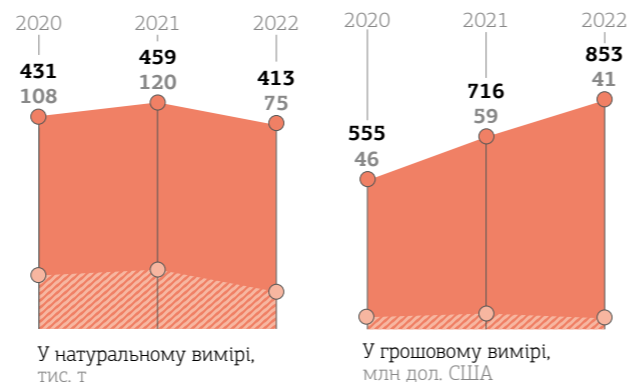
ВИРОБНИЦТВО М'ЯСА

Виробництво м'яса, у забійній масі, тис. т

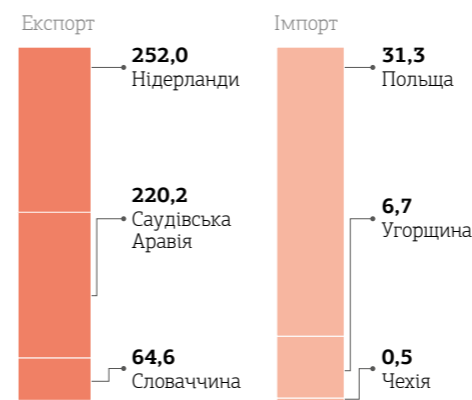


Експорт та імпорт м'яса

● Експорт ● Імпорт



Топ напрямів торгівлі у 2022 р., млн дол. США

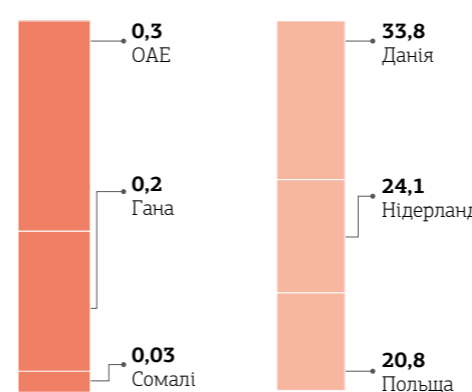
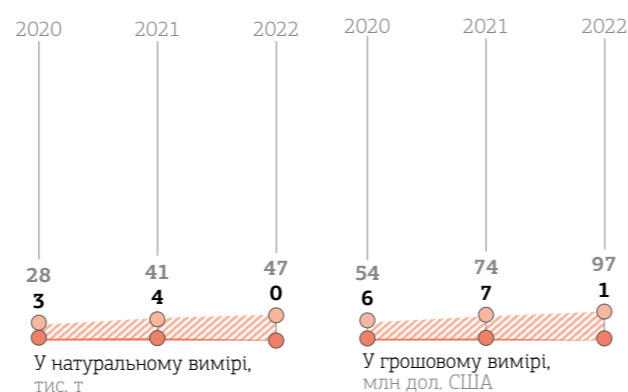
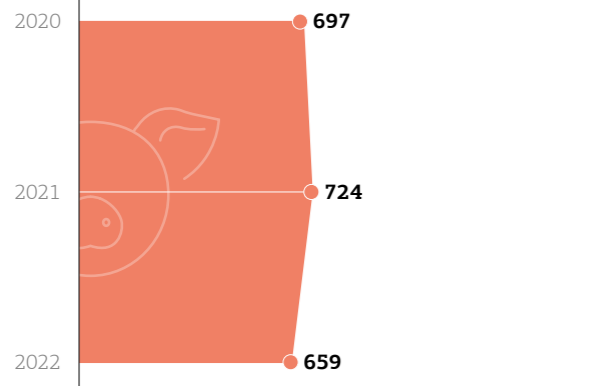


-8,8%

виробництво м'яса птиці у 2022 р. відносно 2021 р.

Експортерам вдалося зберегти показники продажів за кордон на високому рівні, передусім завдяки зростанню світових цін на продукцію птахівництва та поліпшенню доступу на ринок ЄС.

Свинина

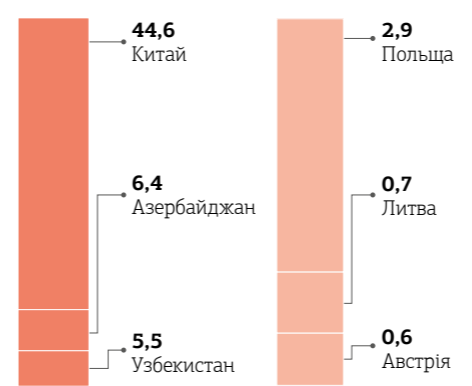
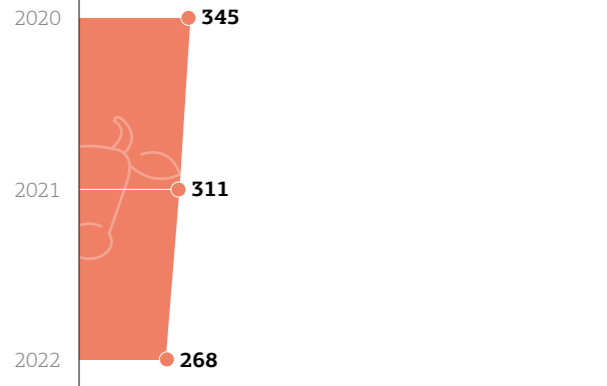


-9,0%

виробництво свинини у 2022 р. відносно 2021 р.

Внаслідок падіння виробництва ціни значно зросли. У результаті економічна складова свинарства наразі є доволі привабливою, адже рентабельність виробництва свинини стала більшою, ніж була до війни.

Яловичина і телятина



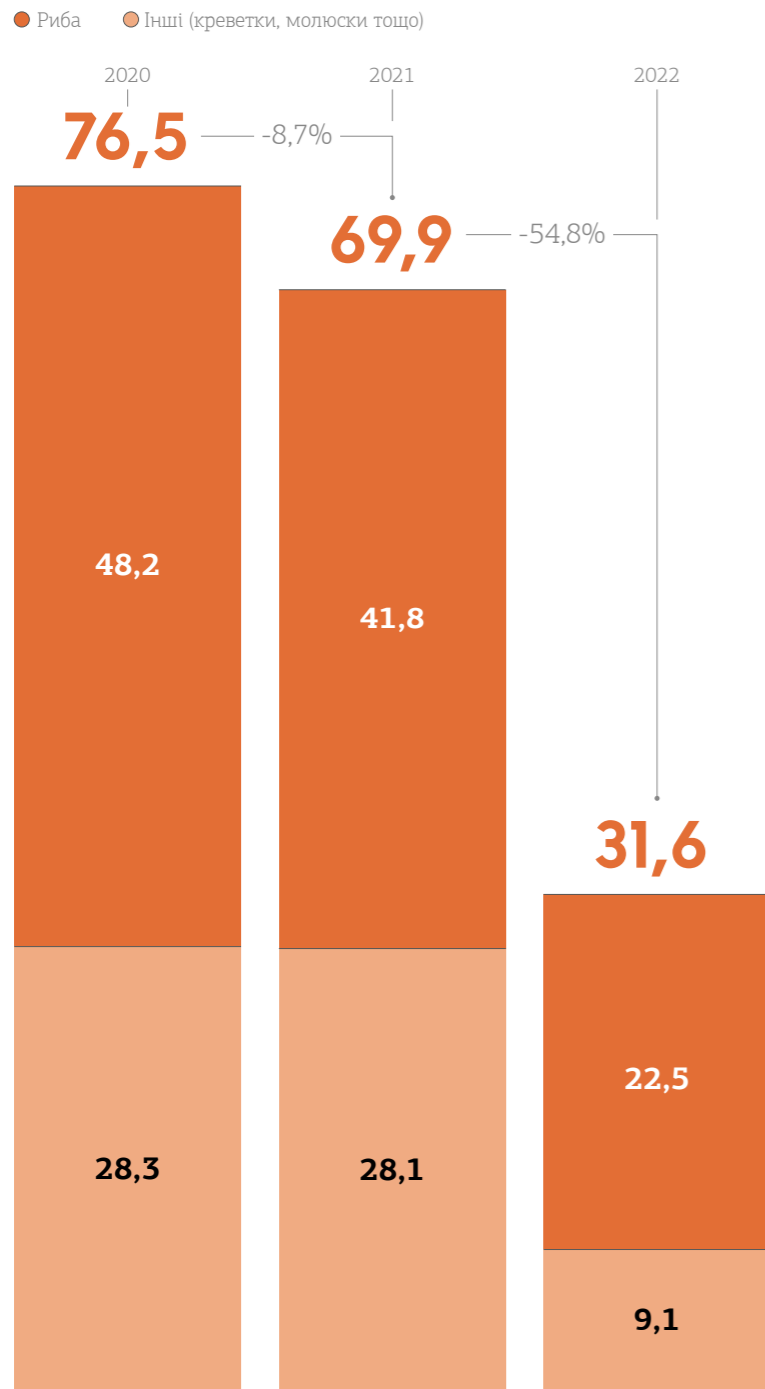
-13,6%

виробництво яловичини і телятини у 2022 р. відносно 2021 р.

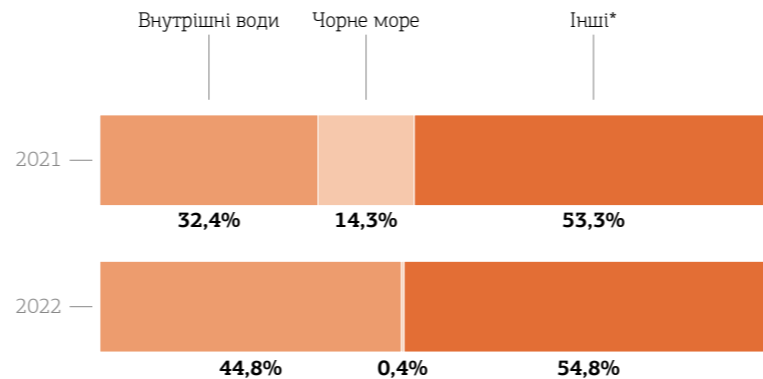
З початку повномасштабного вторгнення можливості експорту ускладнились, але його географія не зазнала змін, Україна і надалі найбільше продає у країни Азії.

РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО

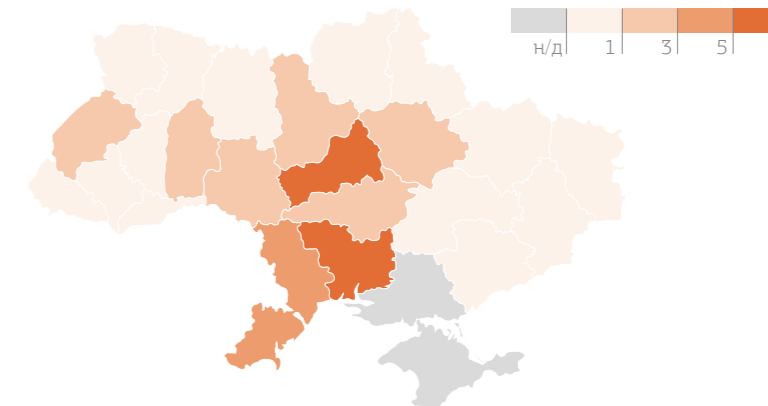
Видобуток водних біоресурсів, тис. т



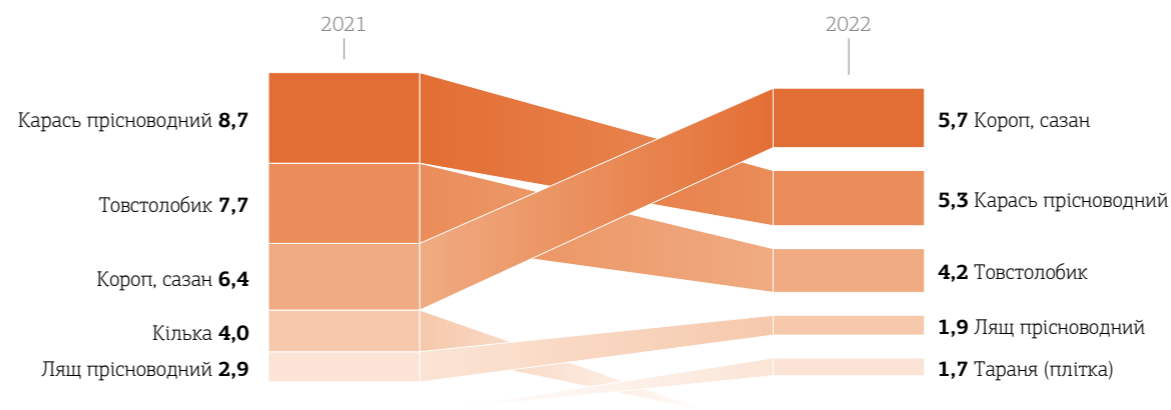
Структура видобутку водних біоресурсів, %



Видобуток водних біоресурсів у 2022 р., тис. т



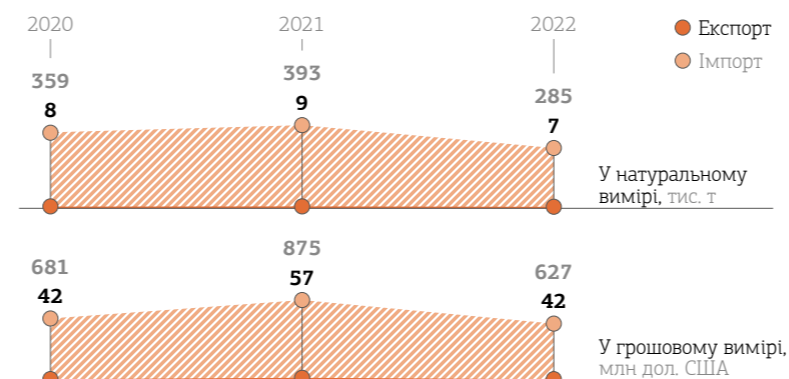
Зміна структури видобутку топ-5 видів риби, тис. т



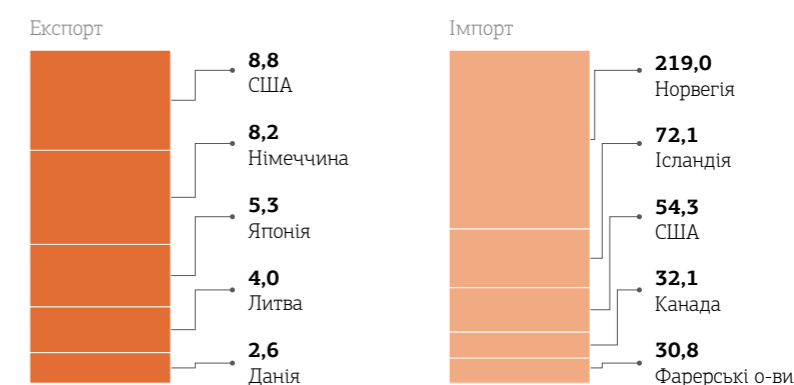
Повномасштабне вторгнення завдало критичного удару по вилову водних біоресурсів. Промисел в Азовському та Чорному морях був фактично заблокований, за винятком окремих ділянок.

Внаслідок підриву Каховської ГЕС відбувся масовий мор риби у південних регіонах України, що в майбутньому значно вплине на видобуток водних біоресурсів.

Експорт та імпорт**



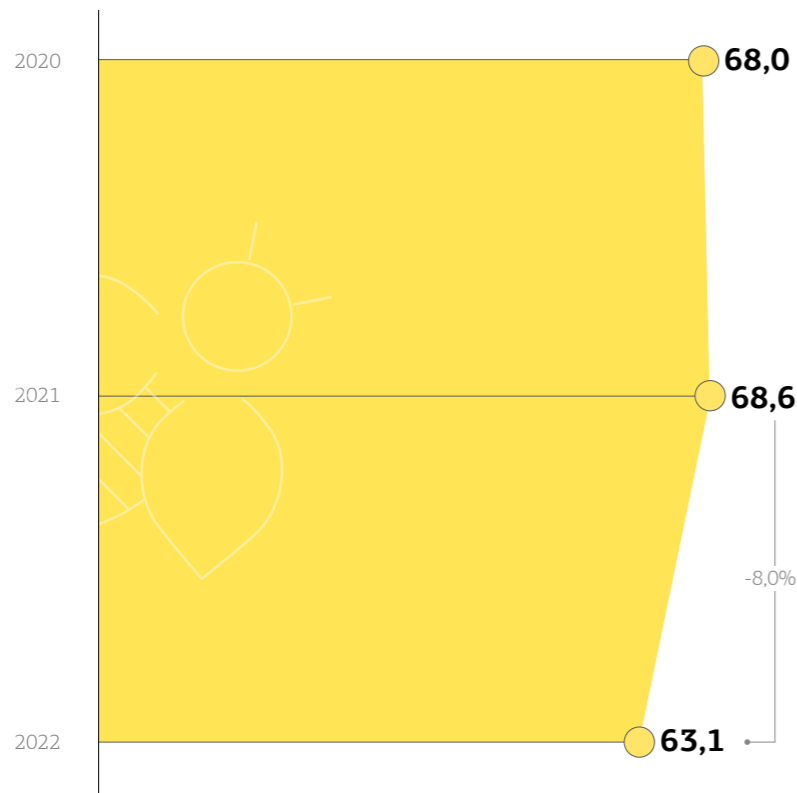
Топ-5 напрямів торгівлі у 2022 р., млн дол. США



*аквакультура, Азовське море, антарктична частина Атлантики
 **жива риба, свіжа або охолоджена, морожена, сушена, філе рибне та інше м'ясо, ракоподібні, молюски

БДЖІЛЬНИЦТВО

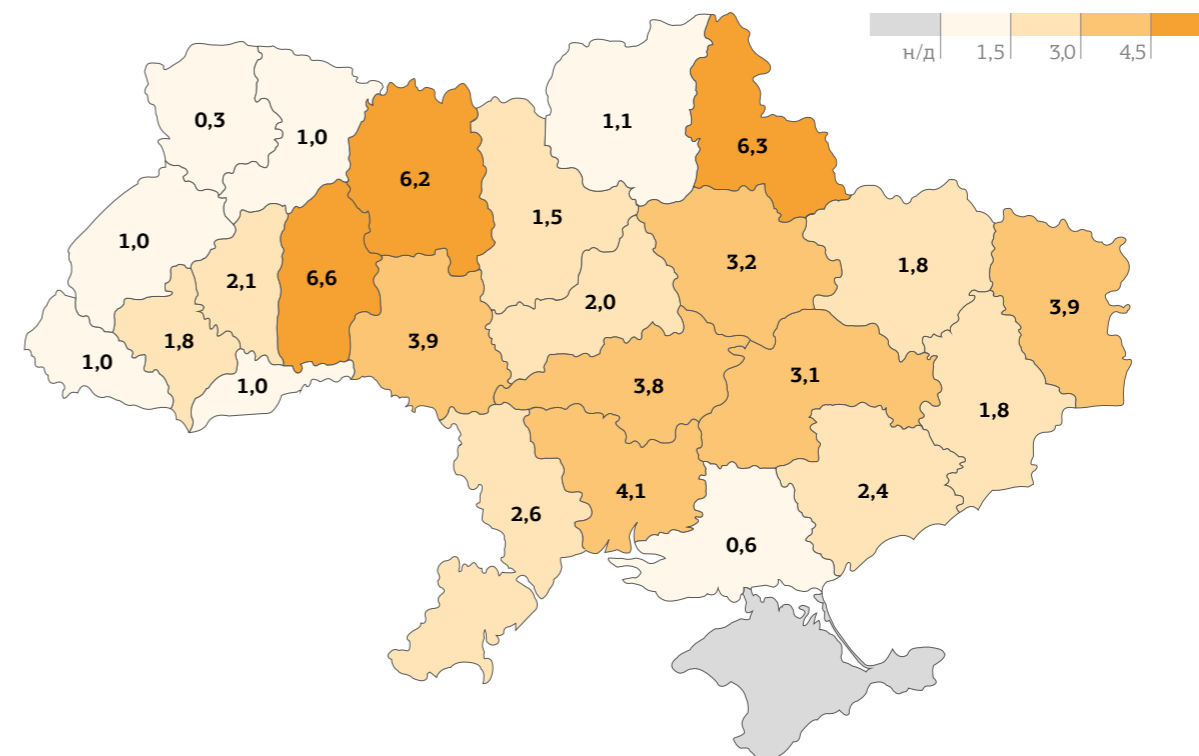
Виробництво меду, тис. т



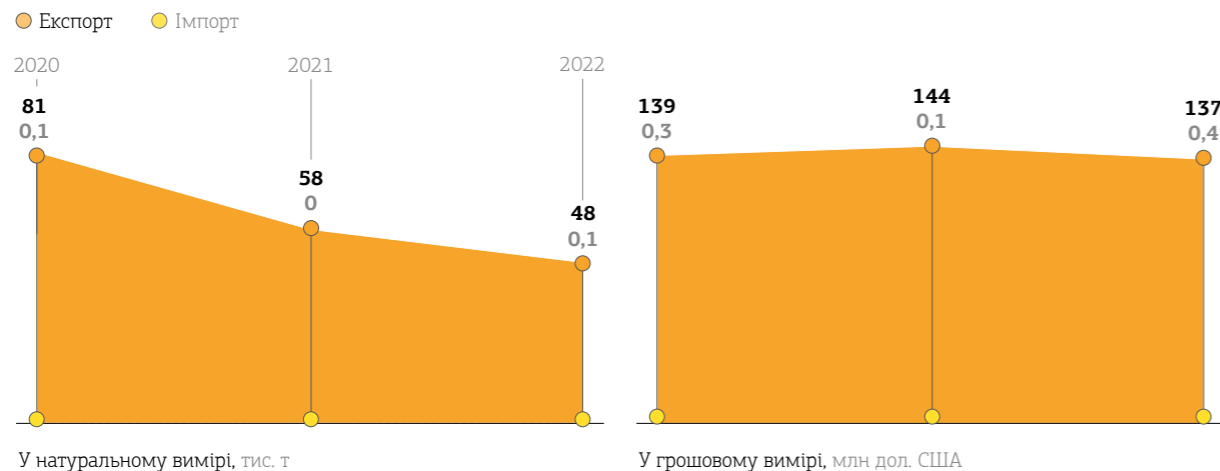
Виробництво меду у 2022 р. зменшилося, здебільшого через окупацію південних та східних регіонів України.

Незважаючи на це, Україна у 2022 р. залишилась одним із основних постачальників меду в країни ЄС та посіла 2 місце серед експортерів меду в європейські країни.

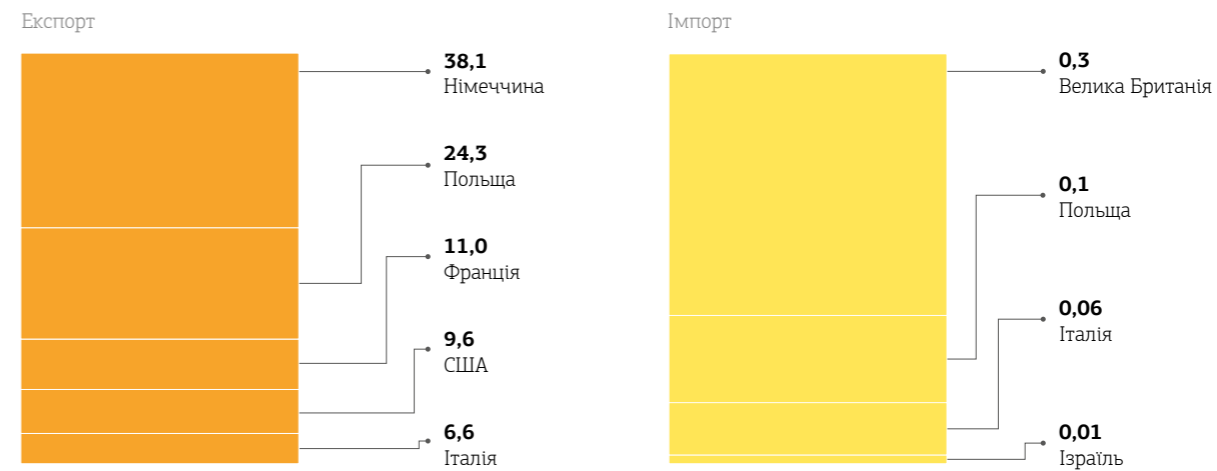
Виробництво меду у 2022 р., тис. т



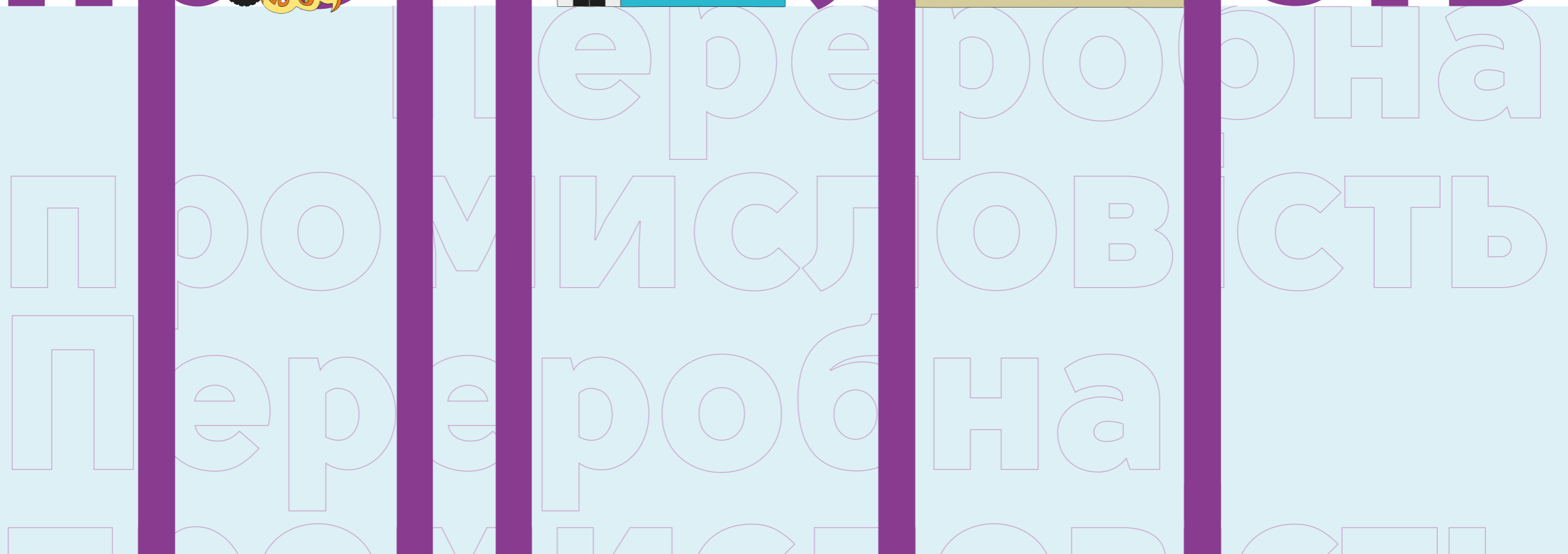
Експорт та імпорт



Топ напрямів торгівлі у 2022 р., млн дол. США

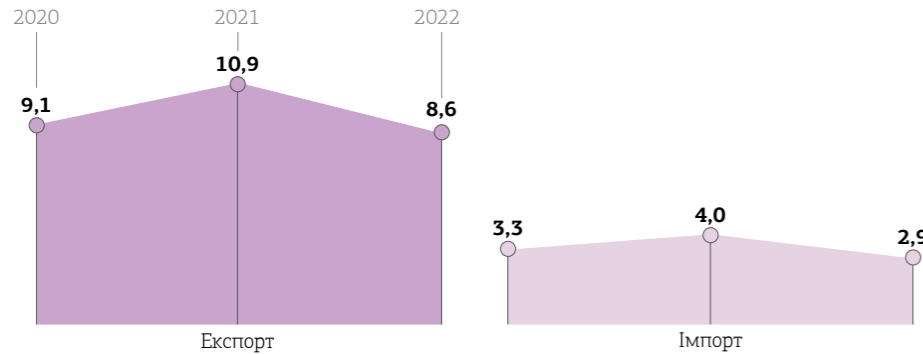


Переробна промисловість



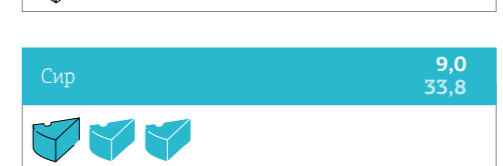
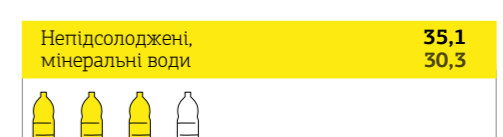
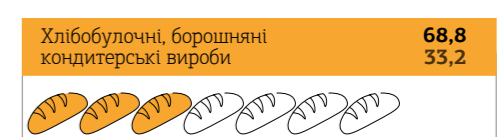
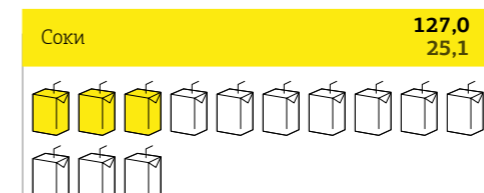
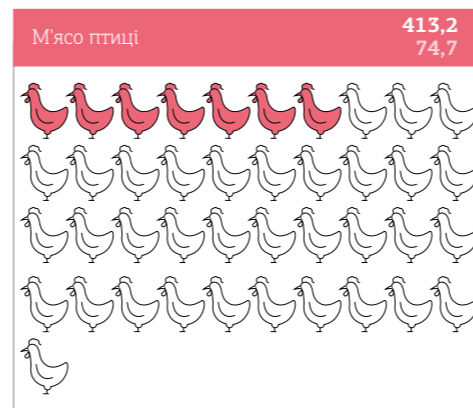
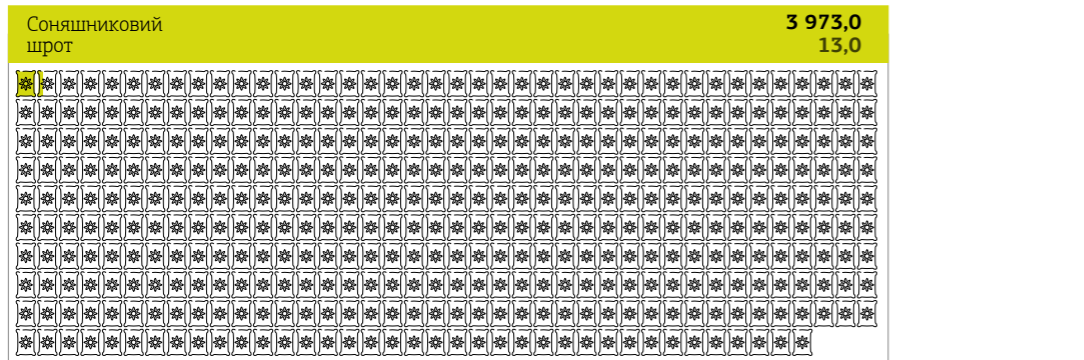
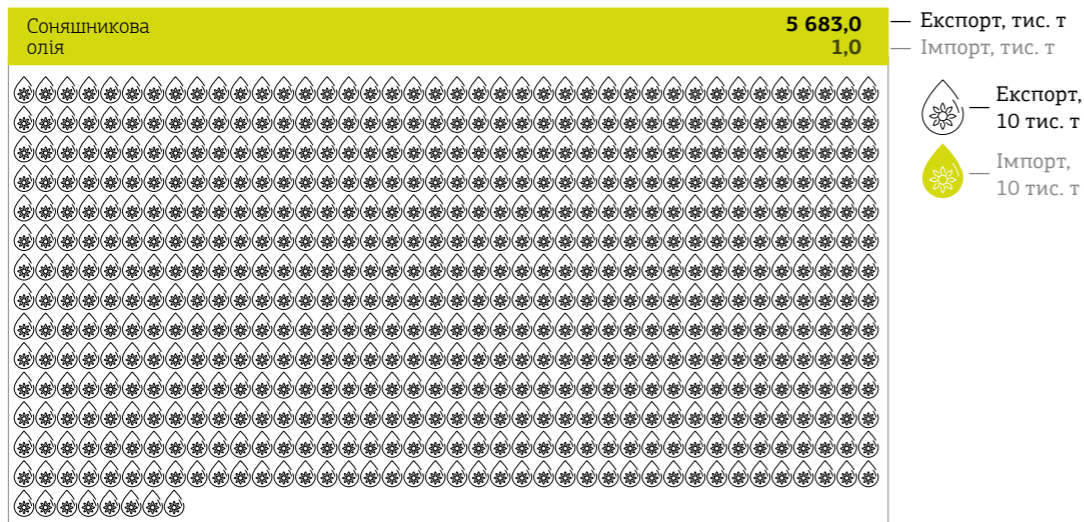
ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Експорт та імпорт продукції перероблення, млрд дол. США



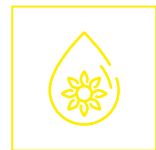
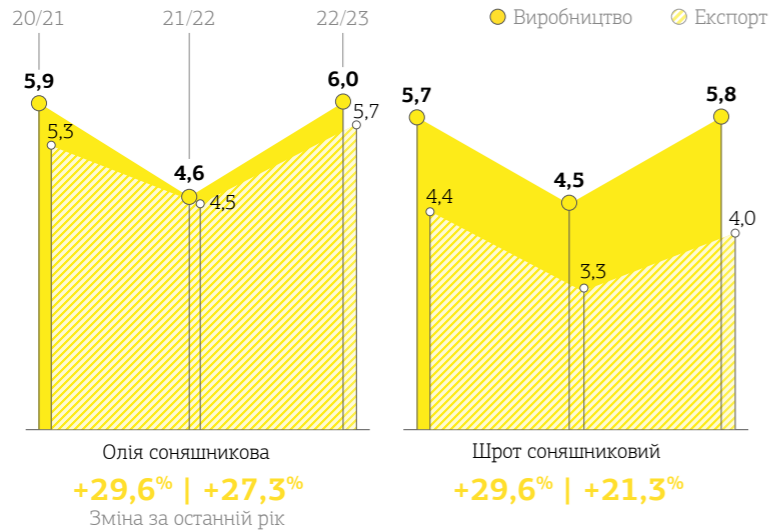
Переробна промисловість відіграє стратегічно важливу роль в економіці України та має великий потенціал до зростання. В умовах блокування експорту аграрної сировини зростають перспективи нарощування агропереробки та збільшення інвестицій аграріїв у нові переробні потужності.

Експорт та імпорт основної продукції АПК у 2022 р.*, тис. т

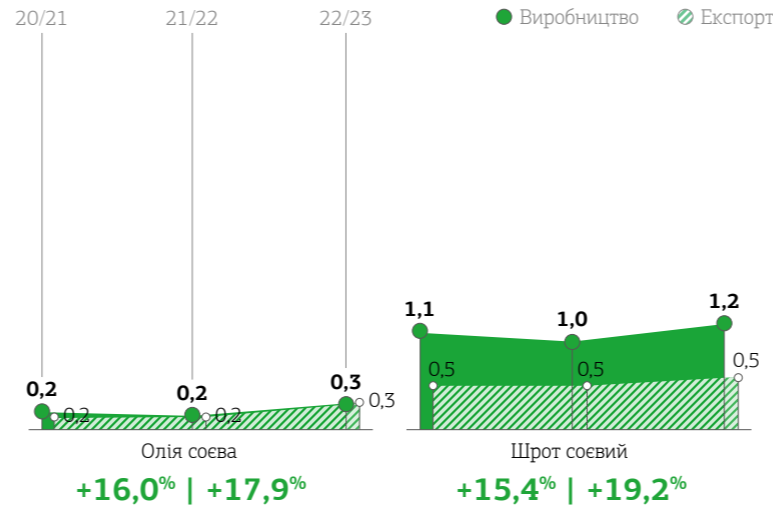


ОЛІЙНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

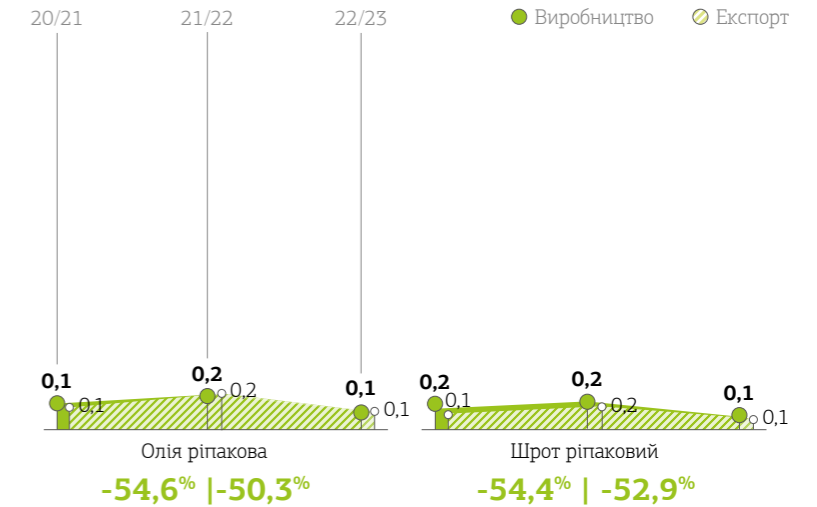
Виробництво й експорт олій та шроту, млн т



На збільшення виробництва та експорту вплинув запуск «Зернової ініціативи», що допомогло наростити обсяги поставок до Китаю та Індії.

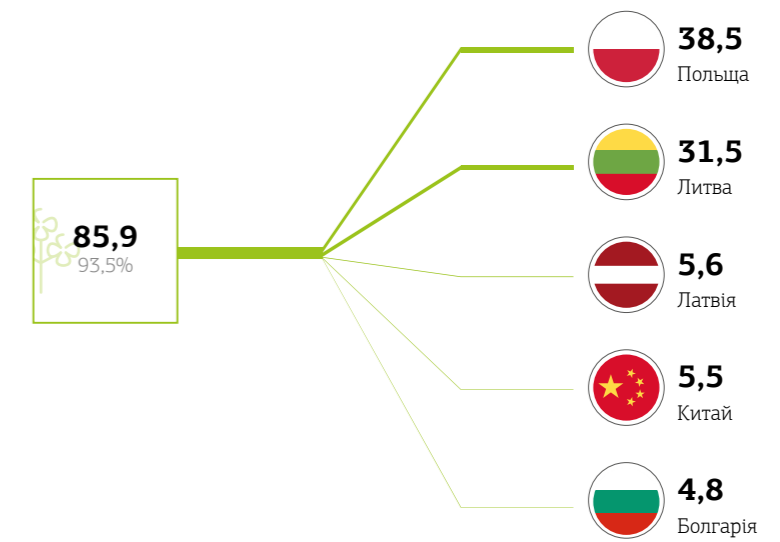
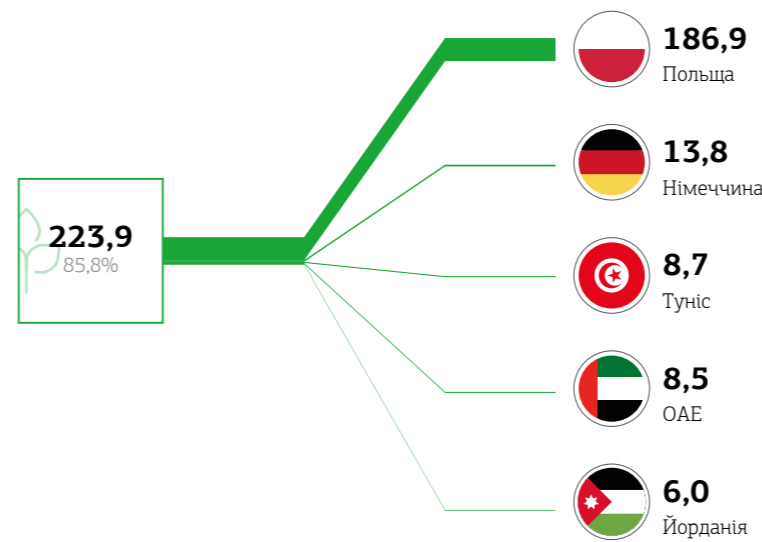
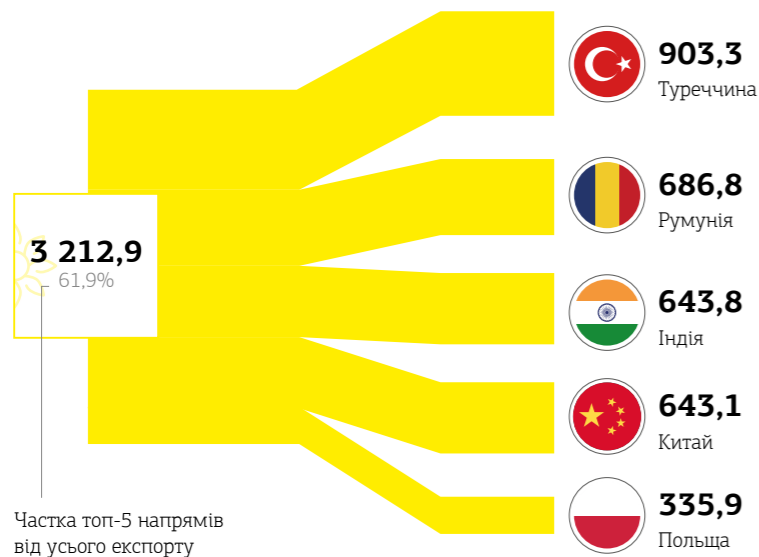


У той час як у сусідніх країнах зберігався попит на українську продукцію через її конкурентну ціну, обсяги перероблення зростали, адже виробники збільшували завантаження переробних потужностей.



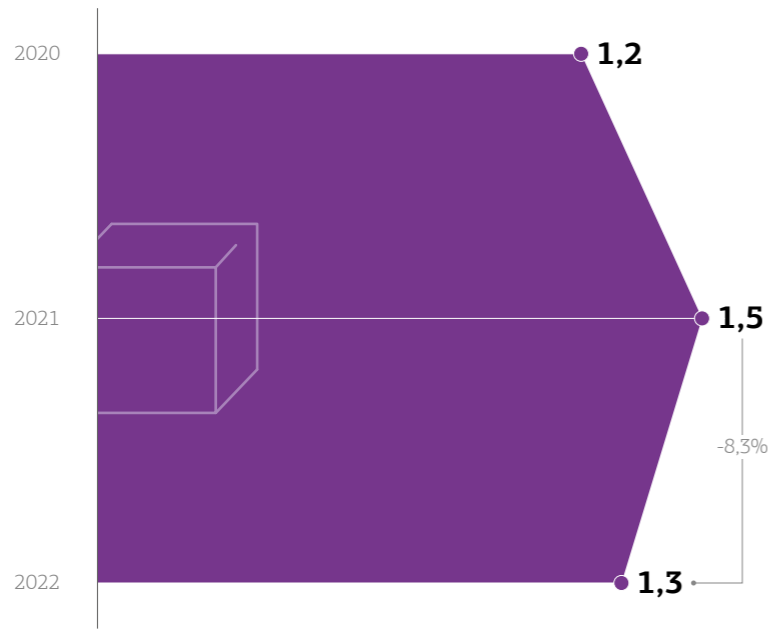
Виробництво та експорт ріпакової олії у 2022/23 МР знизились більше ніж на половину. Однією із причин є активний продаж насіння ріпака в ЄС для подальшого перероблення.

Топ-5 напрямів експорту олій у 2022/2023 МР, млн дол. США

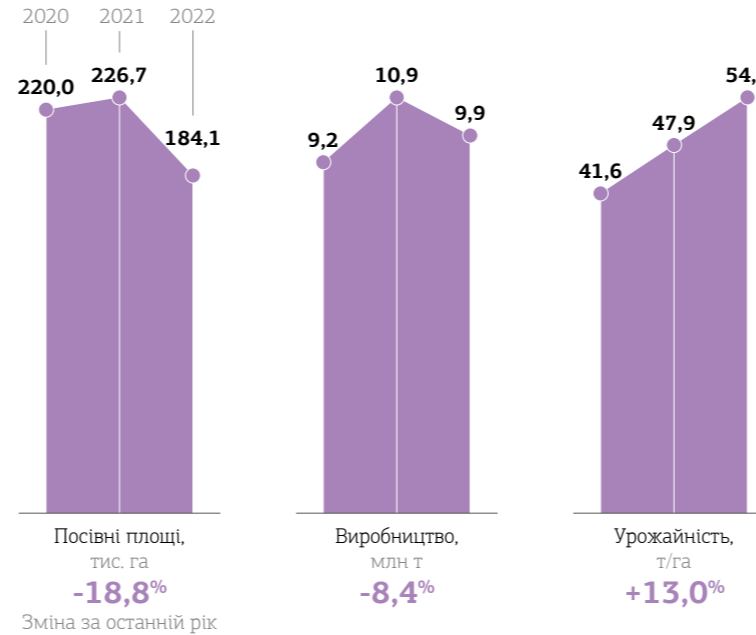


ЦУКРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ

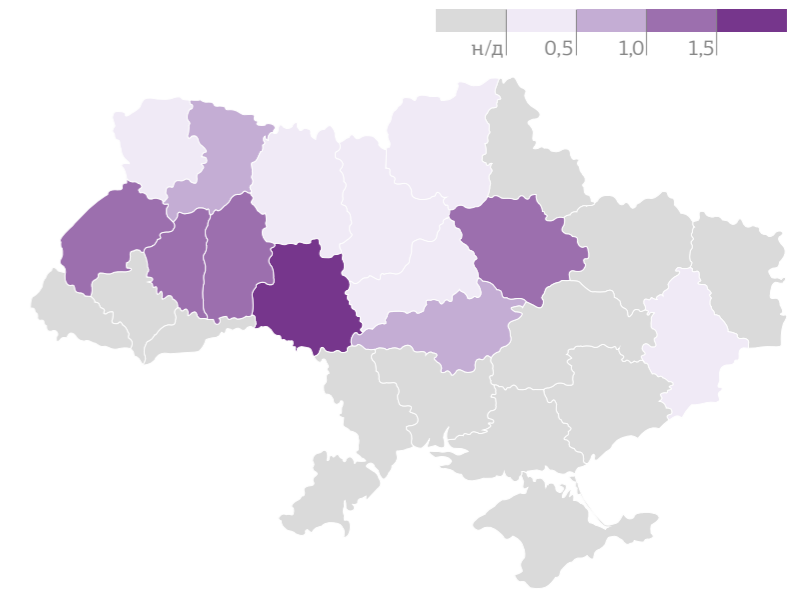
Виробництво цукру, млн т



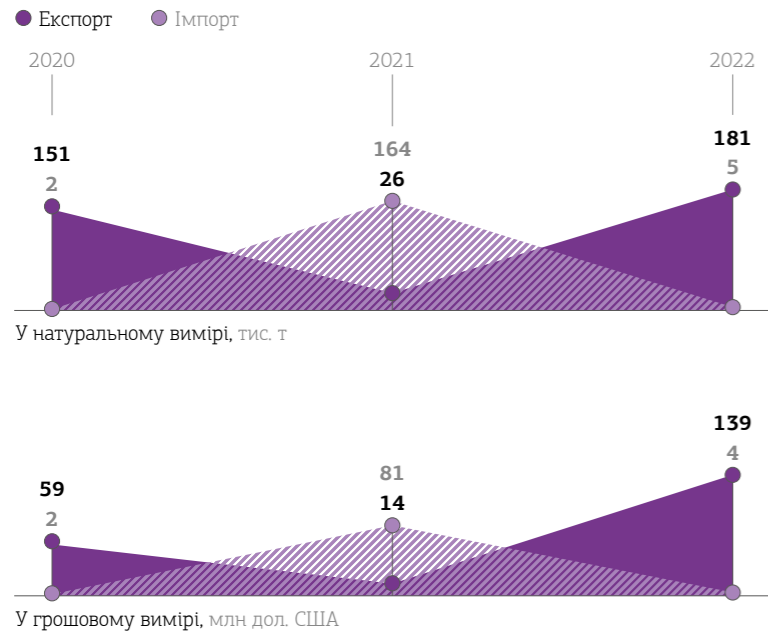
Виробництво цукрового буряка



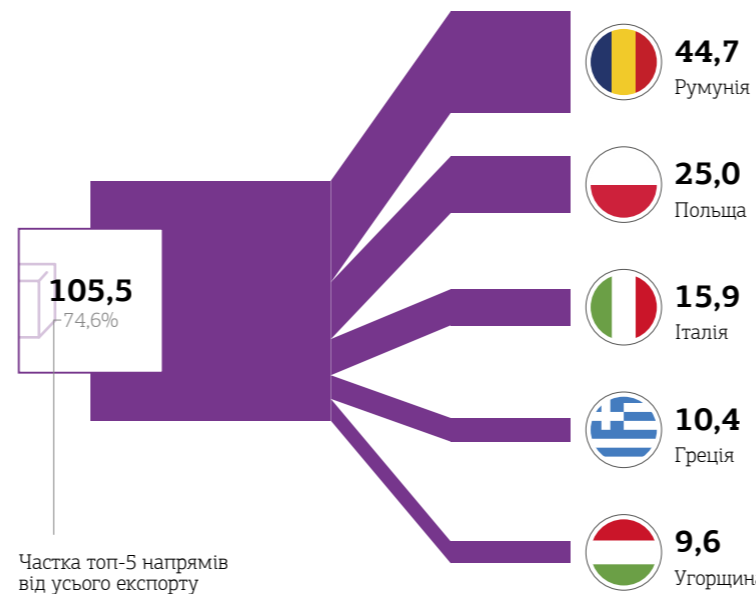
Виробництво цукрового буряка у 2022 р., млн т



Експорт та імпорт цукру



Топ-5 напрямів експорту цукру у 2022 р., млн дол. США



у 7 разів

збільшився обсяг експорту цукру в 2022 р. проти 2021 р.

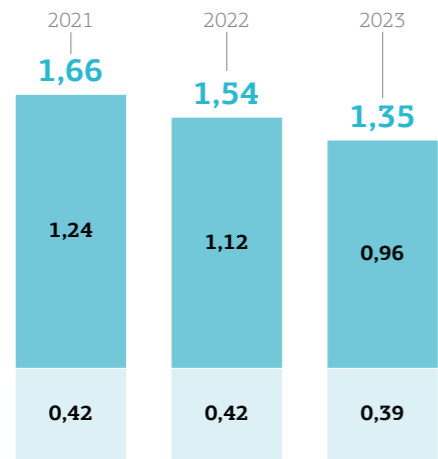
Географія експорту цукру зазнала змін через логістичні труднощі, спричинені війною, а також через рішення ЄС, завдяки якому Україна отримала можливість відвантажувати цукор без тарифних квот та мит до європейських країн. Збільшенню поставок до ЄС також сприяли минулорічний неврожай та падіння виробництва цукру в цьому регіоні.

Внаслідок цих змін, а також завдяки достатній пропозиції цукру в 2022/23 МР Україна змогла повернути свої позиції на світовому ринку цукру.

МОЛОЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Поголів'я корів за категоріями господарств станом на 1 січня, млн голів

○ С/г підприємства ● Населення



Виробництво молока, млн т

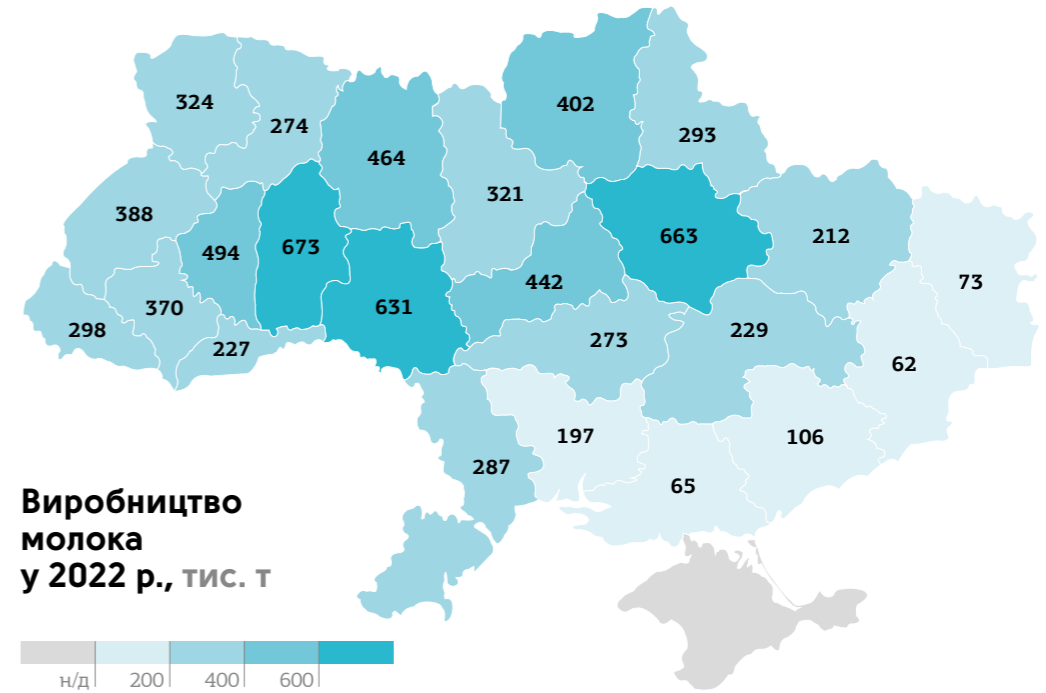


-10,9%

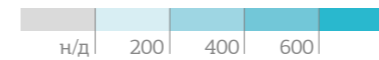
виробництво молока у 2022 р. відносно 2021 р.

Попри низку проблем в галузі (зростання собівартості, зменшення поголів'я, зниження попиту серед населення, ускладнення логістики), молочникам вдалося завершити рік з невеликим зменшенням.

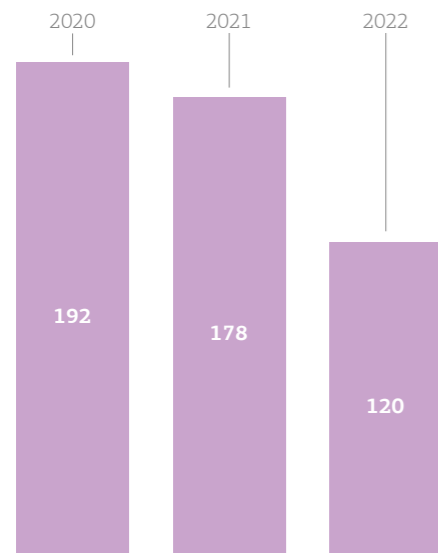
Підтримку галузі надавало зростання цін на молоко та молочну продукцію, як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках. Водночас експорт молочної продукції навіть збільшився завдяки покращенню доступу на ринок ЄС та сприятливим цінам на світовому ринку.



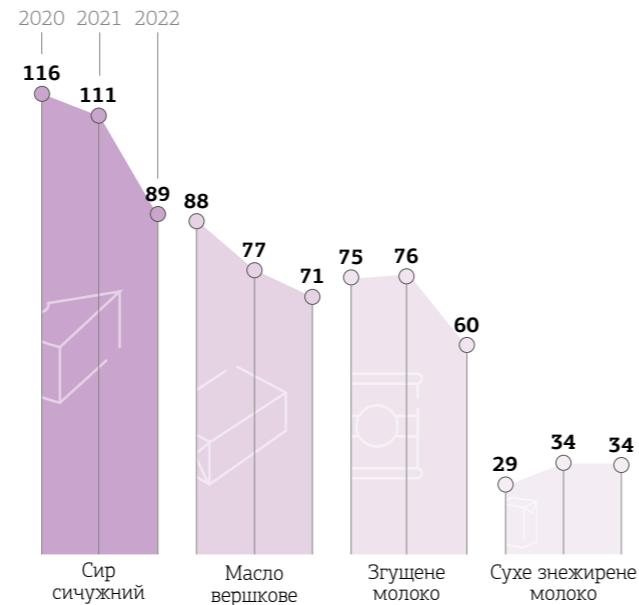
Виробництво молока у 2022 р., тис. т



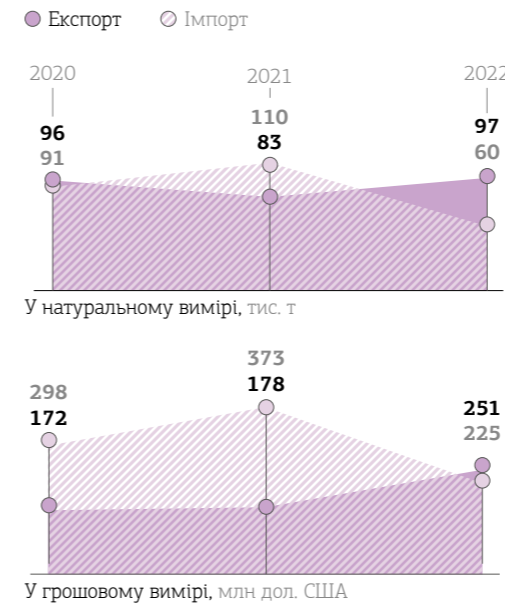
Кількість молокопереробних підприємств, од.



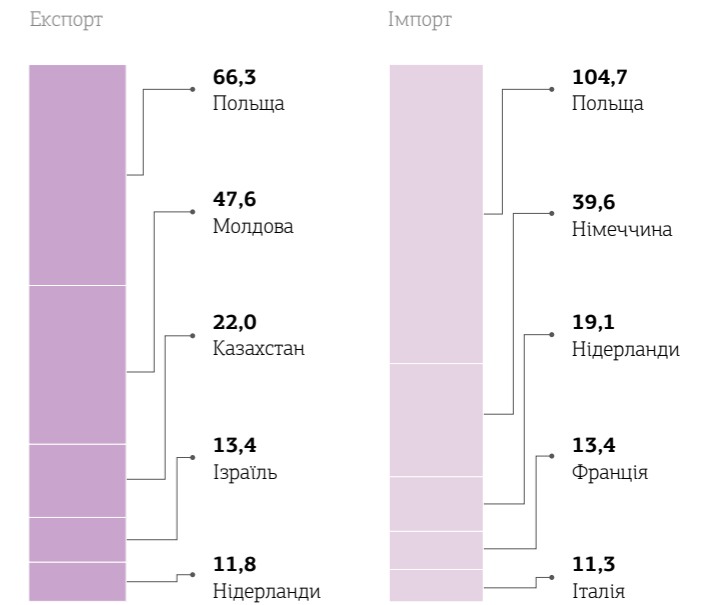
Виробництво молочної продукції, тис. т



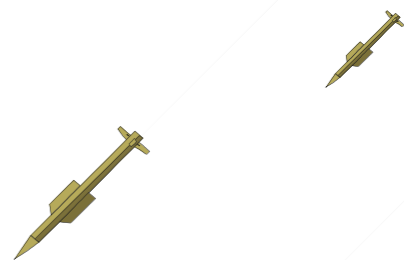
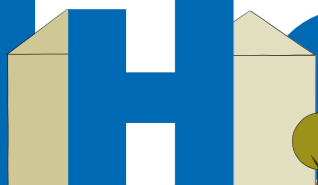
Експорт та імпорт молочної продукції



Топ-5 напрямів торгівлі молочними продуктами у 2022 р., млн дол. США



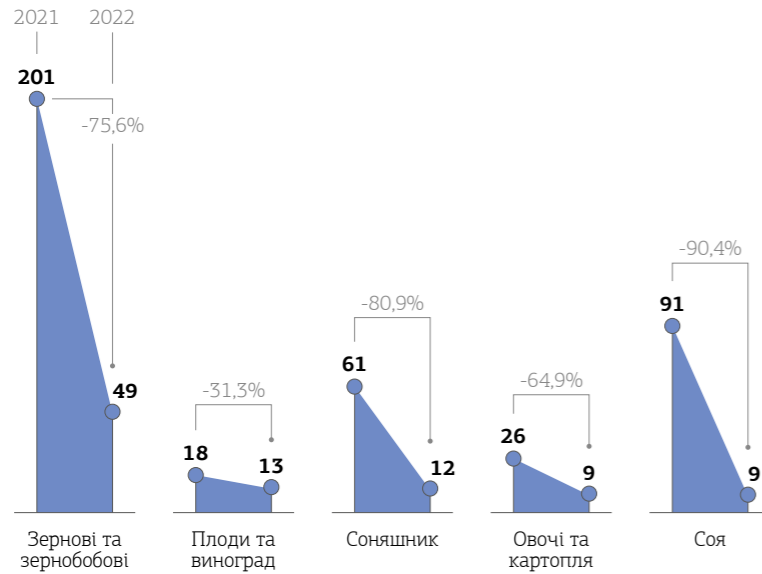
Инфраструктура



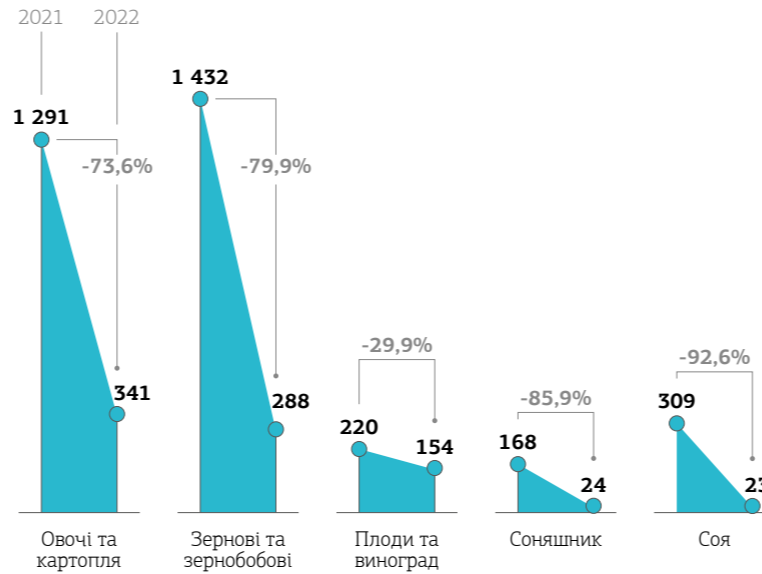
ЗРОШЕННЯ С/Г ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ ВІЙНИ

Виробництво с/г культур на политах землях

Зібрана площа, тис. га



Виробництво, тис. т



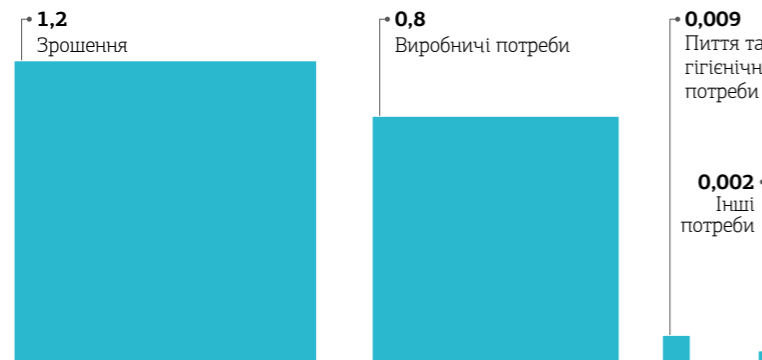
Зрошення було проблемним питанням в агросекторі ще задовго до повномасштабної війни. За оцінками Національної академії аграрних наук України, до 60% ріллі недоотримувало воду, що негативно впливало на врожайність.

Під час війни проблема ще більше загострилась. За підсумками 2022 р., **площі основних с/г культур під поливом зменшилися на 77,1%, а обсяги виробництва із цих земель — на 75,7%.**

6 червня 2023 р. росія вчинила найбільший акт екоциду з початку повномасштабного вторгнення в Україну — **підриг дамби Каховської гідроелектростанції.** Водосховище забезпечувало енергію, питну воду, рух річкового транспорту на півдні України, і що найголовніше — зрошення с/г земель.

Вплив підризу греблі Каховської ГЕС на АПК України

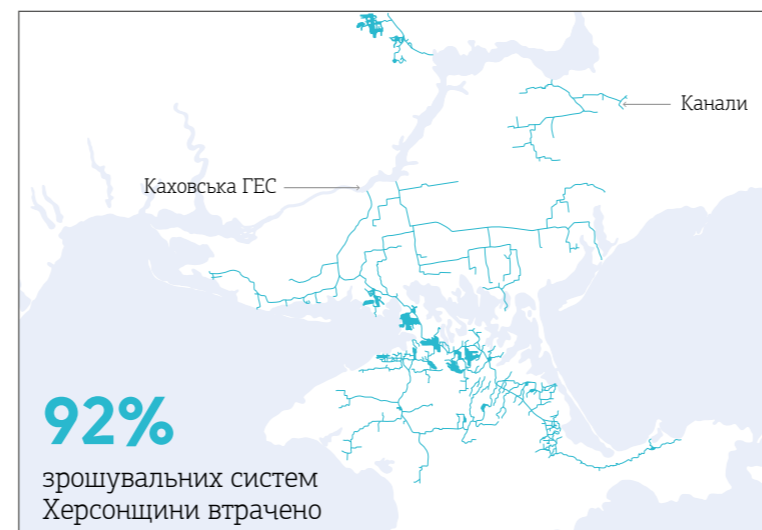
Використання води з Каховського водосховища до підризу, млрд м³



584 тис. га

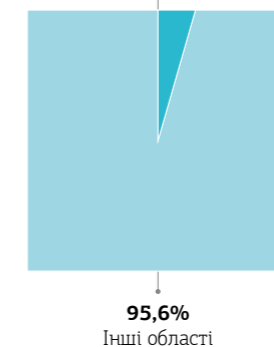
с/г земель півдня України отримували воду з водосховища

Канали іригаційної системи півдня України, що брали воду з водосховища та залишилися сухими



Значення Херсонщини для АПК України

4,4% від усього виробництва агропродукції України у 2021 р.



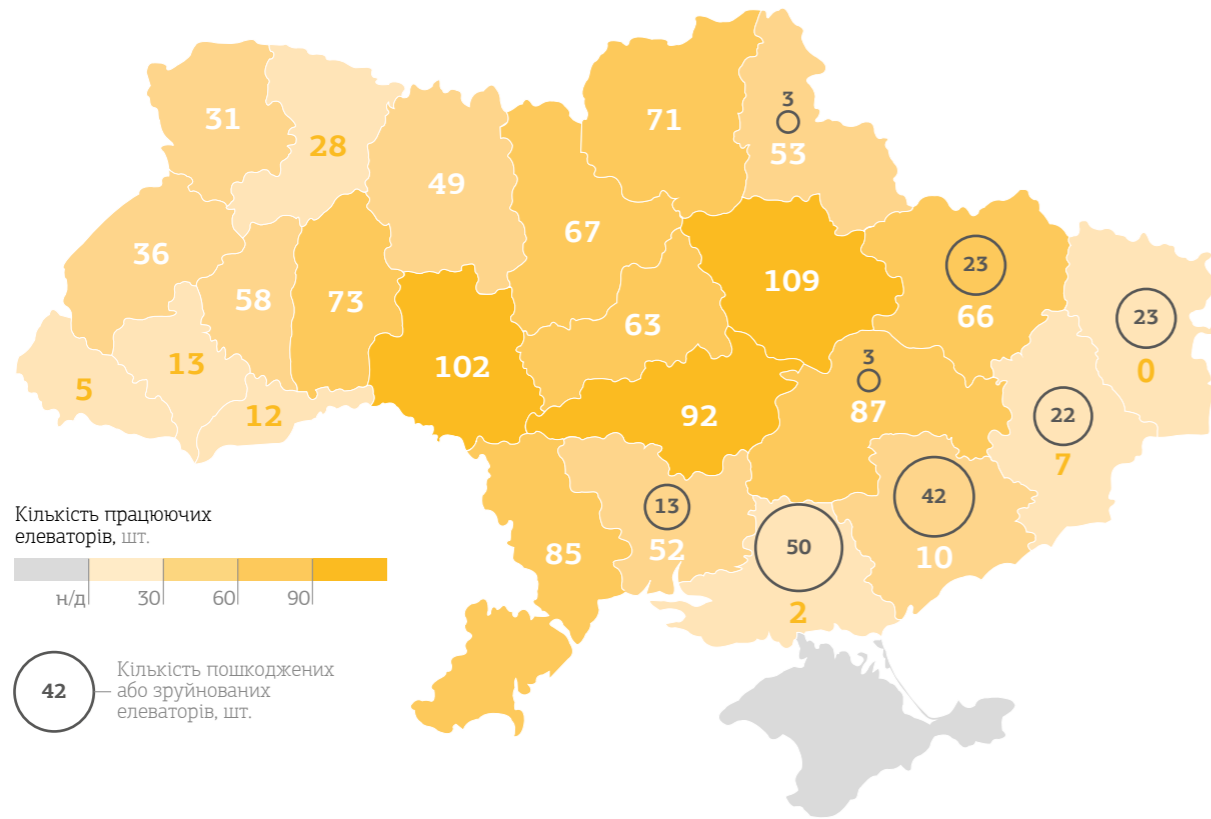
Специфіка цього регіону полягає у тому, що сільське господарство тут можливе лише за наявності регулярного поливу.

До підризу площа с/г земель в Херсонській області становила близько **2 млн га**. Зараз вони непридатні для використання, адже **85%** із них — ґрунти, що потребують постійного поливу.

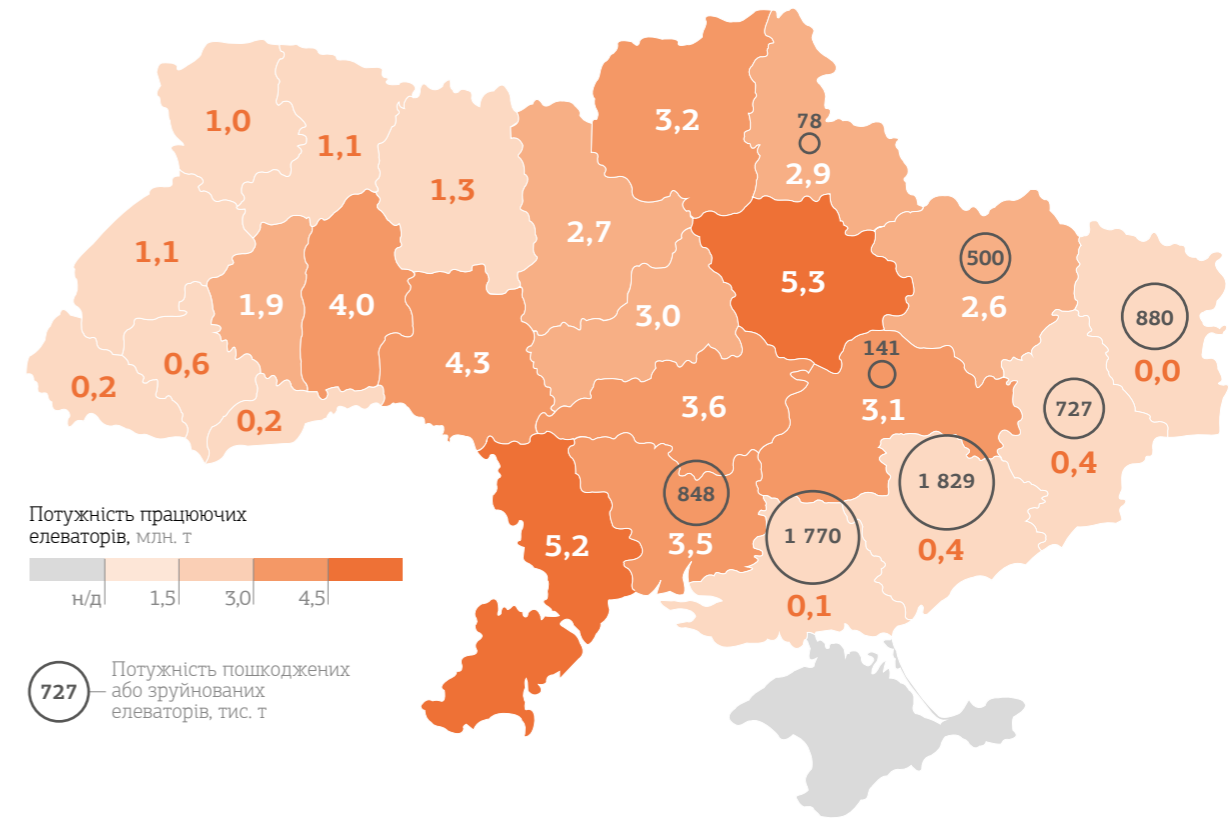
За приблизними підрахунками, часткове відновлення зрошувальної системи обійдеться у **4,5 млрд євро**.

ЗЕРНОСХОВИЩА

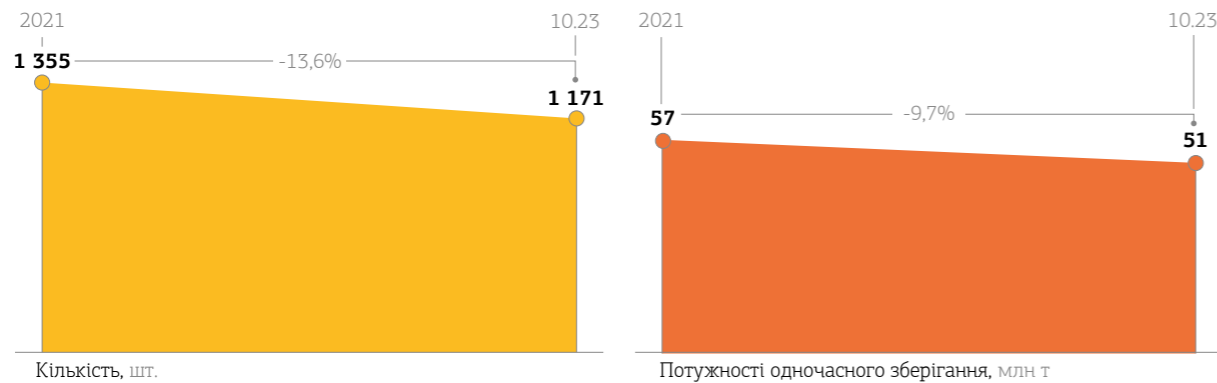
Кількість елеваторів станом на жовтень 2023 р., шт.



Потужність елеваторів станом на жовтень 2023 р., млн. т



Зміна кількості та потужностей елеваторів через повномасштабне вторгнення



Елеваторна інфраструктура під час війни

Окупація. На тимчасово окупованих територіях аграрії стикнулися з викраденням продукції, а також незаконним привласненням їхніх об'єктів.

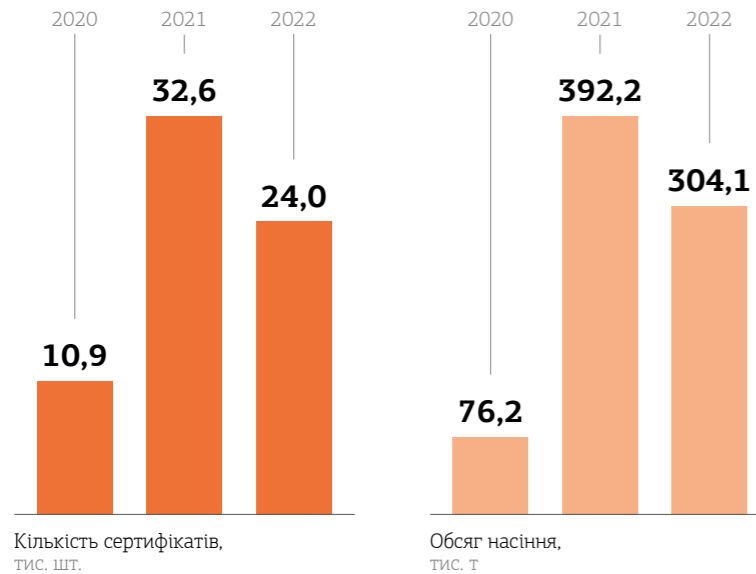
Руйнування та пошкодження. Внаслідок бойових дій та обстрілів інфраструктури чимала кількість елеваторів зазнала непоправної шкоди, проте деякі змогли відновити свою роботу.

Ризики із продажем та купівлею зерна. У прифронтових регіонах великі трейдери не купують агропродукцію через підвищені військові ризики та складність доставки.

Зростання вартості послуг. Відключення електроенергії часто призводило до необхідності переорієнтації на альтернативні джерела. Аграрії стикнулися з підвищенням вартості сушіння зерна.

НАСІННЯ

Видача сертифікатів на посівні та товарні якості

**-26,5%**

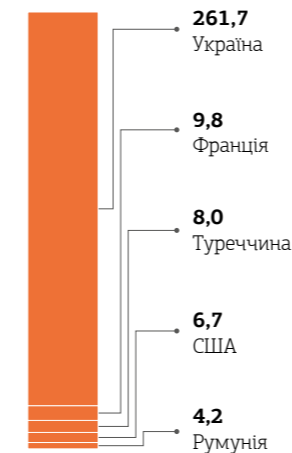
кількість сертифікатів у 2022 р. відносно 2021 р.

-22,5%

обсяг сертифікованого насіння у 2022 р. відносно 2021 р.

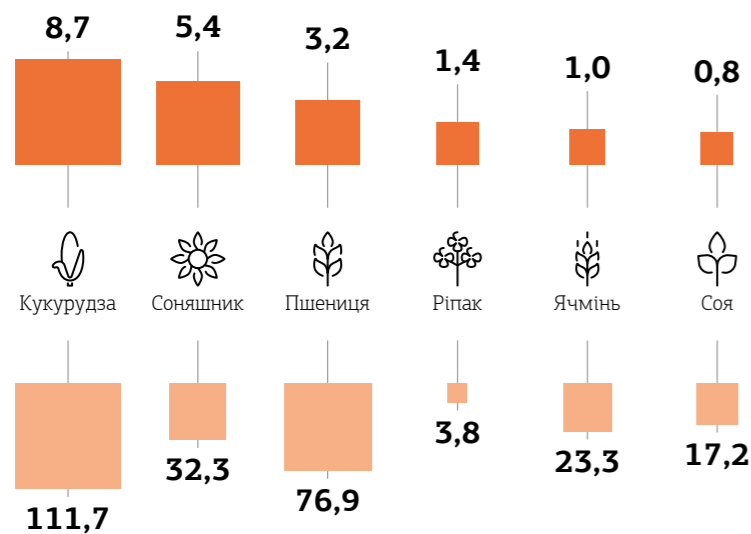
З початку повномасштабного вторгнення міжнародні партнери надавали аграріям підтримку, забезпечуючи насіннєвим матеріалом, а вітчизняні компанії розвивали свою селекцію, що допомогло провести посівні кампанії.

Топ-5 напрямів походження сертифікованого насіння у 2022 р., тис. т

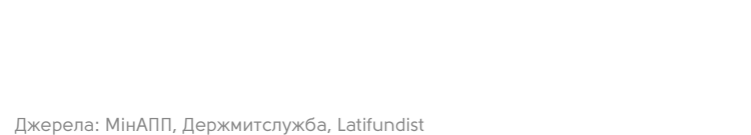


Сертифіковане насіння на посівні та товарні якості у 2022 р., за культурами

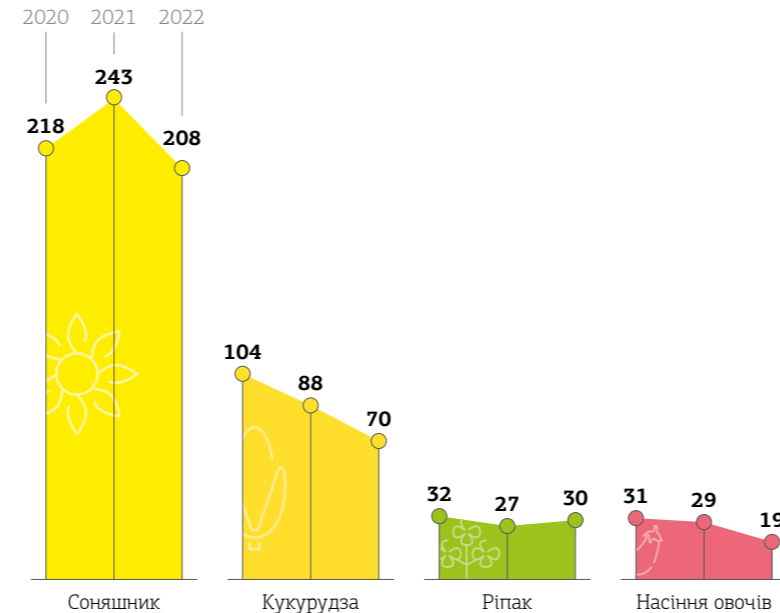
Кількість сертифікатів, тис. шт



Обсяг насіння, тис. т

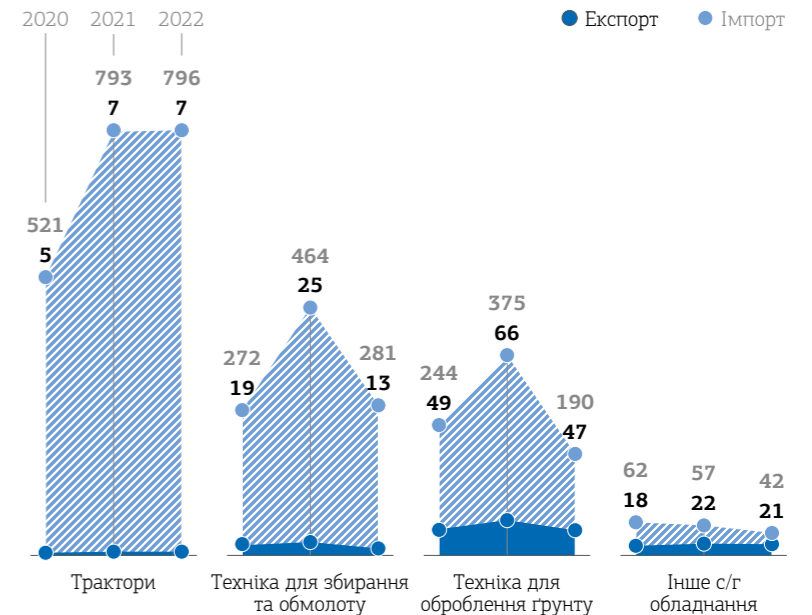


Імпорт насіння для посіву за основними культурами, млн дол. США

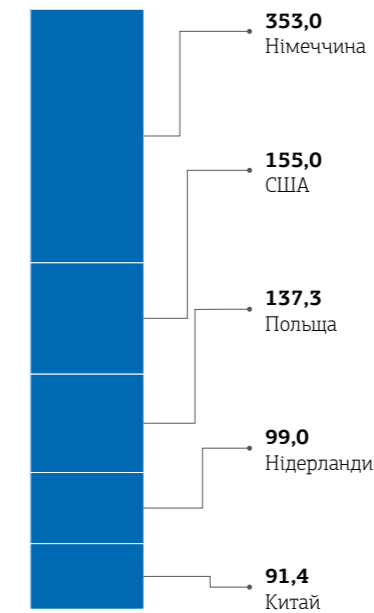


СІЛЬГОСПТЕХНІКА

Експорт та імпорт с/г техніки, млн дол. США



Топ-5 напрямів імпорту с/г техніки у 2022 р., млн дол. США



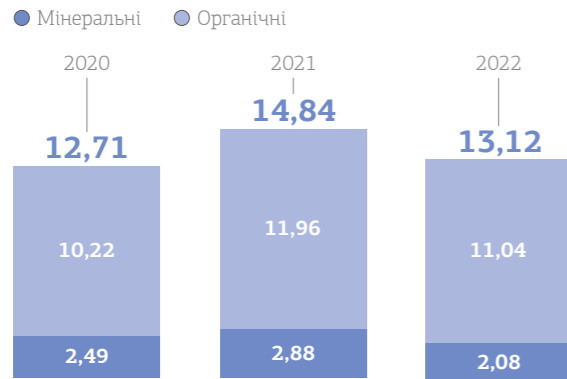
У 2022 р. в Україні значно скоротився імпорт с/г техніки.

Це обумовлено:

- скороченням попиту через окупацію, військові дії та падіння прибутків агровиробників, особливо на т. о. територіях;
- ускладненням логістичних шляхів постачання техніки;
- суттєвим здорожчанням с/г техніки;
- зростанням використання вживаної, менш якісної та дешевшої техніки.

ДОБРИВА

Внесення мінеральних та органічних добрив, млн т

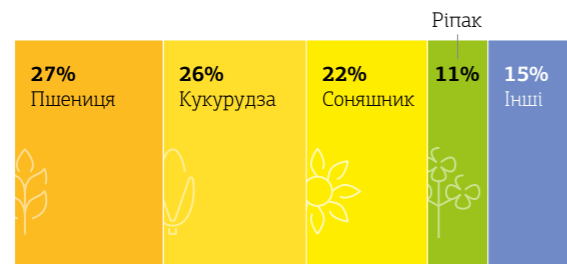


-11,6% внесених мінеральних та органічних добрив під урожай 2022 р. відносно 2021 р.

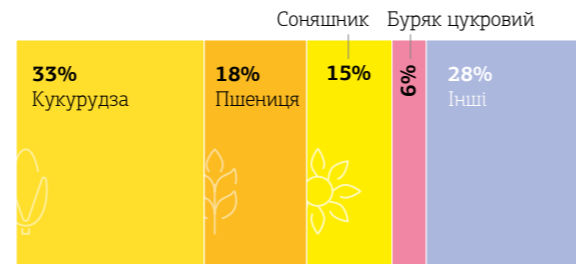
Основними причинами зменшення обсягу внесення добрив були:

- стрімке зростання цін;
- скорочення посівних площ;
- значний дефіцит фосфору і калію через припинення поставок із білорусі та закриття морських поставок.

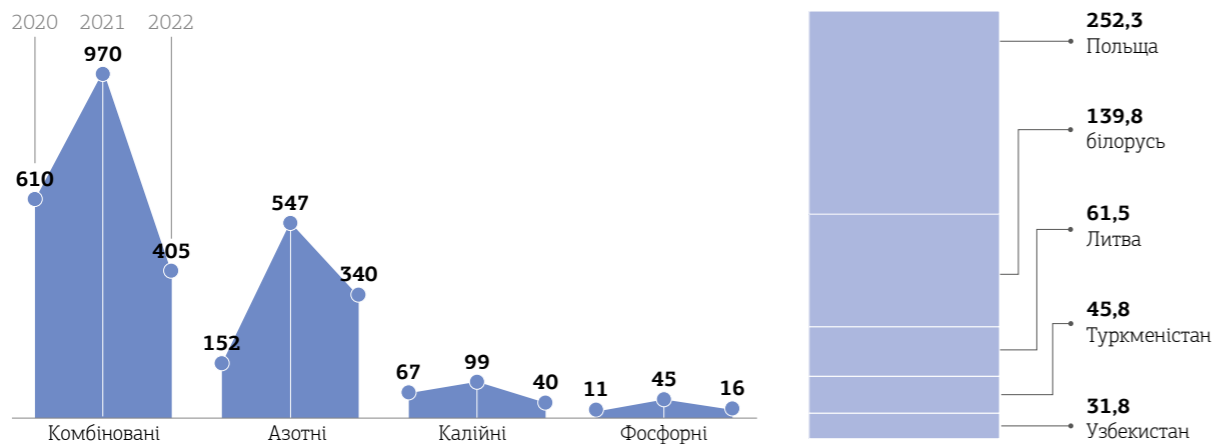
Внесення мінеральних добрив за культурами, %



Внесення органічних добрив за культурами, %

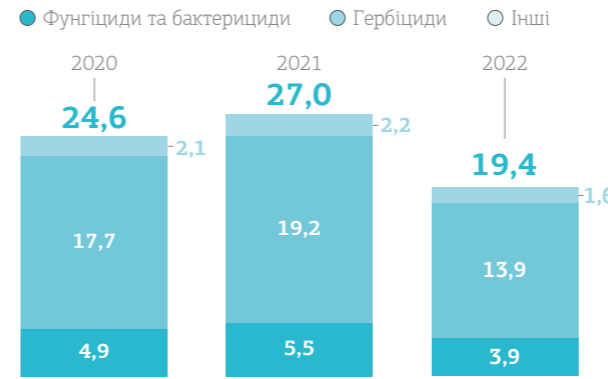


Імпорт мінеральних добрив та топ-5 напрямів імпорту, млн дол. США



ЗЗР

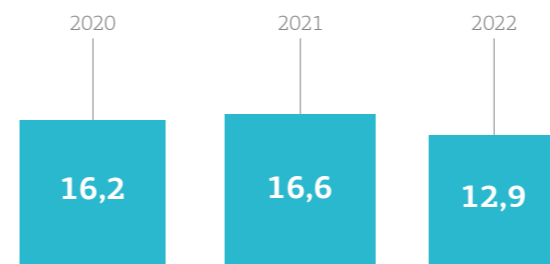
Внесення ЗЗР за видами, тис. т



-27,9% внесених ЗЗР під урожай 2022 р. відносно 2021 р.

Блокування морських портів та окупація завдали суттєвого удару ринку. На першому етапі сезону 2022 р. було достатньо ЗЗР, але після збоїв доставки і зміни посівних площ спостерігався дефіцит деяких препаратів та їх істотне здорожчання. Додатковою проблемою стали труднощі, пов'язані з накопиченням минулорічного врожаю, який залишився на складах, що стало причиною нестачі коштів у аграріїв.

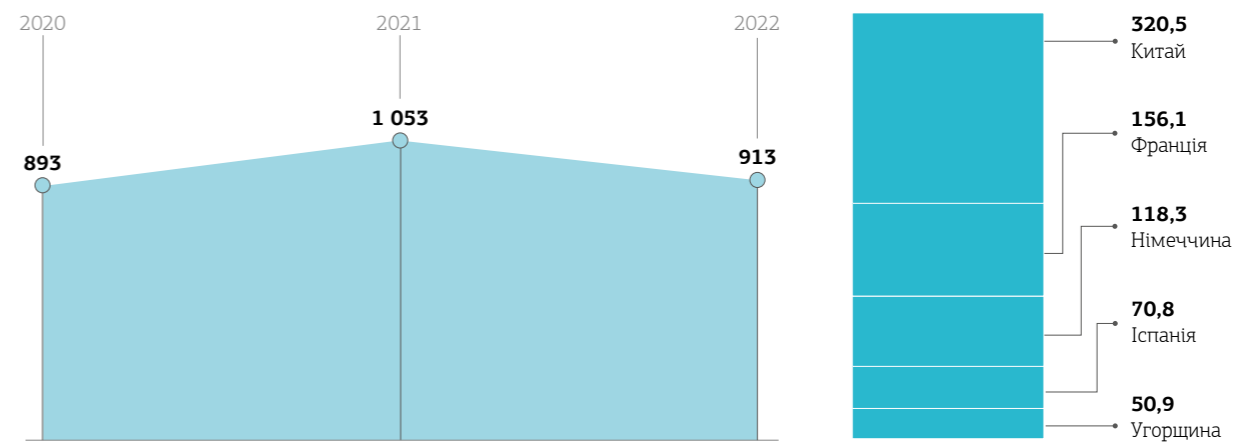
Площа використання ЗЗР, млн га



Застосування ЗЗР за культурами, %



Імпорт ЗЗР та топ-5 напрямів імпорту, млн дол. США



АГРОХІМІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОДИН З НАЙБІЛЬШИХ УКРАЇНСЬКИХ БРЕНДІВ ЗЗР



Топ 3

серед брендів ЗЗР України за продажем фермерським господарствам



60 препаратів

26 нових продуктів з 2020 р.



47%

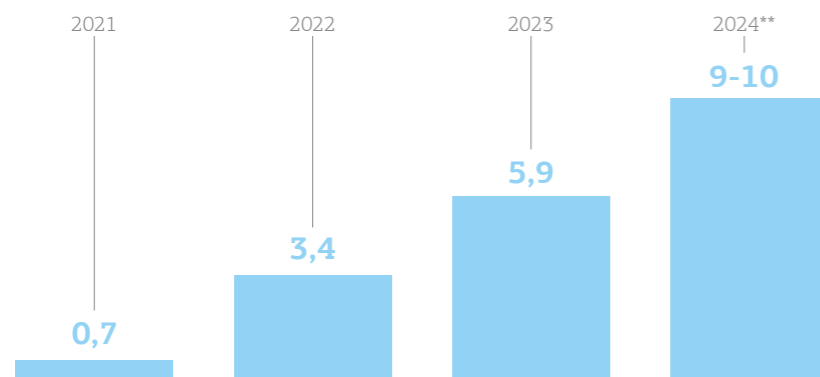
фермерських господарств вносять препарати АХТ на свої поля*



15 років

на ринку України

Продажі ЗЗР агрохолдингам, млн дол. США



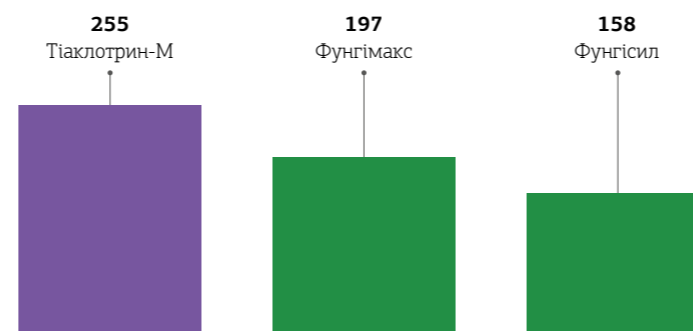
Агрохолдинги-партнери АХТ у 2023 р.



10 препаратів АХТ, які не мають аналогів в Україні*



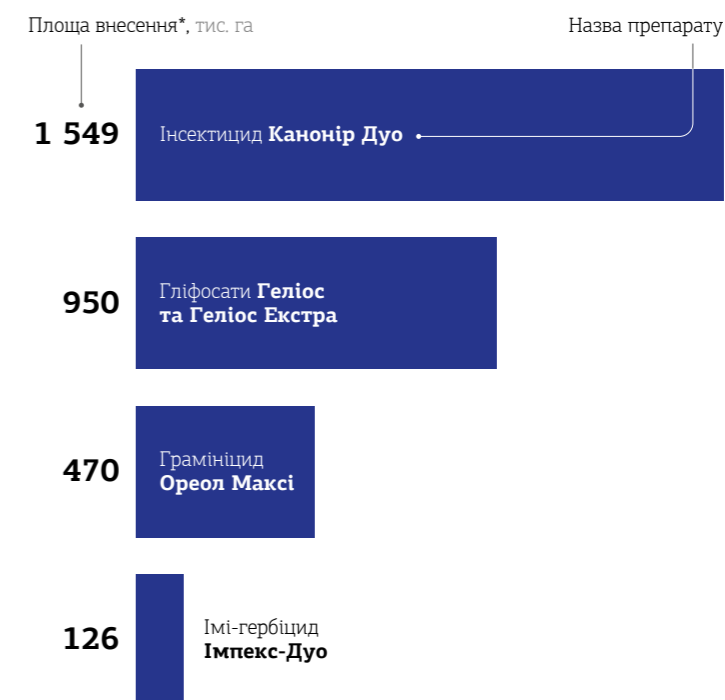
Площі внесення продуктів АХТ власної розробки*, тис. га



З 2008 року бренд АХТ побудував повний цикл створення продуктів: від власної розробки рецептур до жорсткої системи контролю заводів-виробників.

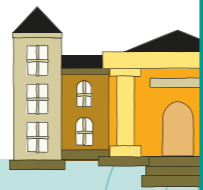
Потужний відділ R&D, що складається з продакт-менеджерів, хіміків-технологів та польових агрономів-дослідників, щорічно випускає нові унікальні препарати. А базовий портфель бренду стабільно вирізняється складними рецептурами з підвищеною кількістю ад'ювантів.

Площі внесення флагманських продуктів АХТ



Фінанси

та ресурси

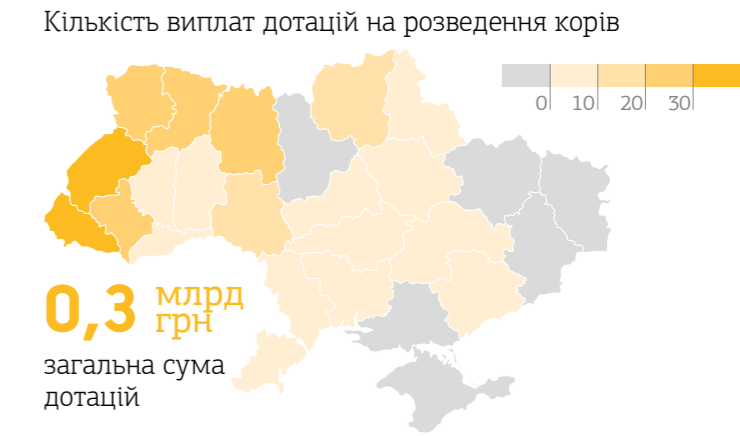
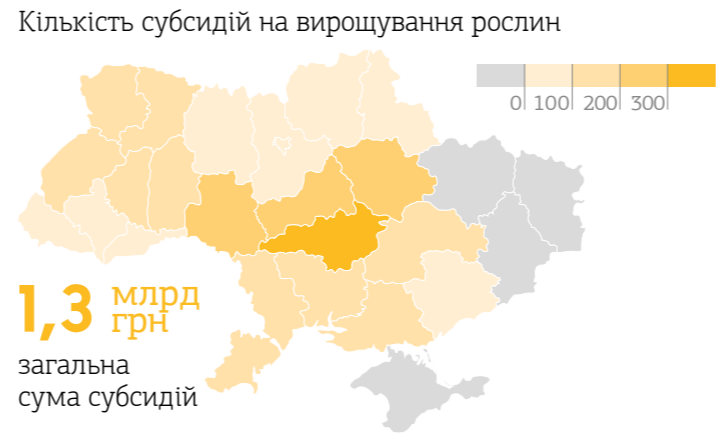


ІНСТРУМЕНТИ ЗАЛУЧЕННЯ КОШТІВ, ДЕРЖАВНА ТА ГРАНТОВА ПІДТРИМКА

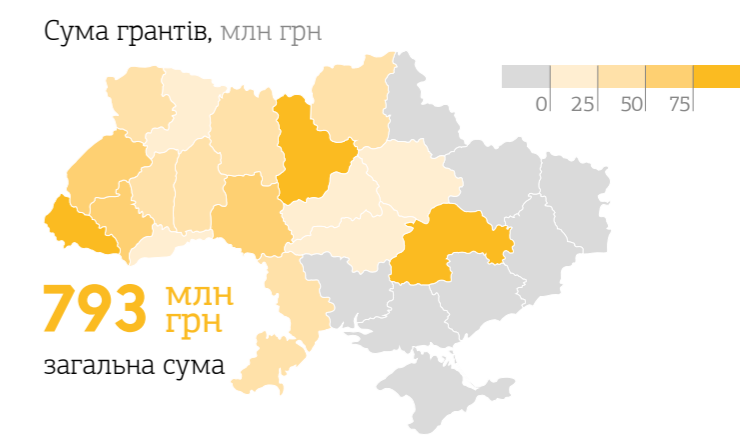
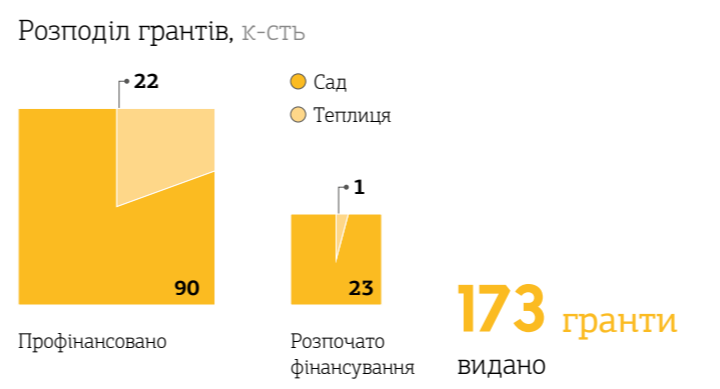
Практичні інструменти та напрями для залучення коштів



Господарства, які отримали фінансову допомогу через особистий кабінет ДАР у 2022 р.



Гранти єРобота на розвиток садівництва та тепличного господарства, червень 2022 р. – листопад 2023 р.



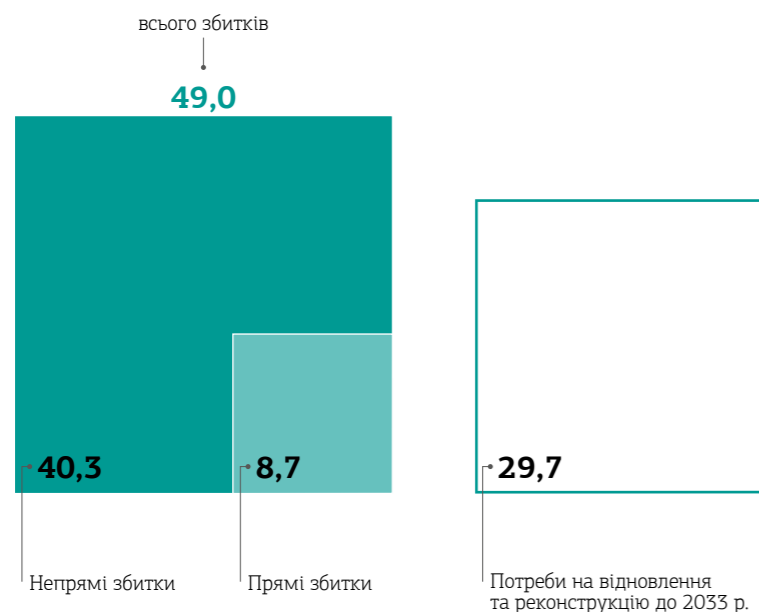
Напрями допомоги USAID Агро українським аграріям

- 1 Розвиток продуктивності та доступу до ринку:**
 - розвиток ланцюгів доданої вартості.
 - 2 Розвиток продуктивності та доступу до ринку:**
 - фінтех та цифрові рішення;
 - роботизовані та безпілотні технології;
 - відновлення агробізнесу.
 - 3 Вдосконалення регуляторного середовища:**
 - земельна реформа та просторове планування;
 - реформа гідротехнічної меліорації;
 - підтримка в умовах війни.
- 1,5 млрд грн**
сума оголошених грантових коштів у 2022-2023 рр.**

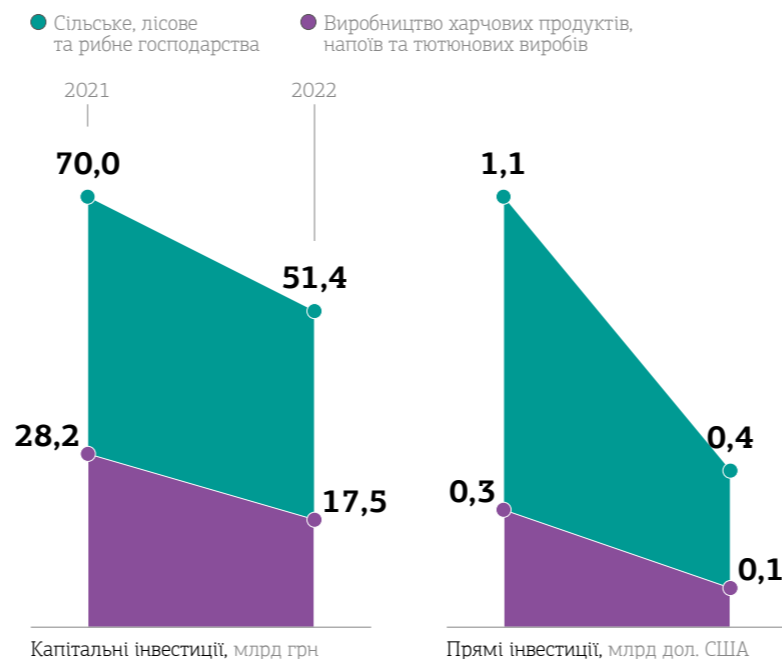
Джерела: Aggeek.net, МінАПП, Опендатабот, USAID Агро, Громадський Простір *товарно-матеріальні ресурси **станом на 09.11.2023

ПОТРЕБИ У ВІДНОВЛЕННІ, ІНВЕСТУВАННЯ

Збитки, завдані українському АПК, та потреби на відновлення, млрд дол. США



Інвестиції в український АПК



-29,8%

обсяг капітальних інвестицій у 2022 р. відносно 2021 р.

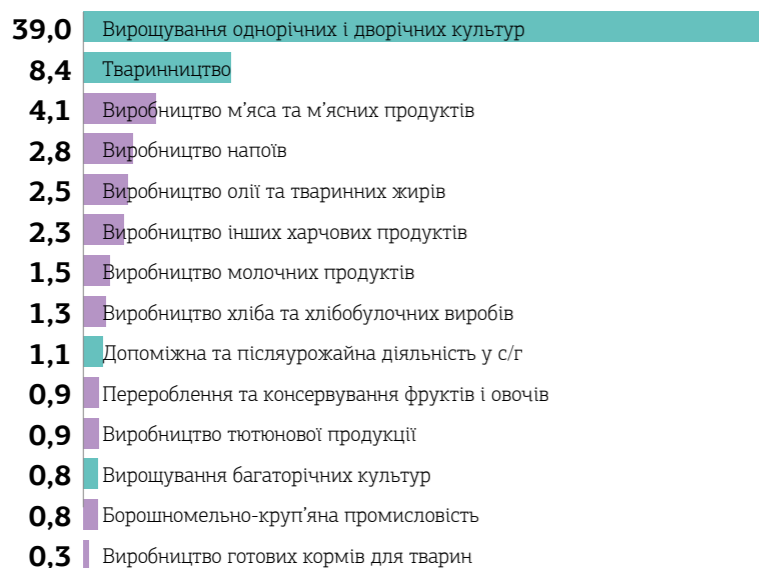
-66,6%

обсяг прямих інвестицій у 2022 р. відносно 2021 р.

Повномасштабне вторгнення РФ призвело до суттєвого падіння у надходженні як капітальних, так і прямих інвестицій у агросектор. Падіння прямих інвестицій передусім пов'язано зі зменшенням обсягу залучень через інструменти участі в капіталі, що можна пояснити побоюваннями інвесторів.

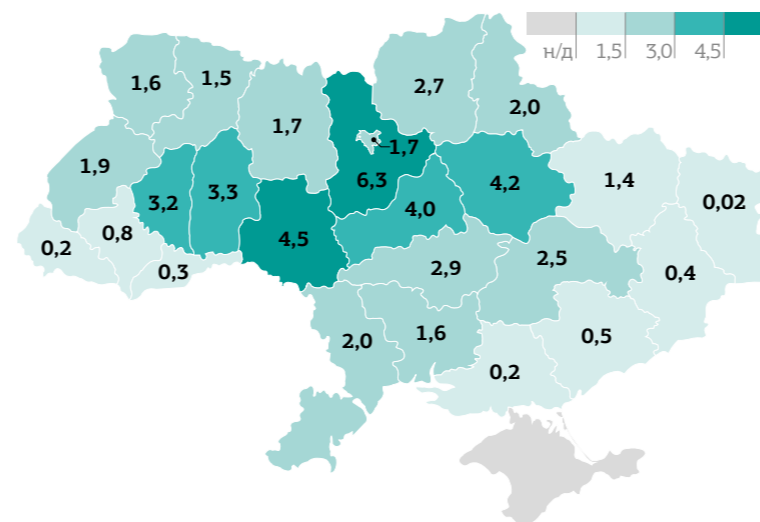
Зменшення капітальних інвестицій відбулося внаслідок суттєвого зменшення обсягів придбання та створення нових активів через воєнні ризики. Як наслідок, український аграрний сектор зараз як ніколи потребує залучення нових інвестицій для відновлення та реконструкції.

Капітальні інвестиції за видами діяльності у 2022 р., млрд грн

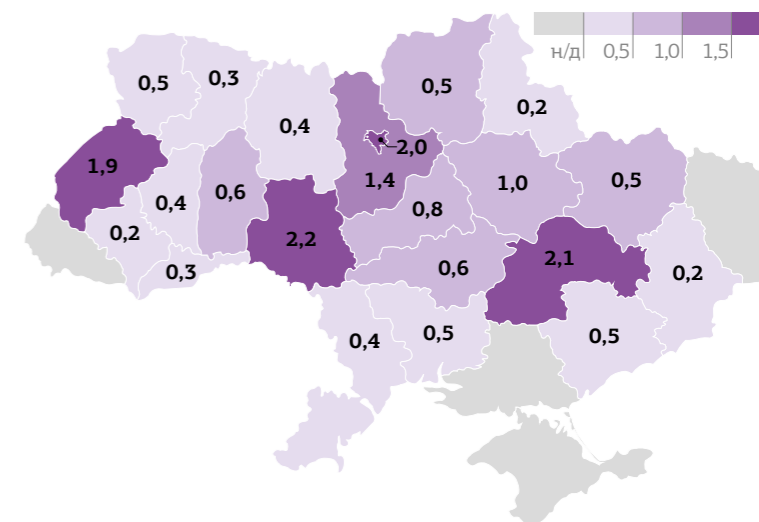


Капітальні інвестиції у 2022 р., млрд грн

Сільське, лісове та рибне господарства

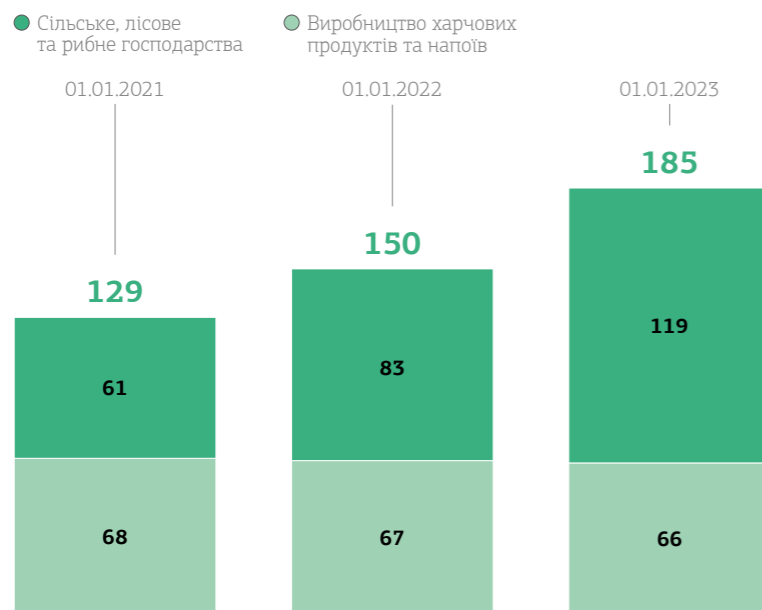


Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів

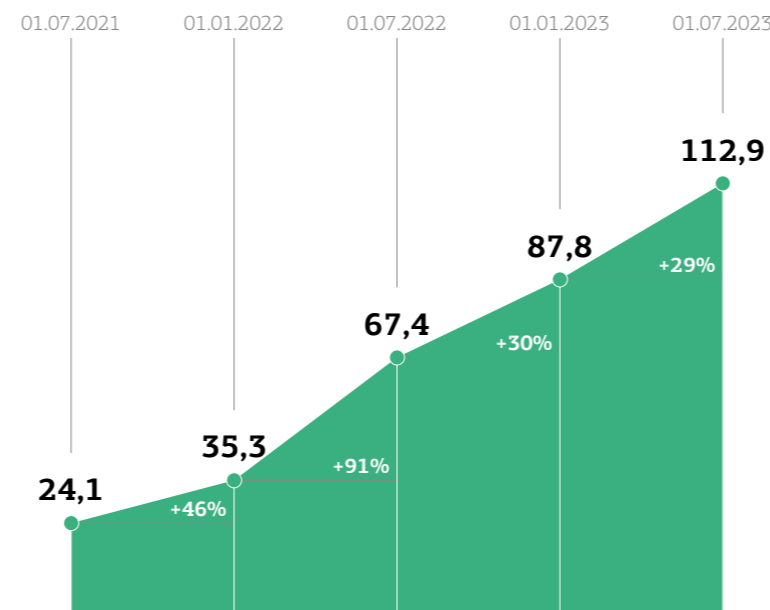


КРЕДИТУВАННЯ

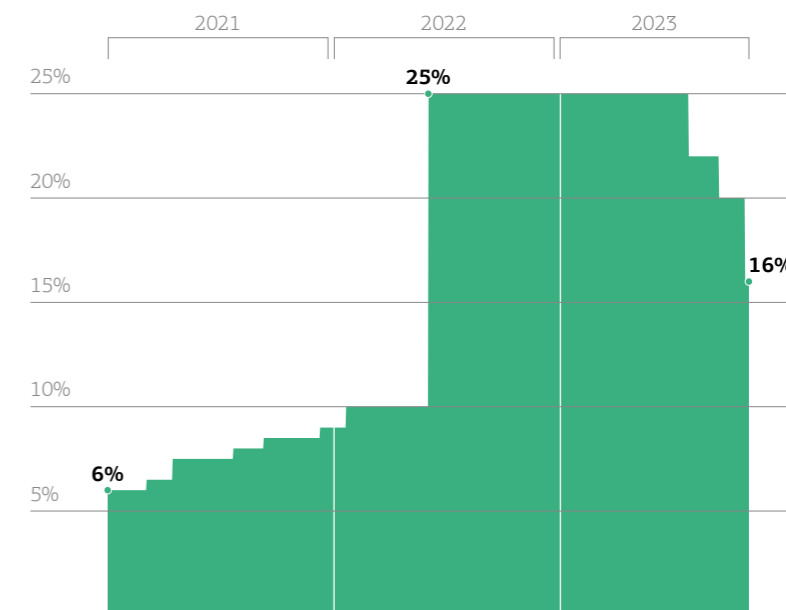
Кредитування с/г підприємств та харчової промисловості, млрд грн



Сума кредитного портфеля с/г підприємств у межах програми «5-7-9%»*, млрд грн

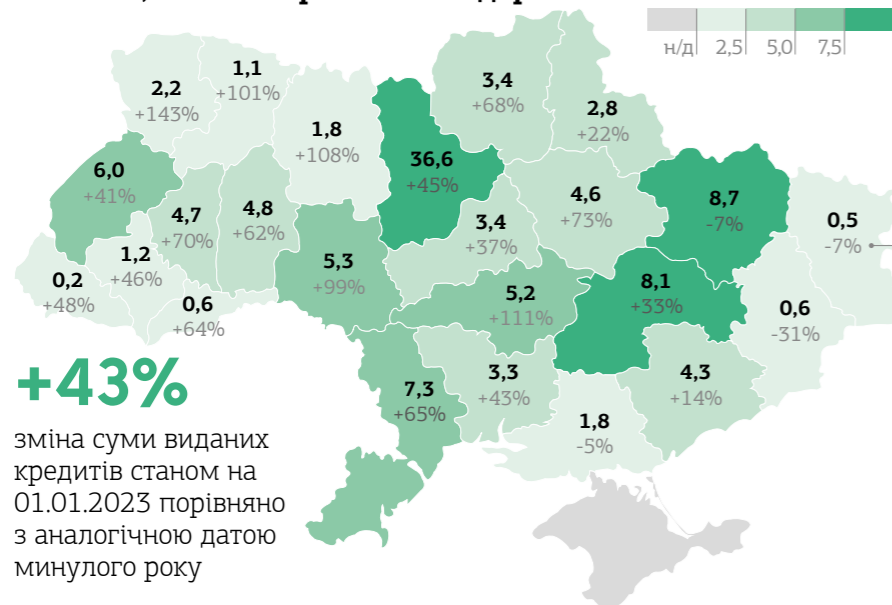


Облікова ставка НБУ, %

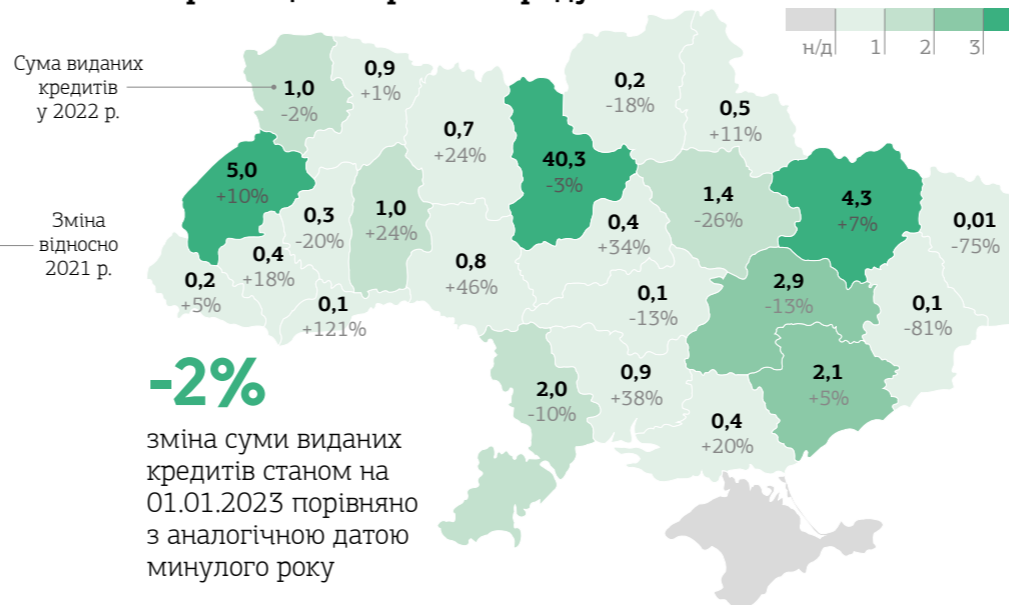


Кредити, надані депозитними корпораціями нефінансовим корпораціям у 2022 р., млрд грн

Сільське, лісове та рибне господарства



Виробництво харчових продуктів та напоїв



У 2022 р. попит на кредитування значно зріс. Для можливості підтримання операційного циклу у аграріїв виникає потреба в додаткових обігових коштах. Причинами цих потреб є:

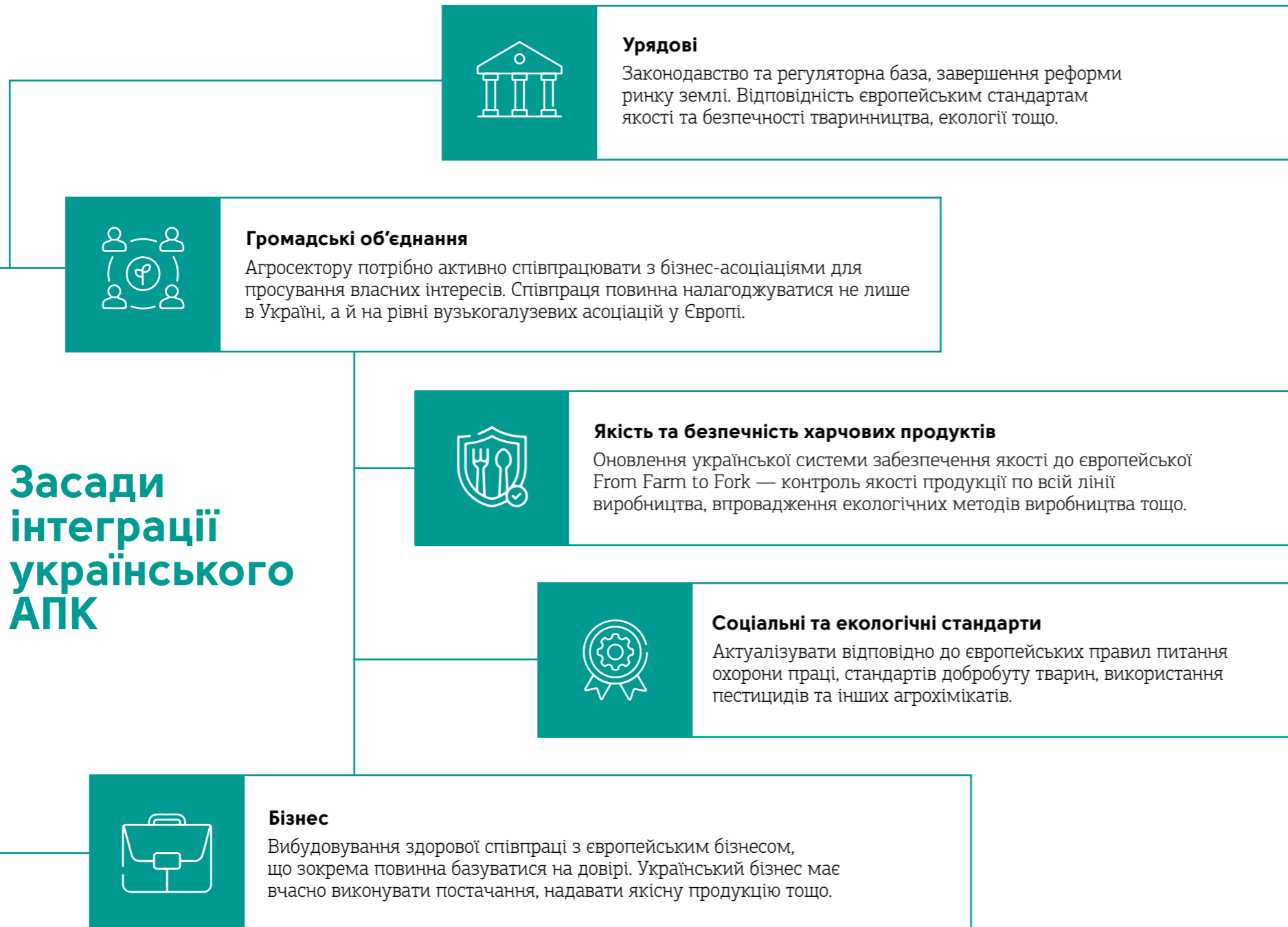
- зниження цін на вироблену продукцію;
- зростання витрат на логістику;
- проблеми з реалізацією продукції;
- здорожчання засобів виробництва, добрив, ЗЗР.

Руйнування й пошкодження с/г техніки, а також потреба у власному транспорті та енергоефективних рішеннях сприяють попиту на інвестиційне фінансування.

Найбільш дієвою для українських аграріїв є програма здешевлення вартості фінансування «5-7-9%», що користується великим попитом.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ АГРОСЕКТОРУ

Основні напрями, за якими відбуватиметься інтеграція українського АПК у ЄС



Переваги вступу в ЄС для українських аграріїв

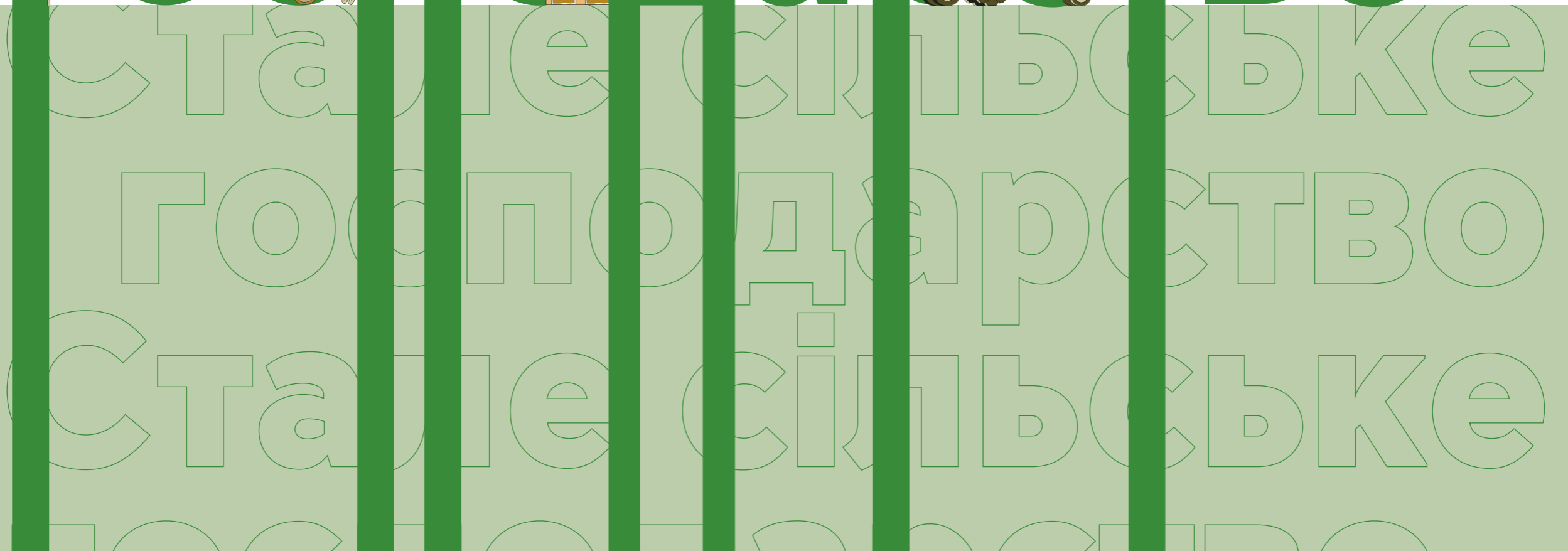
- Безперешкодний доступ до ринків ЄС.**
 Зникнення квот, вхід у єдиний митний союз ЄС.
- Можливість глобального експорту.**
 Мережа з понад 50 торговельними угодами з багатьма країнами світу.
- Підтримка фермерів у межах політики САП*.**
 Допомога аграріям із заохоченням сталої практики виробництва, розвитку сільських громад.

Інституційні реформи в Україні вже розпочалися, але потрібен час для завершення.

ЄС разом із Україною з 2014 р. активно впроваджує зміни, що стосуються різних сфер. Але за останнім звітом Єврокомісії пріоритетними напрямками змін в агросекторі на наступний рік мають стати:

- завершення розроблення національної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій;
- продовження адаптації законодавства до законодавства ЄС;
- здійснення моніторингу та продовження реєстрації фермерських господарств у ДАР;
- здійснення підготовчих кроків для створення сумісного з ЄС платіжного агентства та мережі даних бухгалтерського обліку.

Стале сільське господарство

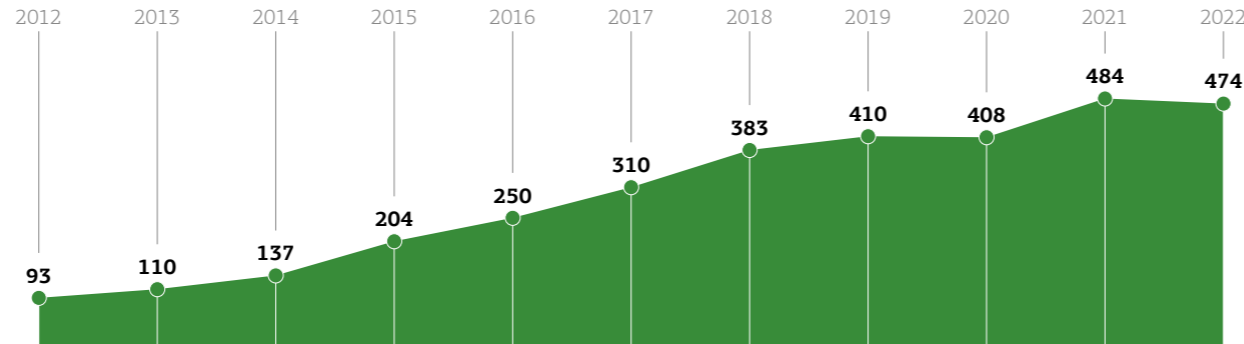


ЩО СПРИЧИНЯЄ ТРАНСФОРМАЦІЮ АГРОСЕКТОРУ

Зростання витрат на виробництво



Збільшення витрат висуває вимоги до впровадження ефективних технологій, підвищення продуктивності та розвитку стійких стратегій управління ризиками.

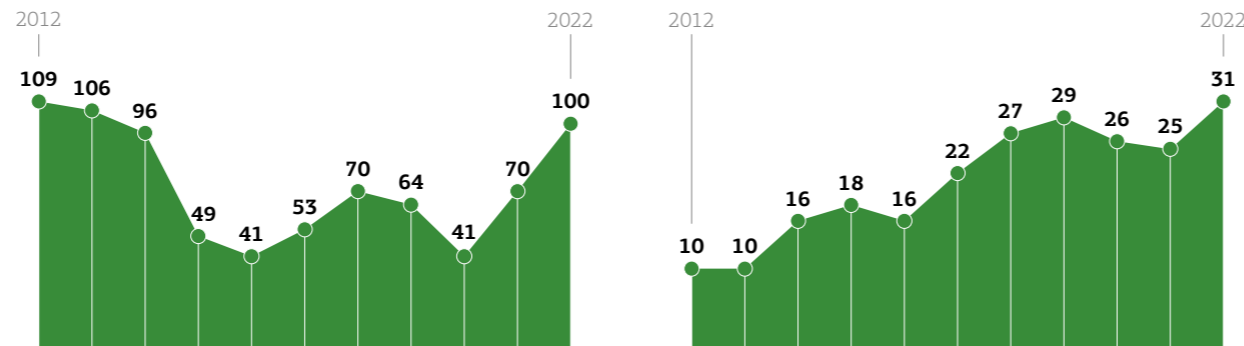


Витрати на вирощування однорічних і дворічних культур, млрд грн

Зростання вартості енергопродуктів



Збільшення вартості енергопродуктів підвищує витрати не лише на виробництво с/г продукції, а й на транспортування. Це стимулює до пошуку ефективніших технологій та розвитку альтернативних джерел енергії, що впливає на світові ціни на продукти.



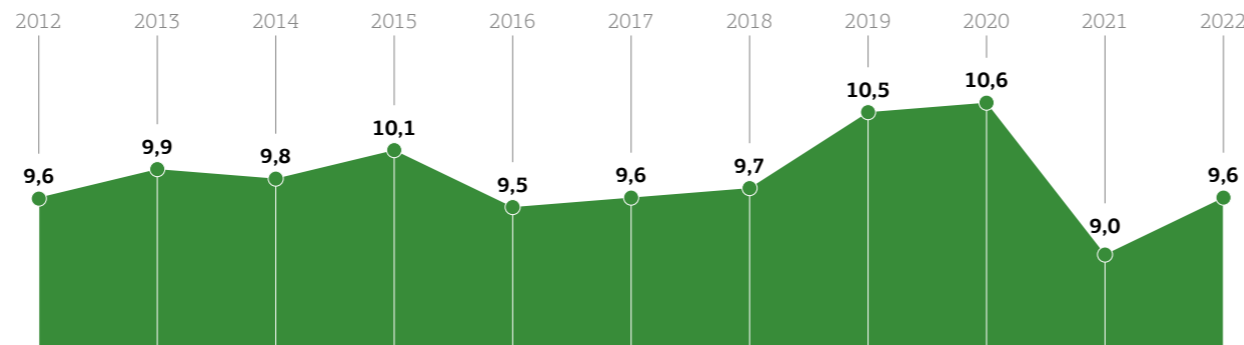
Вартість нафти, дол. США за барель

Вартість дизеля, грн за 1 л

Кліматичні зміни



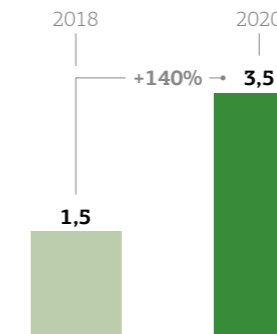
На тлі зміни клімату агросектор шукає інноваційні технології та стратегії для забезпечення стійкості й продуктивності. Такий процес адаптації та пошуку нових рішень формує трансформацію агросектору відповідно до нових реалій.



Середньорічна температура повітря по Україні, °C

ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРО

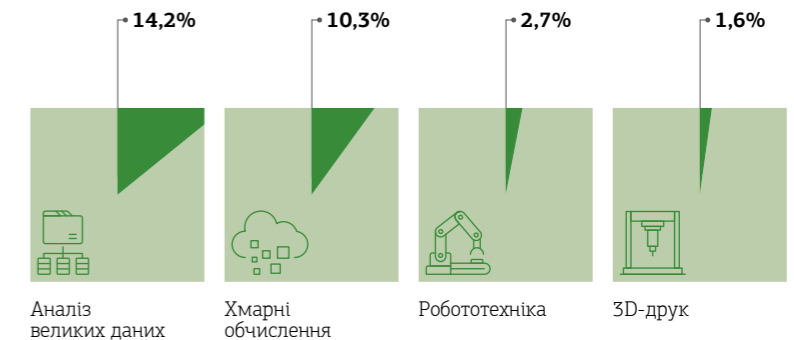
Витрати на інновації у виробництві харчових продуктів та напоїв, млрд грн



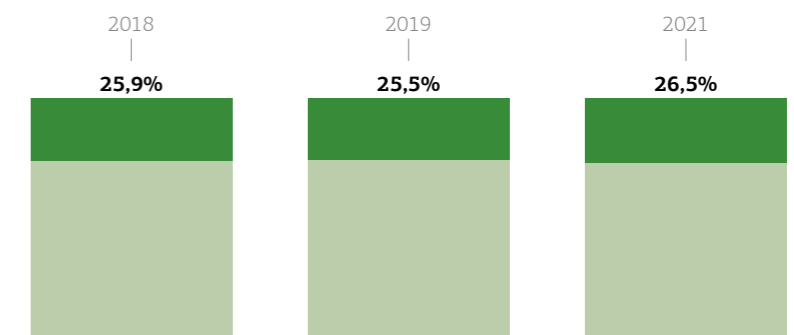
Збільшення витрат на інновації має декілька переваг:

- підвищення ефективності;
- адаптація до змін;
- підвищення конкурентоспроможності;
- стимулювання розвитку;
- збереження ресурсів.

Частка підприємств переробки**, що використовували інновації у 2021 р., %



Частка підприємств переробки з найменшими працівниками у сфері IT, %



ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПРАКТИКИ СТАЛОГО С/Г

Відновлювальні технології та практики

No-Till



- Що це? → Система обробітку ґрунту, яка передбачає відмову від оранки землі.
- Як це працює? → Прямий посів на ґрунтах, де не було оранки чи культивації. Прямий посів відбувається із одночасним внесенням мінеральних добрив.
- Чим це корисно? → Технологія зберігає та відновлює родючість землі, запобігає ерозії ґрунту. Волога в ґрунті затримується та накопичується.
- У чому вигода? → Зниження витрат на обслуговування техніки, оплати праці, паливо та добрива.

Strip-Till



- Смуговий обробіток ґрунту з одночасним внесенням добрив.
- Поля обробляються і розпушуються лише смугами у рядках майбутнього посіву за допомогою точного сигналу GPS, інша частина поля залишається недоторканою.
- Завдяки одночасному внесенню добрив на глибину 15–20 см рослини у процесі активного росту отримують своєчасне підживлення.
- Збереження вологи завдяки поживним решткам та зменшення витрат пального.

Verti-Till



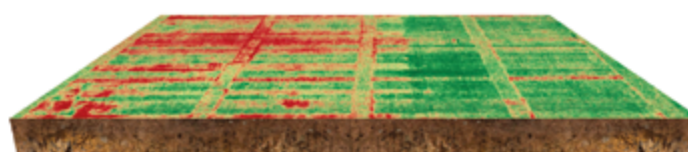
- Розпушування поверхні поля за допомогою спеціальних робочих агрегатів.
- Ножі агрегату мають спеціальні канавки, які встановлені під прямим кутом до ґрунту. Вони забезпечують відмінне розпушування і подрібнення поверхні поля.
- Забезпечення однорідної структури ґрунту із захистом від вітру, води та сонця. Натомість волога краще проникає у землю.
- Збільшення врожаю внаслідок залишку поживних речовин на поверхні.

Покривні культури



- Що це? → Проміжні культури, які вирощують для насичення сівозміни органікою.
- Як це працює? → Покривні культури висівають після збирання основної культури для покриття ґрунту своєю біомасою. Вони виступають у ролі «зелених добрив».
- Чим це корисно? → Покращується структура та якість ґрунту. Основною перевагою є скорочення водного стоку та зменшення ерозії ґрунту.
- У чому вигода? → Економічна вигода внаслідок зменшення використання мінеральних добрив.

Точне землеробство



- Система управління із використанням великого набору даних та високою точністю операцій.
- Завдяки диджиталізації застосовується окремий підхід до кожного поля: диференційовані норми внесення добрив та ЗЗР, розумний полив тощо.
- Зростання врожайності, зменшення кількості добрив та пестицидів завдяки більш точному внесенню.
- Економія ТМЦ*, зниження кількості машино-годин, людино-годин.

Сталі технології та практики

Пермакультура

Практика ведення с/г з мінімальними витратами праці та без шкоди для довкілля.

Головною особливістю є розвиток сталого агровиробництва за рахунок скорочення відходів, використання відновлювальних джерел, боротьби із забрудненням та підвищення родючості ґрунту безпечними для довкілля способами.

Агролісомеліорація

Практика, що поєднує деревні багаторічні рослини (наприклад, дерева, кущі) із с/г культурами на одній ділянці.

Лісові насадження на полях, часто на їхніх краях, запобігають ерозії та сприяють біорізноманіттю.

БІОЕНЕРГЕТИКА

Що таке біоенергетика?

Біоенергетика передбачає використання біомаси (солома, стебла соняшника/ кукурудзи, лушпиння, шкаралупа, гній) для створення біопалива (біодизель та біоетанол) чи газового палива (біогаз та біометан).

Тенденції розвитку біоенергетики в Україні

З 2017 р. обсяги виробництва електроенергії з біомаси та біогазу збільшилися більш ніж у 4 рази. На початок 2023 р. налічується 87 об'єктів біоенергетики, а їх **встановлені потужності становлять 289,2 МВт. Це як річне споживання для більш ніж 550 тис. домогосподарств.**

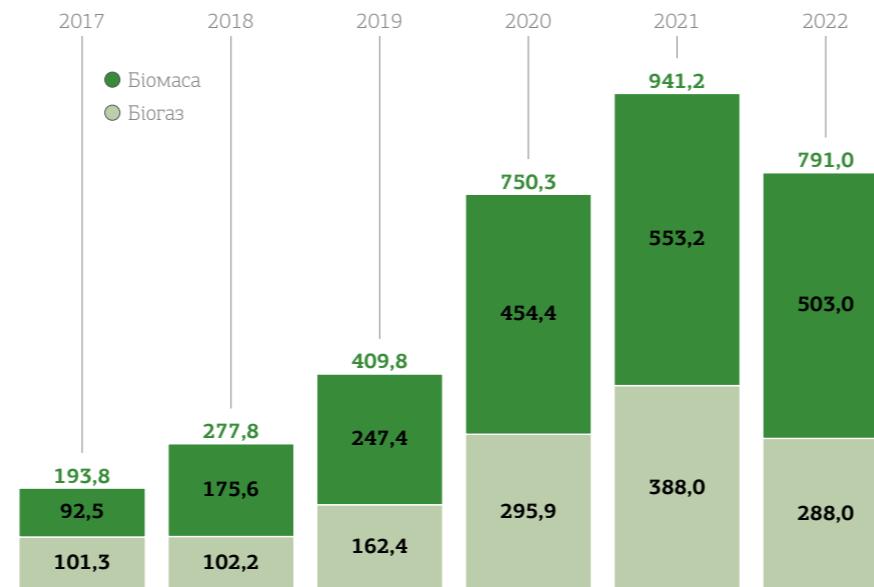
У 2022 р. попри зменшення обсягу виробництва електроенергії на 16% внаслідок пошкодження та окупації майже 5% об'єктів біоенергетики галузь продовжувала розвиватись:

5 нових проектів біоенергетики
13,3 МВт потужність цих нових проектів

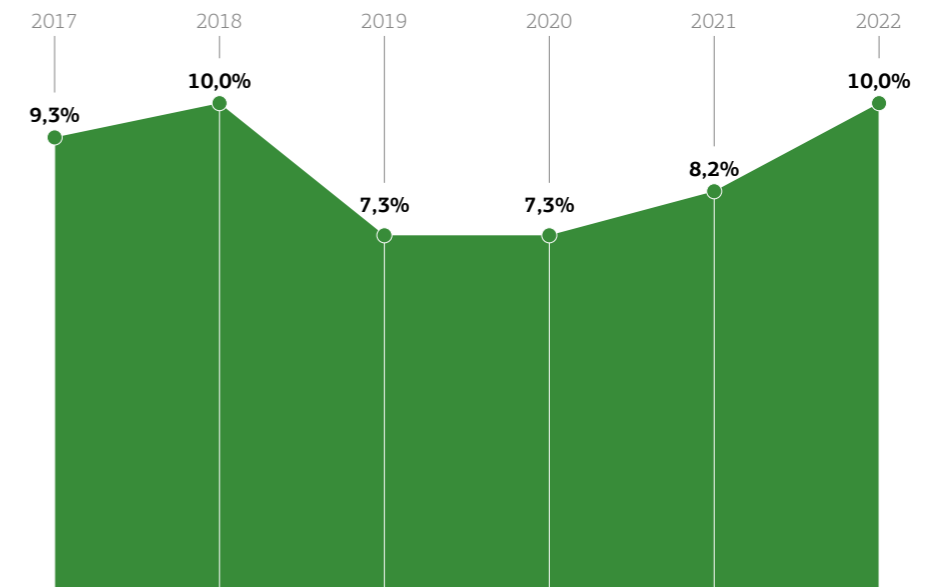
Потенціал розвитку біоенергетики в Україні

Для України **біоенергетика є одним зі стратегічних напрямів розвитку сектору ВДЕ.** Зокрема, за рахунок низки переваг: безпечність, екологічність, економічна вигода, універсальність та мультиваріантність. **Галузь біоенергетики має значний потенціал розвитку.** Це зумовлено особливостями клімату, високою родючістю ґрунтів та тим, що основна сировина для виробництва біопалива — ключові с/г культури в Україні.

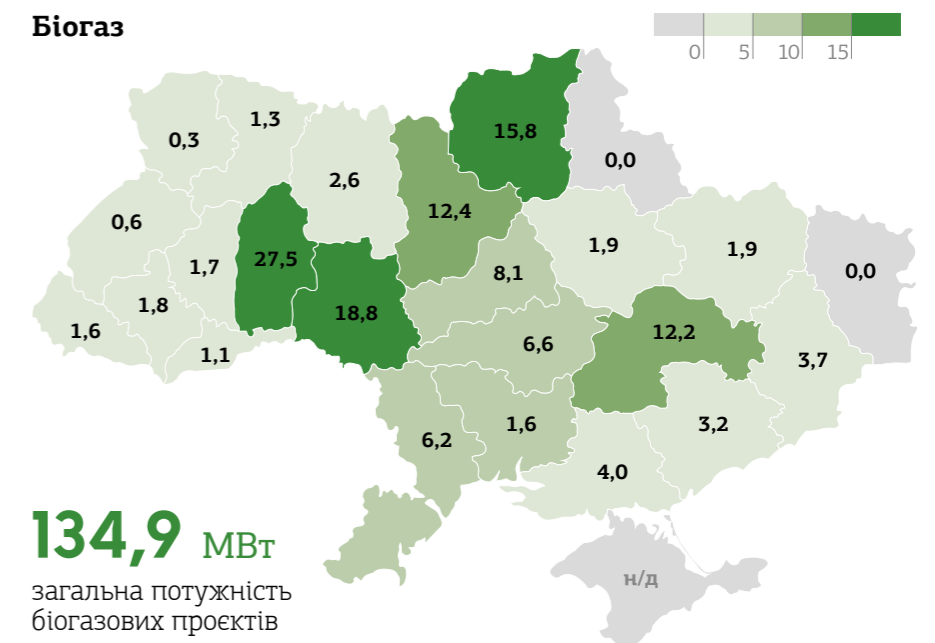
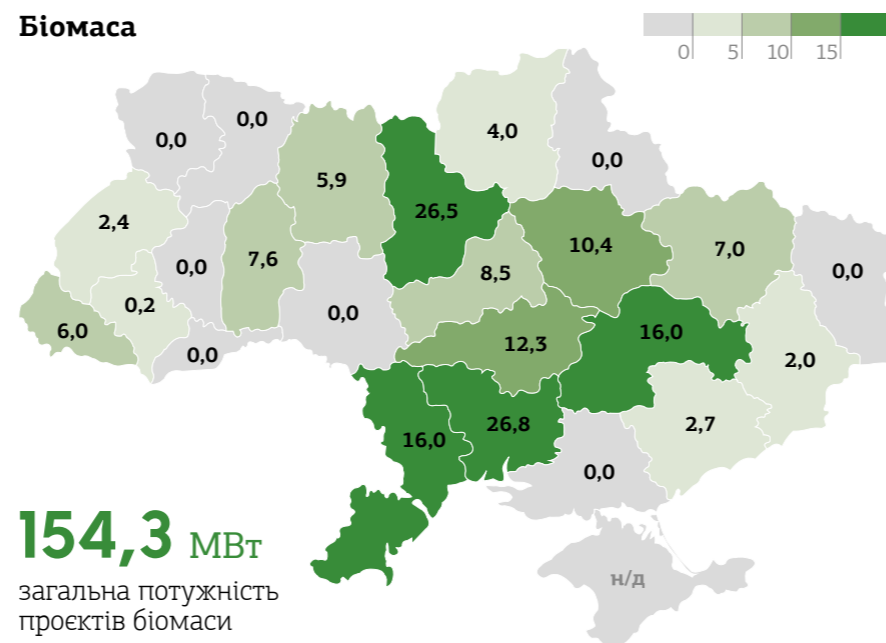
Виробництво електроенергії об'єктами біоенергетики, млн кВт·год



Частка виробленої електроенергії з біоенергетики у ВДЕ, %



Потужність об'єктів біоенергетики у 2022 р., МВт



АВТОРИ ДОВІДНИКА



TOP LEAD

м. Київ, вул. Васильківська, 100а,
офіс 698

marina.budnik@toplead.com.ua
toplead.com.ua

Планування, виробництво
та дизайн



Latifundist.com

dyachenko@latifundistmedia.com

Планування

ЗА ПІДТРИМКИ

EU4Business



EU4Business

eu4business.ukraine@giz.de

eu4business.org.ua

EFSE Development Facility

ukraine@finance-in-motion.com

efse.lu



Креді Агріколь Банк

Київ, вул. Євгена Чикаленка, 42/4
0 (800) 30-55-55

credit-agricole.ua

DISCLAIMER

Довідник розроблено винятково з метою інформування користувачів. Ми доклали всіх зусиль, щоб представлена в довіднику інформація була точною та актуальною. Попри те, що цей довідник ретельно підготовлений фахівцями, він може бути використаний лише для отримання загального уявлення про обговорюваний у ньому предмет. Не рекомендується використовувати інформацію, що міститься в довіднику, для професійної консультації з конкретного питання або для винесення професійного судження. Дані зібрано та підготовлено до друку у 2023 р. за підсумками 2022/23 маркетингового періоду та 2022 календарного року.

ПРАВИЛА ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДОВІДНИКА

Всі майнові та немайнові права на довідник належать ТОВ «ТОП ЛІД» та ТОВ «Латифундист Медіа». Невиконання правил використання цього довідника матиме наслідком відповідальність відповідно до законодавства України. Дозволяється частковий передрук матеріалів довідника з прямим гіперпосиланням на сторінку сайту agribusinessinukraine.com, на якому розміщено цей довідник. Використання повної версії довідника та розміщення її на сторонніх сайтах в електронному вигляді забороняється.

Детальні правила використання — за посиланням:
<https://agribusinessinukraine.com/terms-of-use/>



ЗАВАНТАЖ
ЕЛЕКТРОННУ
ВЕРСІЮ

ДЯКУЄМО ЗА ЕКСПЕРТНУ ПІДТРИМКУ:

Євгену Савчуку, Наталії Порвіній, Ігорю Гуржію

ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

